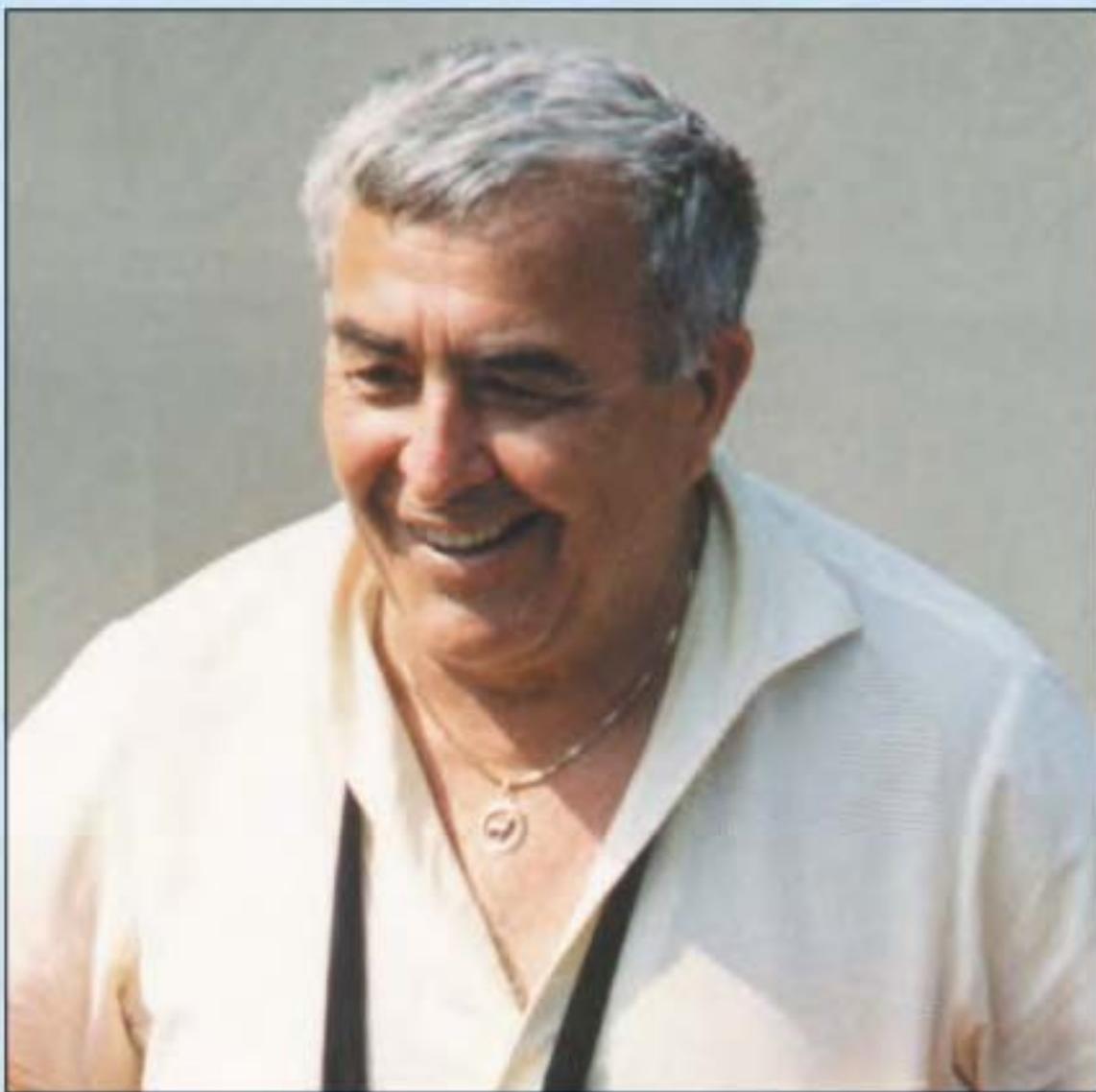

2001 – Nyár

Ára: 400 Ft

folkMAGazin

VIII. évfolyam, 2. szám

KALLÓS ZOLTÁN 75 éves

NYÁRI NÉPMŰVÉSZETI TÁBOROK

Sebestyén Márta a Gajdos klubban

PÁTRIA CD-ROM

Interjúk Panek Katival és a Ghymessel

DUBLINI BENYOMÁSOK

English Table of Contents

KALLÓS ZOLTÁN / FONÓ RECORDS

ABT

FOLKEURÓPA

Magyarok Világszövetsége Erdélyi Társasága

A TARTALOMBÓL:

5. Kinek szól a színpadi tánc?
Záhonyi András
8. Hagyományok Háza
9. Ismét Rece-Fice tábor
ifj. Vitányi Iván
10. Hagyományainkért Kulturális
Központ Boldogkőváralján
12. Egy egri vándorművész...
K. Tóth László
15. Táncháztól a remixig
Abkarovits Endre
18. XXII. Kaláka-EBU Folkfesztivál
Fogarasi Lajos
19. NYÁRI TÁBOROK
24. Eszterlánc
Kocsán László
25. Gyűjtőút Mangisztában
Sipos János
28. „Mikor engem soroztak...”
Soós János
29. Ráesett egy fénysugár
Abkarovits Endre
32. Megvalósult Bartók álma
Sebő Ferenc
34. A „kismagyarországi” Utolsó Óra
Kelemen László
35. Miniszteri köszöntő
Rockenbauer Zoltán
36. Nostalgiaconcert...
Juhász Erika
37. Beszélgetés Panek Katival
Abkarovits Endre
41. A smaragd sziget példája
Abkarovits Endre
44. NÉPMŰVÉSZETI ESEMÉNYEK
46. Angol nyelvű ismertető
Sue Foy

KALLÓS ZOLTÁN KÖSZÖNTÉSE

„Valószínűleg nem lehetett volna több generáció alapélménye, a köznapi magyar kultúra része a hangszeres parasztzene, ha nem lett volna a hetvenes évektől táncházmozgalom, ha nem lett volna Kallós Zoltán, aki összegyűjtötte és megszerettette az erdélyi és az erdélyin keresztül a teljes magyar népzene kincsét. Bartók és Kodály révén korábban is sokan kedvelték a népdalokat, de Kallós munkássága és hatása révén vált ez a zene természetes közegévé sok-sok városi embernek is. Nem kevesen épp a táncháznak, a zene és a tánc útján jutottak élő kapcsolatba a határon túli magyarsággal. Kallós Zoltánt nemrég köszöntötték születésnapja alkalmából szülőföldjén is.”

A Magyar Rádió Határok nélkül című műsorában, 2001. május 23-án hangzott el Gecse Géza összeállítása, amelynek szerkesztett változatát közöljük.

– Rendkívül váratlan volt, hogy Kolozsváron abban a színházteremben, ahol Kallós Zoltán néprajzkutatót ünnepelték, kilencszázharmincan értek volna el, mégis ezerkétszáz embernek kellett úgy helyet találni, hogy a román tűzvédelmisként állandó aggodalomban voltak.

– Nemcsak ezért szerintem.

– *Sebestyén Márta* miért tartotta fontosnak, hogy eljöjjön ide és Kallós Zoltánt megünnepelje nemcsak Kolozsváron, hanem ott, ahol most beszélgetünk, Kallós Zoltán szülőhelyén, Válaszúton is.

– A kérdést nem is értem, hát már hogyan tartottam volna fontosnak, ez egy olyan esemény, amin mindenkinek illik és kell is itt lenni, aki Kallós Zoltánról valaha is hallott valamit. Hát nélküle egyszerűen nem lenne a népzene ilyen ország- és világszerte ismert. Elképesztő munkája nyomán ismertük meg mi magunk is a hetvenes években. Én különben 82-ben nagyon irigyeltem egy lányt, aki azzal dicsekedett, hogy neki megvan a Balladák könyve és Kallós Zoltán aláír-

ta. Hát hihetetlenül irigyeltem ezt a lányt, mert Zoli bácsi mint egy fogalom, egy ilyen istenség, úgy élt bennünk. Mi hallottunk róla, de soha nem láttuk, tehát nem tudtuk, hogy ő milyen ember. Csodálatos volt vele találkozni. Először egy vajdakamarási lakodalomban találkoztam vele és most már olyan régesréggi a barátság, néha úgy érzem, hogy még mindig lányként kezel. Tehát a legrosszabb, legnehezebb élethelyzetekben is ott volt velem, úgy segített és mindig nagyon odafigyelt arra, amiket csináltam.

– Mikor találkozott vele?

– 1977-ben tudunk először Erdélybe eljutni, sajnos én addig nem kaptam útlevelet. Az maga volt a megelevenedett tündérmese, olyan volt, mert én annyit fantáziáltam erről a gyönyörű helyről. A zenéken keresztül úgy elképzeltem magamnak valamit, de aztán ideérve százszorosan felülmúlta mindazt, amit én valaha is képzeltem. Mindenkit sajnálok, akinek ez kimarad az életéből, legalább egyszer ezt megismerni, ezt az érzést,

Lakodalom Széken, 1971. – Korniss Péter felvétele

A címlapon KALLÓS ZOLTÁN néprajzkutató (archív felvétel)

amit mi itt olyan sokszor átéltünk, sokszor és sokan. A mai ünnep is azért volt fontos, mert ezek a katartikus pillanatok, amikor így együtt lehetünk és együtt énekelünk és látni ennek az idős embernek az arcát, hát feltartóztatlanul pörögtek a könnyek az arcán, mert már nem is tudta és nem is akarta visszaszorítani. Anynyira meg volt hatódva, hogy a színpadon a mögötte álló népes fellépő gárdával és szemben azzal a sok-sok emberrel, akik állva, szintén félig-meddig sírva őt ünnepele, tapsolták. Akkor érezhette meg, hogy nem volt hiába mindaz, amit eddig tett.

*

– *Tőkés László* püspök urat rendkívül ritkán lehet mondjuk ilyen kék széki gúnyában felfedezni, ma mégis ebben jelent meg itt, Kallós Zoltán 75. születésnapján.

– Eszembe jutott ma este, amikor készültem Válaszútra jönni, hogy valahol a ládafenekén kell lenni egy széki lājbingnak és nagy örömmre megtalálta a felesé-

gem. Számomra épp olyan fontos egy ilyen ruhadarab, mint egy nemzeti szimbólum, mert a maga hétköznapióságában tulajdonképpen erről van szó. Aki felmegy a választói Kallós-féle múzeumba, átérzi, hogy ugyanazok az érzések támadnak szívében, mintha egy magyar zászlóra tekintene. Számomra a Kodály Zoltán-féle tiszta források, gyermekkori emlékeim mentén Kallós Zoltán jelenti, mert egész más minderről tanulni és egészen más meríteni ebből a forrásból. Még tizenéves koromban az ő támogatásával sikerült bekapcsolódnom a széki táncházéletbe, barátaimmal Székre, Boncidáig mentünk a vonattal, átkeltünk a hegyen, mi is megismertük a népeletet közvetlen közletről. Üvegéből ittuk a pálinkát és jelen voltam a táncházmozgalom megszületésénél. Ez meghatározó élmény volt, Kallós Zoltán testesítette meg ezt az ügyet számomra, maga a keresetlen közvetlenségével, aki egy nagy kommunikátor. Azt hiszem, hogy életművének jelentős részét képezi az a kapcsolat-

építés, amely legalább olyan fontos népi kultúránk, magyarságunk éltetése és terjesztése tekintetében, mint példának okáért a szakmai hozzáértés a népzene terén.

*

– Kevés ember lehet próféta a saját hazájában. *Kallós Zoltánnal* mégis valami ilyesmi történt. Abban, hogy Erdélyben működővé vált a táncházmozgalom, önmagának óriási szerepe van. És nemcsak abban, hogy itt Erdélyben, hanem Magyarországon is.

– Sokan vannak, akik ezt csinálják, szeretnék ezt csinálni, én reménykedem benne, hogy szélesedik. Jó dolog az, hogy sok iskolában bevezették a táncoktatást, ami elválaszthatatlan a népzenei oktatástól. Egyre többen tanulnak meg táncolni és ez egy évszázadokon át kialakult szórakozási forma, aminek nagy közösségformáló ereje van, és ugyanakkor egy tartást és egy viselkedést követel meg a fiataloktól. Odafigyelnek egymásra, szépen beszélnek egymással, énekelnek, táncolnak, szórakoznak és ez nagyon jó, hogy közösen énekelnek.

– Ez végül is egy alternatív kultúra Magyarországon és talán Erdélyben is az. Annyi változott az elmúlt 20-30 esztendőben, hogy ez a réteg kiszélesedett. Válaszolhat-e általánosan elfogadottá?

– Hát lehet általános, mert Magyarországon elterjedt, Erdélyben elterjedt, a szomszédos országok felé átlépte Magyarország határait, de átlépte Európa határait is. És magyar mintára sok helyen már kezdenek anyanyelvi szinten tanulni táncolni. Itt is, a tábortanulmányozók voltak, akik megtanultak előbb táncolni, utána pedig megtanultak magyarul beszélni, már csak azért is, hogy a népdalokat megértsék, hogy mit énekelnek. Már évek óta mindig azt mondják, hogy lehanyaglott a táncházmozgalom, de ez nem igaz. Él és élni fog remélem, ugye idestova harminc évnel több ideje működik a táncház Budapesten is és máshol is.

– 75. születésnapján mit tervez Zoli bácsi itt Válaszúton vagy a Mezőségben?

– Csodákat lehetne csinálni. Szeretnénk itt egy kulturális központot kiépíteni, elsősorban oktatási szóránközpontot, de tudományos célzattal is. A tájmúzeumhoz egy adattárát is szeretnénk kialakítani és ősszel pedig egy nagyobb létszámú magyar oktatási iskola beindítása a tervünk. Sőt, óvodásokat is hoznánk, utolsóéveseket, mert román óvodába járnak. Nagy könnyebbség lenne az iskolai oktatásnál, hogyha legalább egy évet magyar óvodába járt a gyerek.

Táncházban az Almásy téren – Kiss Gábor felvétele

Kinek szól a színpadi tánc?

Hivatásos magyar táncsoportok Kárpát-medencei Fesztiválja

Kinek is szól a színpadi tánc? A válasz egyszerű: a közönségnek. Annak, aki nem sajnálja az idejét, és beül egy előadásra. Fizet is érte, így elvárja, hogy azt kapja, amit szépnek tart, amit szeret nézni. A szakmai vita persze továbbra is folyik, hogy melyik a fontosabb: a ma divatos és jobban támogatott táncszínházi keret, vagy a hagyományok hiteles megőrzése. Mindegyiknek megvan a maga létjogosultsága.

A 2001. március 27. és április 2. között megrendezett budapesti fesztiválon megjelent koreográfusi elit inkább a táncszínházi produkciókban látja a jövő útját. Őket kontrázva a Hargita együttes szóvivője, Fodor Csaba viszont találóan jegyezte meg együttesének előadása előtt az autenticitással és a színpadra kerülő falusi életképekkel kapcsolatban: „Aki nem tetszik, legyen tíz anyósa”. Mondanom sem kell, óriási tapsot kapott... Őszinte és humoros kijelentését persze a szakma kiválóságai is mosollyal nyugtázták, jelezve, hogy a viták és eltérő vélemények mögött itt egymást már régóta ismerő és tisztelő emberek vannak, akik jó szándékát, segítőkészségét senki sem vonhatja kétségbe.

A határon túli hivatásos együttesek a nagy földrajzi távolság és az országhatárok miatt csak ritkán találkozhatnak a kiváló magyarországi, illetve más határon túli szakemberekkel. A Fesztivál egyik legfőbb érdeme, hogy minden előadás után Novák Ferenc (Honvéd Táncszínház), Zsuráfszky Zoltán (Budapest Táncegyüttes), Sebő Ferenc (Állami Népi Együttes) véleményét, szakmai tanácsait is meghallgathatták a résztvevő együttesek vezetői.

A házigazda, a Magyar Állami Népi Együttes 50. születésnapjára időzített táncünnepen – melynek fénypontja a Magyar Állami Operaházban megrendezett jubileumi gálaműsor volt, 50 év címmel – az előbb említett együttesek és vezetőik mellett a BM Duna Művészegyüttes, a pozsonyi Szóttos Kamara Táncegyüttes és Ifjú Szívek, a topolyai Cirkalom Táncegyüttes, a megalakulásának 45. évfordulóját ünneplő Maros Művészegyüttes, a székelyudvarhelyi Udvarhelyi Táncműhely, a Háromszék Táncegyüttes, a csíkszeredai Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes, valamint a Kárpátaljáról érkezett Derceni Gyöngyösbokrétá szerepelt.

A Fonóban bemutatott műsor üde színfoltja volt a Háromszék férfikarának együttes alkotása, a „Pimpinpáré”. A humort a népi mondókák játékosságával harmonikusan ötvöző táncszvit a városi és falusi, a magyar és külföldi nézők számára is egyformán izgalmas pillanatot szerzett. Megtekintését szeretettel ajánlom a táncszínház és az autentikus előadásmód hívei számára is: valahogy így lehet elképzelni az autentikus táncmozdulatok és a színházi keret természetes egybekapcsolódását.

A következőkben az egyik olyan produkciót szeretném részletesen bemutatni, amely a magyarországi közönség számára különlegességgnek számít: a Hargita Együttesét. Szeretnék az anya-

országtól 400 kilométerre élő, nyelvét, hagyományait, önálló gondolkodását megőrző csíkiek világába egy rövid bepillantást adni. Ugyanakkor pótolni is kívánok egy elmaradást: most nyílik lehetőségem, hogy – a Háromszék, a Maros és az Udvarhely Táncműhely egy-egy előadásának bemutatása után – a negyedik hivatásos erdélyi táncsoportról, a Hargitáról és legújabb műsoráról írjak.

A Hargita műsoráról

A Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes neve egy kicsit hosszúra sikeredett. Nem csoda hát, hogy a székelységüket a mindennapi életben is őrző táncosokat röviden csak hargításoknak hívják. A Hargita alján, Csíksország fővárosában működő táncsoport tíz éve hivatásos együttes. Budapesti műsorukból is kiderült, hogy elsődleges céljuk a táncagyományok hiteles színpadi tolmácsolása, az eredeti néphagyományok színpadra vitele. Ezért fektetnek nagy hangsúlyt a gyűjtésekre, és a szórványban élő magyarság értékeinek megőrzésére. A Vicei Néptáncalálkozó megrendezése Mezőségen minden évben ezt a célt szolgálja. Az utánpótlás nevelésében és a népszerű csíkszeredai táncház működtetésében szintén példát mutatnak más városoknak és együtteseknek.

Székelyderzs unitárius templomának a Szent László legendakört ábrázoló freskója jutott eszembe, amikor a székelyderzsi táncrend látványos forgatásait figyeltem a nyitó produkcióban. Fodor Csaba műsorvezető izos székely beszéde remekül készítette fel a közönséget arra, hogy az est folyamán mire számíthatnak. A Hannoveri Kiállításon két országot – Magyarországot és Romániát – is képviselő együttes most is autentikus táncfűzérrel lépett a közönség elé. „Adja Isten, hogy a globalizáló világot áthassák a székelyhagyományok!” – így büszkén a konferáló. S az önmagukat adó, saját zenéjükre táncoló, boldog emberek öröme ezen az estén is átsugárzott a közönségre, a színpadkép és a táncok mozgásrendje hitelesen jelenített meg egy életformát. A székelyek világának konzervatíván is érdekes tolmácsolásában nyújt előadásról elő-

adásra maradandót a Hargita.

Timár Sándor szép emlékeket idéző kőrispataki koreográfiját az Állami Népi Együttes már nyugalomba vonult művészeti vezetőjének 70. születésnapja alkalmából újította fel a Hargita. Most is nagy tapsot kapott a színpadi teret észrevétlenül is teljesen betöltő két pár, pedig e koreográfia eltáncolása egyáltalán nem lehet könnyű feladat. Ádám Gyula Küküllő-menti táncanyagában a lányok látványos pontozása csak fokozta azt a hangulatot, amit a táncházások egyszerűen csupán úgy mondanának, hogy „jó a buli”. Az előadás későbbi részében – a szászcsávási banda zenészeinek táncos „sikereit” megirigyelve – az együttes fiatal primása is kedvet kapott, hogy beszálljon az örkői cigánytáncba. Hangszerét hátrahagyva a zenei kíséret irányítását a még fiatalabb másodhegedűsére bízta. Jól tette, hogy engedett a lábában jelentkező bizsergő érzésnek, mivel sok táncos megirigyelhetné a mozdulatait! A szám koreográfusát, Kozák Albertet, mint az örkői cigányok nagy barátját mutatta be a műsorvezető – a barátságából egy lendületes magyar-román-cigány táncprodukció született.

A táncosoknak bizony sokszor okoz nehézséget a két táncjelenet közti gyors átöltözés. Ezek a köztes idők adnak lehetőséget a zenekaroknak és az énekeseknek az önálló bemutatkozásra. Gábos Endre énekének titka a természetes csiszolatlanság – ezért volt igazán magával ragadó és hiteles az előadott udvarhelyi dal.

A záró felcsíki táncrend megalkotója András Mihály, az együttes igazgatója. Számomra az önfeledten táncoló tizenkét pár azt sugallta, hogy az év minden hónapjára juthat mindnyájunknak abból az örömből és jókedvből, ami a színpadról sugárzott. Élvezetes játékok, szórakozást láthattunk, ahol a színpadi szabályoknak fittyet hányva egy mulatság közepén érezhettük magukat a színpadon táncolókat. A forgásirányváltás „tévesztése” is hozzátartozik a mulatsághoz az „öreg zsidós” nevű táncban, így ez csak tovább fokozta az egész koreográfiára jellemző spontaneitást.

„A székely is magyar, de egy fertályfokkal több. Kicsit ezért több a szenvedéseket is!” – hallhattuk a műsorvezető „csíkies” szófordulataival a történetet a Jóisten székelyekhez intézett szavairól. Ezen az estén kiderült, hogy a mulatozás örömeiből, a természetes jókedvből is egy hajszálnyival többet adott nekik a Teremtő. Ez az, amit se elvenni, se megvenni nem lehet tőlük. Ez az, amit mi, városi, budapesti emberek, az előadás megtekintői is szívből irigyelhetünk.

A csodálatos furulya

Nagy megtiszteltetés, ha egy gyermekműsor eljuthat Közép-Európa egyik legnagyobb nemzetközi fórumára. A magyar néptáncszakemberek és együttestagok, valamint a nagyszámú nézősereg önkéntelenül is olyan tükröt tart a produkció megalkotói és eltáncolói elé, amelybe pillantva más szemével nézve is megláthatják szakmai erőnyeiket és hiányosságaikat. Örömmel jelenthetjük, hogy a tükörbe nézés mérleget pozitív.

A Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes gyerekeknek szóló táncjátéka Konsza Samu népmesegyűjtése alapján készült. A cselekmény ürügyén az erdélyi tájegységek táncait, zenéjét vonultatja fel a közönség előtt. Az Ábel történetére emlékeztető produkció ezért érdekes a felnőttek számára is. Ráadásul mivel minden a zene és a tánc nyelvén mondatik el, a román anyanyelvű apróságok is örömmel élvezhetik az előadást. Ez utóbbi szempont bizony nagyon fontos egy olyan művészeti csoport számára, amely kettős nyelvi közegben él, s szeretné elkerülni a fordítgatás nehézségeit. Szerencsére a zene és a mozzulatok, a színpadi látvány nyelve „nemzetközi”. A 14 ágú Nap, a csíki erdő jelképező, komótosan elvonuló „virgácsos fák”, a furulyászó varázsereje korhatártól és anyanyelvtől függetlenül mindenki számára érthető.

Nosza keljünk mi is útra a furulyás legénnyel és idézzünk fel együtt néhány érdekesebb pillanatot az előadásból! A héjszába a gógös felnőttek még nem engedik be a tarisznyás legénykét. Sőt a gereblével eljárta kettős jártatóba se kapcsolódhat be főhősünk. A ritka tempót járó fiúk pedig szinte fenyegetően veszik körül az öreganyja házából vándorútra indult fiúcskát. Még az örkői táncot járó cigányok bánnak vele a legkülönbül. Csoda-e hát, hogy amikor rálel a csodafurulyára, visszaadja a kölcsönt?

A felhangzó felcsíki muzsikára még az erdő is táncra perdül, s végül a hazatérő serdülő legény öreganyja is – botját elhajítva – fergeteges dobogásba kezd. Előbb azonban a legényke megboszszulja a dölyfös urak és asszonyaik, szolga-táncosaik rosszindulatát: véget nem érő állandó táncra kényszeríti őket furulyajátékával.

Az egyik legnagyobb sikert a cserépedényeket szállító fazekas segéd talicska-táncra aratta. Hiába, no, olyan csámpás kerékkel, mint neki (mármint a talicskájának) volt, bizony igen nevetésre ingerlő mozzulatokat sikerült bemutatnia. A végén persze a cserepek is eltörtek, a taliga is darabjaira esett szét, így volt min mosolyognia a gyerekseregnek. A végkimerülés határán aztán a „gonoszok” mozzulatlaná merevednek – ki a kerítésre fél lábbal támaszkodva, ki bukfenkezés közben, ki pedig a padról hátrazuhanva. A gyerekek és a takarítónők nagy öröme a szereplők többször is végighengergőztek a színpadon, így a következő előadás résztvevőinek bizton nem kellett a porra panaszkodniuk.

Engedtessek meg, hogy néhány apró, javításra érdemes részletéről is szót ejtsünk. A gyimesiek fehér tónusú viselete mögött a fehér háttér érdemes lett volna valamilyen más színre cserélni, mivel a gyenge kontraszt megnehezítette a kettős jártató archaikus mozzulatainak követését. A ló, a tehén, a bárány és a kecske papírmáséból készült fejdíszei helyett is érdemes lenne valamilyen természetközeli, posztóból vagy nemezből készült maszkot választani. Mindez persze semmit sem von le a telt ház előtt bemutatott táncjáték érdemeiből, mivel a gyerekek nyelvén – a zene és a tánc segítségével – csodálatos egyszerűséggel tudta bemutatni a városi felnőttek számára is ismeretlen erdélyi táncgyomány jellegzetességeit, valamint a mesékben szinte mindig győzedelmeskedő igazságot.

Záhonyi András

A Derceni Gyöngyösbokréta Magyarországon

A kárpátaljai magyar táncscsoport budapesti vendégszereplése

A budapesti szakemberek és a nagyközönség a Budapesten megrendezett Kárpát-medencei Fesztivál kapcsán először találkozhattak a Derceni Gyöngyösbokréta Együttessel. A Munkács-hoz közeli település amatőr táncscsoportja iskolásokból, fiatalokból áll. A Kárpátalja magyarságát képviselő csoport műsorát nézve önkéntelenül is a tiszai árvíz jutott mindnyájunknak az eszébe.

Miután Ukrajnában nem működik hivatásos magyar táncegyüttes, így a rendezők az aktívan dolgozó dercenieket hívták meg a fesztiválra, kifejezve tiszteletüket az Ukrajnában élő 150-200 ezer magyar anyanyelvű honfitársunk iránt. Ezt azért tartom fontosnak megemlíteni, mert voltak, akik erről nem tudtak, s megjegyzéseket tettek a hivatásosok világából kissé „kilógó” csoport szakmai felkészültségére.

A derceni múlt fontos eseményeit – a fonót, a menyasszonykérést, a táncmulatságot – bemutató jelenetek jelzik, hogy az együttes fontosnak tarja a hagyományok megőrzését és hiteles bemutatását. A szakmában járatos nézőknek feltűnt, hogy a beregi – lényegében szatmári – jellegű zenére belső lábbal és lenthangsúllyal táncoltak a derceniek. Az együttes vezetője kérdésekre elmondta, hogy ők a derceni hagyományok hiteles tolmácsolását tűzték ki célul – ott pedig így táncolnak. Ezért a néptánc szakembereit is csak arra kérhetem, hogy a produkció megítélésénél vegyék figyelembe az előbbi megállapítást.

Saját parasztenekar híján a derceniek klasszikus zenészeket hívtak segítségül, akik kottából játszották el a közismert dallamokat. Igazán szokatlannak azonban a szinte végig felcsendülő furulyászó tűnt. Tudom, hogy az éneklés kísérőjeként fontos szerepet játszottak és játszanak ma is a furulyások, azonban a hegedűs mellett – második szólóhangszerként – már időnként zavaró tényezőnek bizonyult. A harmonika hangja viszont remekül illeszkedett a vonósok közé. A mozzulatok időnként a nemsokára ismét Budapestre látogató Mojszejev-együttest idézték, azonban már felismerhető volt az igyekezet a hiteles mozzulatok tolmácsolására.

A színeiben remek, azonban inkább ukrán népi mintákkal stilizált viseletek is azt jelzik, hogy anyagi források híján nincs mód eredeti magyar viseletek vásárlására, beszerzésére, saját zenekar fenntartására, magyarországi szakemberek meghívására a közeli Nyírségből és Szatmárból. A legfontosabb – a lelkesedés, a fiatalos lendület és a szép magyar beszéd, a magyar kultúra szeretete – megvan. S ez elegendő ahhoz, hogy egy varázsütésre – egy támogató felbukkanására, vagy egy nagyobb összegű pályázati támogatás elnyerésére – a helyzet gyökeresen megváltozzon. Ilyen közegben egy fél esztendő is elegendő lehet, hogy valami „nagy dolog” születhessen. Az elzártág, a rosszabb gazdasági körülmények ebből a szempontból előnyösen hathatnak a népi kultúra és táncgyományok ápolására.

/Záho/

Határon túli együttesek

– DIVAT A VENDÉKGOREOGRÁFUS –

A ma divatos recept szerint Erdélyben a műsorkészítés gyakran úgy indul, hogy felkérik egy vendégkoreográfust. A dolga az, hogy a tánckar és a zenekar adottságait figyelembe véve készítsen egy remek műsort.

Vajon miért van ez így? – tehetjük fel a kérdést, hiszen a helyi szakemberekkel szemben bizony hátrányban van a messziről jött idegen: nem ismeri alaposan a helyi szokásokat, lehetőségeket, a táncokat és a táncosokat, a közönséget.

A mérleg másik oldalán ott állnak az új gondolatok, ötletek, melyeket beépítve új színek jelenhetnek meg az együttes műsorában. De van egy gyakorlati haszna is a vendégkoreográfus alkalmazásának: könnyebb szponzort találni, ha egy messziről érkező „nagy név” készíti el a következő műsort. Emellett a vendégkoreográfus apait-anyait is be szokott dobni, hogy valamilyen pályázati támogatást kiérdemeljen.

Ezek után talán nem csoda, hogy az erdélyi hivatásos együtteseknél mostanában divatba jött a vendégkoreográfusok és táncosok alkalmazása. A magyarországi táncsoportokkal kialakult szakmai együttműködés eredményét a Kárpát-medencei Fesztiválon is láthattuk.

A Háromszék Ludas Matyját Novák Ferenc, a Honvéd Táncszínház elismert koreográfusa rendezte. A Maros Művészegyüttes Sodrásban című produkciójának alkotói a Háromszék egykori művészeti vezetője, a ma már Magyarországon élő Könczei Árpád, valamint a Zala Táncegyüttes koreográfusa, Varga János. A Hargita legújabb műsoraiban több Timár-koreográfiát is láthatunk. A Kárpát-medencén belüli magyar együttműködésre jó példa az Udvarhely Táncműhely: az együttes zenekara vajdasági, egyik énekese pedig a mai anyaország területéről, Etyekről származik, azonban ne feledkezzünk meg a Maros együttes kiváló japán táncosáról, Hayasi Akioról sem. A Szóttos jelenlegi vendégkoreográfusai Szabó Szilárd és Németh Ildikó (Martonvásárról), a bácskatopolyaiaké pedig a dunaszerdahelyi Brandl Ferencet felváltó Lévai Péter, a Táncművészeti Főiskola tanára.

A „vérfrissítés” jótékony hatással van mind a magyarországi, mind a ha-

táron túli együttesekre. Az Állami Népi Együttes több, székelyföldön nevelkedett táncosa üde színfolt a Balettintézetben magas szakmai tudásra szert tett tánckarban, de a Duna Művészegyüttesben is jól megállják a helyüket a Maros Művészegyüttes egykori táncosai. A Budapest Táncegyüttes is büszke lehet a nemrég az együtteshez került csángó táncosára.

Az egykori Balettintézet épületében, a Magyar Táncművészeti Főiskola Néptánc Szakán ma is tanulnak felvidéki és székelyföldi koreográfusok, táncosok, mivel otthonukban egyelőre még nincs mód a magyar táncanyag beható tanul-

Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes – Fodor Albert felvételei

mányozására. Fontos a szlovák és a román tánc hagyományok megismerése, de legalább annyira fontos a magyar táncanyag alapos elsajátítása, hiszen a táncban is először az anyanyelvet illik megtanulni. Ha a koreográfus „hazai” – azaz szorosabban kötődik az együtteshez –, nehezebb a helyzete. Azt is elvárják tőle, hogy zsúfolt nézőtér előtt peregenek az előadások. Több néző, több meghívás, több bevétel. Tehát az együttes előtt álló szereplési lehetőségeket, a fesztiválokat rendező távoli országok szokásait, elvárásait is érdemes figyelembe vennie, ha a cél az egész együttes hosszú távú sikeressége.

A Kárpát-medencei Fesztivál előadásainak újragondolásánál sokat segít,

ha az előbbi szempontokat is figyelembe vesszük. A táncszínházi produkció (például az Udvarhely Táncműhely Tragédiája) vagy az autentikus táncok egymásutánja (például a csíkszeredai Hargita műsora) egyaránt lehet kiváló – más kérdés, hogy mennyire nyeri meg az adott (városi vagy falusi) közönség, a jelen lévő különböző művészi felfogású szakemberek tetszését. Félreértés ne essék, minden vélemény fontos, de érdeemes az együttesek egész évi munkáját vizsgálni.

A Hagyományok Háza által rendezett Kárpát-medencei Fesztivál előadásait követő szakmai értékelés a koreográfusok, az együttesvezetők és a tánckarvezetők munkáját kívánta segíteni, a szakmai kritika azonban sokszor független az előadás után felcsattanó taps erős-

ségétől. Abban segít, hogy a „törzsközönség” – az évente újból és újból felkeresett falvak, városok lakóinak – ízlését is figyelembe véve elkészített következő műsor „általános szakmai szemmel” is jobb lehessen.

A gyakori „tükörbe nézés” nagyon hasznos dolog, még akkor is, ha azt mások tartják a kezükben, vagy esetleg torzít valamennyit. Ha mindig mi tartjuk kezünkben, csak a szép és jó verődik vissza róla felerősödve. Ha mindig más, az kisebbrendűségi érzést is kiválthat.

Kívánom minden hazai és vendég koreográfusnak, hogy minél gyakrabban adogathassák egymás kezébe azt a bizonyos tükröt!

/Záhonyi A./

Alapító Okirat

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 88. §-ának, valamint az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 10. §-ának felhatalmazása alapján a Magyar Állami Népi Együttes elnevezésű központi költségvetési szerv alapító okiratát 2001. január 1-i hatállyal módosítom, és egységes szerkezetbe foglalt szövegét az alábbiak szerint állapítom meg:

1. A költségvetési szerv neve: *Hagyományok Háza*
2. Jogállása: *kincstári körbe tartozó, teljes jogkörrel rendelkező, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv. Az intézmény éves költségvetési előirányzatait felügyeleti szerve évente hagyja jóvá.*
3. Székhelye: *1011 Budapest, Corvin tér 8.*
4. Felügyeleti szerve: *Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma*
5. A *Hagyományok Háza* közművelődési és közgyűjteményi feladatokat is ellátó művészeti intézmény. Alaptevékenységként az alábbi feladatokat látja el:

– a magyar nyelvterület és a Kárpát-medence történetileg és szájhagyomány útján fennmaradt népzenei, néptáncművészeti és népi kézműves hagyatékának felkutatása, értelmezése, rendszerezése, feldolgozása és hozzáférhetővé tétele a népművészeti mozgalmak számára;

– népi hagyományaink (ide értve a hazánkban élő nemzeti kisebbségek népi hagyományait is) élő és újraéleszthető részének gondozása, napjaink kultúrájába történő átemelése és továbbéltetése;

– az e hagyományokra épülő táncszínházi tevékenység, melyet elsősorban saját társulatával lát el;

– befogadó táncszínházként valamennyi jelentős népművészeti műfaj és stílusirányzat számára bemutatkozási lehetőség biztosítása;

– a népművészettel kapcsolatos hivatásos és műkedvelő művészeti-alkotó, gyűjteményezési és közművelődési tevékenység országos szintű koordinálása és hatékony szakmai támogatása;

– a népművészeti mozgalmak civil szervezeteivel való kapcsolattartás, együttműködés, a terület képviselője a helyi, regionális és országos hatáskörű döntéshozó szerveknél;

– a népművészeti szakmák különböző szintű iskolai, iskolarendszeren kívüli és felsőoktatási, valamint képzési és továbbképzési formáinak országos szintű összefogása, koordinálása, részvétel az ehhez kapcsolódó képzési követelmények, tantervek, tankönyvek kidolgozásában;

– a népi hagyományaink iránti bel- és külföldi figyelem felébresztése, folyamatos ébren tartása, a magyar, illetve a Kárpát-medencei népművészet tárgyi és szellemi értékeinek népszerűsítése, közreműködés országos, regionális, nemzetközi rendezvények szervezésében.

6. Külföldi és belföldi fellépései alkalmával a *Hagyományok Háza Művészeti Tára* használhatja a Magyar Állami Népi Együttes elnevezést, feltéve, hogy a fellépést a *Hagyományok Háza* külföldi vagy belföldi partnerrel kötött szerződése alapján teljesíti.

7. A *Hagyományok Háza* alaptevékenységének veszélyeztetése nélkül jogosult az alaptevékenységével összefüggő vállalkozási tevékenység folytatására a hatályos jogszabályi keretek között. A vállalkozási tevékenységből származó bevétel együttes összege nem haladhatja meg az intézményi költségvetési kiadások 30 %-át.

8. A *Hagyományok Háza* szervezeti felépítését és működésének rendjét a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által jóváhagyott szervezeti és működési szabályzat határozza meg.

9. A *Hagyományok Háza* élén főigazgató áll. A főigazgatót – pályázat útján – a nemzeti kulturális örökség minisztere nevezi ki határozott időre és gyakorolja felette a munkáltatói jogokat. Az intézmény tevékenységének részterületeit képviselő társaságok vezetői felett a munkáltatói jogokat a főigazgató gyakorolja, kinevezésükhöz és felmentésükhöz azonban a nemzeti kulturális örökség miniszterének egyetértése szükséges.

Budapest, 2000. december

Rockenbauer Zoltán

a nemzeti kulturális örökség minisztere

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A hagyományörzés új nemzeti intézménye, a *Hagyományok Háza* pályázatot hirdet táncházzenekarok részére.

A pályázat keretében öt tánczázi zenét játszó (revival) zenekar kap lehetőséget arra, hogy nyilvános megjelentetésre szánt népzenei anyagát a *Hagyományok Háza* hangstúdiójában, legfeljebb 50 munkaórában hanghordozóra rögzíthesse.

A *Hagyományok Háza*nak főigazgatóságán (Budapest. I. ker. Corvin tér 8.) beszerezhető Pályázati Adatlappal mellé csatolni kell a pályázó zenekar megjelentetésre szánt produkciójából származó hangzóanyagot is, mely házi, demo felvétel is lehet.

A pályázati anyagot a *Hagyományok Háza* főigazgatóságára levélben (1251 Budapest Pf. 23.), vagy személyesen lehet eljuttatni. A pályázat benyújtásának határideje: 2001. június 30. A felvételek várható ideje: 2001 ősze.

A pályázat értékeléséről minden indulót a benyújtási határidőt követően 30 nappal levélben értesítünk. A beérkező hangzóanyagokat 3 hónapig őriztük meg.

Pályázati információ:

Linder Bálint (00-36-1) 201-5017, (00-36) 20-390-4792

A Martin György Alapítvány kuratóriuma és szakmai bizottsága Martin György (1932-1983), a magyar táncfolklorisztika kiváló művelője születésének 70. évfordulójára PÁLYÁZATOT HIRDET táncfolklorisztikai, hangszeres népzenei, valamint az előbbiekhöz kapcsolódó tánc-történeti, zene-történeti, kutatástörténeti témákban és dolgozatok írására a magyar és a kelet-közép-európai néptánc területén.

Pályázni lehet kész dolgozatokkal, magyarul vagy más közép- és kelet-európai nyelven. A pályázók lehetnek néprajzkutatók, táncal foglalkozó gyakorlati szakemberek és amatőr néprajzi gyűjtők is.

A pályamunkákat **2002. február 1-ig** kell beküldeni az MTA Zenetudományi Intézet Néptánc Osztályának címére (1250 Budapest pf. 28).

Az alapítvány szakmai bizottsága a pályamunkákat 2002. március 31-ig értékeli, és javaslatot tesz a díjak odaítélésére. Az eredményhirdetésre 2002. április végén rendezendő nemzetközi konferencia keretében kerül sor.

A pályamunkák az MTA Zenetudományi Intézet Néptánc Archívumának kéziratárába kerülnek, ahol a szerzők az írások további sorsáról kívánságuk szerint rendelkezhetnek. A közérdeklődésre számot tartó dolgozatokról értesítjük a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárát, illetve az érintett országok tudományos intézményeit is.

A pályázattal kapcsolatos további információ:
laszlof@zti.hu

A Martin György Alapítvány, melynek célja a magyar és az európai tánc-hagyományok tudományos feltárása, 2001. 04. 21-i ülésén az alábbi szerzőket illetve pályaműveket részesítette 30-30 ezer forintos jutalomban.

*Andó Ilona: Vén Ferenc, a Népművészet Mestere
Kökény Richard: Gál György eleki táncos (egy lunga folyamatának szerkezeti elemzése)*

*Ónodi Béla: A roman Calus rítus Olténiában
Péczei Barbara: Bújócska – Györgyfalvai Katalin koreográfiájának lejegyzés alapú elemzése*

Tankó Károly: Gyimesi népdalok

Az Alapítvány számlaszáma: 11701004 - 20146001

Riportunkban Bódis Gáborral, a TOP-O-GRÁF Térképészeti Iroda marketing vezetőjével beszélgettünk az idei Táncháztalálkozó kapcsán.

– Népzene, táncművészet, térképészet. Lehet-e így kiegészíteni a felsorolást? Mennyire igaz az állítás, miszerint a térképészet művészet?

– Kerülve a többszörösen alárendelt mellékmondatokból álló, hivatalos meghatározásokat, röviden: a térképészet a Föld felszínét hivatott bemutatni oly módon, hogy elősegítse a tájékozódást, érzékeltesse a térbeli, domborzati viszonyokat, mennyiségi jelenségeket. Ez a megjelenítés bizonyos értelemben tehát művészet, hiszen a térképész az, aki színt fest a hegynek, vastagságot ad az útvonalnak, jellel ábrázolja a települést. Nem szabad elfeledkezni azonban arról, hogy a térkép egyik fő használati tulajdonsága az, hogy pontos, tehát mérni lehet rajta; így a kartográfia műszaki tudomány is egyben.

– Ha már a művészetet szóba hoztuk, s ismerte cégük piacon betöltött komoly szerepét, a mindennapi

térképgyártás és számítógépes csúcstechnológia mennyire engedi meg az egyediséget, az eredetiséget?

– Térkép és térkép között sok különbség van, még ha ugyanannak a szoftvernek a segítségével készült is. Kicsit hazabeszélve, hadd mondjam itt el, hogy kiadványainkat több ízben is minősítette a szakma és a laikus világ: idén is négy díjat vehettünk át az évente meghirdetett „Szép Magyar Térkép” pályázaton. Ami széppé tesz egy térképet, az elsősorban a színvilág és az arányok helyes érzékeltetése. Nálunk a kreatív csapat egyik összefogója például képzőművész.

– Nemcsak a külső megjelenés és a praktikus, tartós kivitel a fontos, de mint azt megszokhattuk, a Topográf ad a tartalomra is. Katalógusukat lapozgatva, mely kiadványokat ajánlaná a folkMAGazin olvasóinak?

– Mindenek előtt a Kárpát-medence térképét. A magyar népzene, a magyar táncművészet sem értelmezhető földrajzi ismeretek hiányában. Egyet jelent a magyar népzene a Magyar Köztársaság területével? Ugye nem. Ez a Kárpát-medencét jelenti, itt ugyanis sokszínűsége ellenére jóval egységesebb, mint a Kárpátokon túl. Azt hiszem, egyetlen táncoktató, népművelő vagy történelemtanár sem mulasztja el megmagyarázni az alapvető geopolitikai összefüggéseket, amikor a korondi fazekasságról, a széki táncról vagy valamelyik

csallóközi népviseletről szól. Térképünk szerkesztői a legteljesebb magyar névanyaggal vértették fel a kiadványt, ami nem csak falitérkép formájában, de egyedül tőlünk, hajtogatott kézitérkép-ként is kapható.

– Nemrégiben egy rendezvényen kaptam egy telefonkártya méretre hajtogatható, jópofa kis térképet. Ezen is az önök emblémája olvasható...

– Igen, ez zsebtérkép-sorozatunk egyike lehetett, amely már több mint hetven tagból áll, s folyamatosan bővül. Nemcsak hazai várostérképeket, hanem külföldieket is feldolgoztunk.

– Vállalkoztak Románia és Szlovákia térképeinek elkészítésére is, ezek jól illeszkednek az autósoknak szánt, általános spirálos atlasz-sorozatba. Mennyire alakíthatóak ezek a térképi adatállományok, mennyire öltöztethetőek fel kulturális vagy egyéb egyedi tartalommal?

– Tavaly nyáron készült el a Műemlékeseknek egy speciális jelkulccsal ellátott Kárpát-medence térkép, amely a millenniumi műemlék-helyreállításokat ábrázolja, hogy egy konkrét munkát említsen. Természetesen, az egy példányos nyomattól a sok ezer példányos könyvig mindennemű térképi megjelenítést vállalunk, akár képernyőtérkép formájában is, így a mi eszközeinkkel hozzájárulhatunk e régió kulturális kincsesárának vizuális érzékeltetéséhez.

Ismét Rece-Fice tábor

Egy év kényszerszünet után ismét lesz **Rece-Fice Balkáni Táncháztalálkozó Tábor**. Tavaly ugyanis – bár meghirdettük, többek között a MAG-ban is – a közönség nem tartotta olyan jónak a helyszínválasztást, mint mi. Talán Diósgyőr puszta említése riasztotta vissza a Balatonhoz szokott táncolni és nyaralni vágyókat. Akik így aztán nem tudták meg, milyen szép strand van Diósgyőrben, s milyen kellemesen lehet táborozni a Bükk lábainál. Idén aztán végre találtunk egy balaton-parti települést, melynek vezetése számára nyilvánvaló, hogy a kulturális rendezvények haszna nem a bankszámlán jelentkezik, és főleg nem azonnal, s nem „ingyen”. (Dolgozni kell érte). Van, aki végre túllát azon, hogy „Ha az elődöm (– másik párt, harmadik párt, megyei vezetés, szomszéd falu, kormány, ellenzék, konzervatívok, liberálisok stb. – testre szabottan behelyettesítendő) Támogatja, én Tiltani fogom, hadd lássa mindenki, hogy ez nem az a világ!”

De hagyjuk a politikát, beszéljünk inkább a kultúráról! Az idei tábor **Balatonföldváron** lesz. A földvári illetékeseknek nem kell elmagyarázni, mi fán terem egy kulturális rendezvény: a Balatoni FolklorTalálkozó idén 40-edszer jelentkezik, s a Földvári Kulturális Napok is szép hagyományokra tekintethet vissza. A koncepció egyébként a régi: vendég együttesek, koreográfusok, bemutatók, s persze táncháztalálkozó minden mennyiségben. A körülmények is hasonlóan ígérkeznek, mint régi helyükön, a többi tehát rajtatok múlik!

*Rece-Fice Balkáni Táncháztalálkozó Tábor
Balatonföldvár, 2001. július 20-29.
Jelentkezés, bővebb információ a
Rece-Fice táncháztalálkozóban, minden hétfőn:
Fáklya Klub, Bp. VI. Csengery u. 68.
Vidékieknek levélben is:
Rece-Fice együttes Bp. 1022 Barsi u. 5.
Email: rece-fice@kiuwi.hu
Részletes információk, jelentkezési lap
letölthető: www.folkinfo.net/recefice*

PRO FOLK
HANGSZEREK,
TOKOK, KELLÉKEK,
JAVÍTÁS, PROGRAMIRODA
ÓVODÁKNAK, ISKOLÁKNAK
KEDVEZMÉNY
Cím: 1074 Budapest, Dohány u. 84.
(bejárat az Almássy utcából)
Nyitva: 10-17h, pénteken 10-14h
Tel.: 06.30.314-9554
351-3341
Fax: 263-1339
E-mail: profolk@tla.hu
Honlap: www.datanet.hu/profolk-bt

XIX. TÉKA NÉPMŰVÉSZETI GYERMEK TÁBOR Boldogkőváralja

2001. június 25.-július 2.

A táborban ének-, zene- és tánc tanuláson vehetnek részt az idelátogatók. Kézműves foglalkozásokon kipróbálhatják a népi kismesterségek fogásait, így a nemezkeszítést, az agyagozást, gyöngyfűzést és a szövést. Esténként a tánc háznál gyakorolhatják az aznap megszerzett tudást. Immár XIX. alkalommal kovácsolódik egy közösséggé a tábor aprajagya.

A részvételi díj 16 000,- Ft, mely magában foglalja az ének- és tánc tanulást, hangszeroktatást, kézműves foglalkozások költségeit, napi háromszori étkezést, sátorhelyet, kommunális költségeket. Sátor, hálósákok, étkezés, tisztasági felszerelést mindenki hozzon magával!

Zene- és énektanítás a Téka együttesel:

Tárnoki Beatrix - ének
Vizeli Balázs - hegedű

Lányi György - kontra, duda, koboz
Csurkó Dezső - cimbalom

Havasréti Pál - bőgő, tekerő, ütőgardon, dob

A tánc tanítók hagyományaink szerint:
Hlínányzky Tamás - Fisser Szilvia
és Varga Zsuzsa (Cyimes)

20 fő feletti csoportoknál egy kísérőnek ingyenes részvételt biztosítunk!

Információ:

<http://w3.datanet.hu/~teka>
teka@mail.datanet.hu

Lányi György:
06-1/250-8914, (fax) 06-30/970-1547

Çaráné Magyar Katalin:
06-52/31-44-08, (fax)

06-30/967-9292

Havasréti Pál:
06-23/365-714, (fax) 06-30/940-1242

Erdősi István gondnok:
06-30/273-3994

Boldogkőváralja megközelíthető vonattal, Budapest Keleti pályaudvarról: Miskolcon keresztül Encsig, onnan busszal; Miskolcon - Szerencsen keresztül Boldogkőváraljáig (állomás a falutól 2 kilométerre).

Boldogkőváralja megközelíthető közúton: Budapest - Miskolc felől Encs, Abaújkér; Nyíregyháza felől Tokaj, Abaújszántó; Kassa felől Encs, Abaújkér érintésével.

HAGYOMÁNYŐRZŐ és TERMÉSZETISMERETI TÁBOR

Boldogkőváralján - a Zempléni Tájvédelmi Körzetben - található hagyományőrző tábor a kiemelten közhasznú Hagyományainkért Alapítvány hozta létre azzal a céllal, hogy szervezett programjain keresztül a magyar népművészet és a nemzeti kisebbségek hagyományainak megismertetését, felgyűjtését, terjesztését és gyakorlati oktatását szolgálja.

A hagyományőrző tábor 2000. július 1. óta várja vendégeit. A szervezett programokon túl szolgáltatásai minden év június 1-től szeptember 30-ig - előzetes jelentkezés alapján - bárki számára hozzáférhetőek.

A Tekerjes völgy - ahol a tábor található - természeti adottságainál fogva ideális helyszíne:

- természetvédelmi,
- madár-, növény- és állattani,
- honismereti, csillagász,
- alkotó, kézműves,
- sport-, edző- és
- cserkész táboroknak, valamint
- erdei iskoláknak, gyalogos és kerékpáros csillagtúrának

Csoportok esetén - előzetes igénybejelentésre - foglalkozásvezetőt, túravezetőt biztosítunk.

XIX. TÉKA Országos és Nemzetközi Népművészeti Tábor

BOLDOGKŐVÁRALJA

2001. július 21-29.

A táborban családosok, nagycsaládok, csoportok kis és nagy iskolások, párok és egyedül érkezők kovácsolódhatnak közösséggé a nyolc nap alatt. A foglalkozásokon egyéni ízlés szerint részt vehet mindenki, kivéve a kézművességet: az anyagköltség miatt a jelentkezési lapon vagy a helyszínen lehet feliratkozni.

Mesterségek:

szövés, agyagozás, nemezés, gyöngyfűzés, kőfestés

Tánc tanítás:

felvidéki, gyimesi, moldvai, palatkai
Tánc tanítók: Sára Ferenc, Varga Zsuzsa,
Hlínányzky Tamás, Fisser Szilvia,
Busai Norbert, Péter Zsuzsanna

A muzsikát a TÉKA és a SZEREDÁS együttesek szolgáltatják. Zenészek muzsikálni, bulizni lejöhetnek féláron!

Részvételi költség: 3 éves korig ingyenes,
3-14 éves korig: 7000,- Ft

14 év felett: 8000,- Ft

Étkezési költség: 1200,- Ft/nap/fő
Reggeli, ebéd, vacsora megosztva is igényelhető, vegetáriánus étkezés is rendelhető.

Sátor, hálósákok, étkezés, tisztasági felszerelést hoz magaddal!

A tábor idején Felvidéki, Gyimesi, Moldvai, Mezőségi bál lesz és a Téka együttes 25 éves születésnap bulija! Vendégek: Kallos Zoltán, Oláh Árpád „Nyiki-nyaka” és bandája Királyhalmecről, gyimesi zenészek, Kerényi Róbert, Dresch Mihály, a Palatkai zenekar és Szántó Ferenc Magyarbecéről.

II. Tekerő- és Dudatábor Boldogkőváralja

2001. augusztus 22-26.

„Virgína lassan nyomogatva zenge, duda bordójától az kőfal is renge...”

Táborunk a magyar és az európai tekerő- és dudamuzsika hagyományával foglalkozik.

Tekerő oktatása kezdő és haladó szinten - Alföldi oláhos, lassú és friss csárdás -
Hogyan vattázzunk, recsegjünk,
hangoljunk...!

Tanárok:

Bartha Z. Ágoston, Havasréti Pál
és Szerényi Béla

Duda oktatása kezdőknek és haladóknak
- Alföldi dudánóták -

Dudasíp készítése, sípszár hangolása,
dudabőr kikészítése

Seres Imre, Szikora János, Pál István
dudások dallamai, játéktechnikái

Tanárok:

Lányi György és Istvánfi Balázs
Klarinét és tárogató: Berán István

Tervezett előadások

íjf. Csoóri Sándor:

Hogyan muzsikáljunk együtt
dr. Hankóczy Gyula: Kiegészítések a
tekerő néprajzához; Az alföldi duda
Kozák József: A magyar duda

Táborunk célja, hogy a népzene szakemberek legyenek képesek a hagyományos magyar népzene stílusára, hiteles és élményt adó megszólaltatására, további önálló tanulásra, felvételek, kották és népzenei gyűjtemények alapján.

Hangszert feltétlen hozdál magaddal!
Esténként Padkaporos-dudabál!

Részvételi díj: 6000,- Ft / fő + étkezés:
napi 1200,- Ft

Napi jegy: látogatóknak 900,- Ft/fő;
családtagoknak 500,- Ft/fő

Egy egri vándorművész históriájának summája Lázár Attila zenész, bábművész

SZÁNTÓ GYÖRGY FELVÉTELE

Július 25. és augusztus 13. között zajlik a Fesztivál a Barokk Egerben össz-művészeti rendezvény, melynek első három napján, július 25. és 27. között a Dobó téren felelevenedik a középkori piactér. A közönség Lázár Attila bábművésszel és zenésszel is találkozhat a helyszínen, aki korabeli muzsikával élénkíti majd a hangulatot.

A piactéri forgatagban mutatványosokkal, mesteremberekkel, árusokkal, komédiásokkal, vándorló cigányokkal találkozhatnak az idelátogató felnőttek és gyermekek. Földművesek, iparosok, kézművesek kínálják termékeiket, a szakácsok királyi étkekkel csalogatják a közönséget. Három napon át ökörsül, boszorkányok jósolnak, varázsolnak, bájitalokat készítenek, megtanítanak viaszt és ólmot önteni. A gyermekek korabeli játékokat játszhatnak. Megismerhetik a pörgettyűzést, a csigázást, a kuglizást, a golyózást, a kockavetést, a szembekötősdit, a hordó- és vesszőparipa-lovaglást. Mindeközben Lázár Attila középkori zenével fokozza a hangulatot.

Éveken át szülővárosában dolgozott, mint a Marosvásárhelyi Állami Bábszínház művésze, s miután 1990-ben Magyarországra telepedett, az egri Harlekin

Bábszínházhoz szerződött. Zenészként Szardínia szigetén, s Olaszország egyéb tájain, Portugáliában, Spanyolországban és Nagy-Britanniában is fellépett, bábművészként pedig nagy sikert aratott Belgiumban, a Genti Nemzetközi Bábfesztiválon.

A gitár, lant, koboz, tambura, kontra, kürt, xilofon, szoprán- és altblockflöte, doromb, kínai dob mellett olyan erdélyi népi hangszereken is játszik, mint például a büröksíp vagy a rekettye.

– A bürökfa egy út menti gyomnövény, az Eger közelében lévő Balaton falunál is találkoztam vele – meséli Lázár Attila. – Belül üreges, ráhúznak egy hártyát, illetve sertéshólyag darabkát, s arra egy másik üreges bürökfa-darabot. Mivel a nedve mérgező – a rómaiak idején sok hírességet (is) megmérgeztek vele –, merőlegesen egy hidat ragasztanak bele, hogy a zenész ne érintse a szájával. A torok rezgése kelti a hangot a hártyán keresztül. A rekettye egy farkasfog alakúra kifaragott bodzafa – hangolatlan, ritmuskeltő – hangszer, melynek rovátkáin egy pálcát húzogat végig a muzsik.

Lázár Attila a főállása mellett Lóci Színpad néven egy- és kétszemélyes műsorokat is ad, de

az Agria Vegyeskarnak is tagja. Az énekmondást párosítva az asztali bábozással, s a vándoréneklést a vándorbábozással, falusi kis óvodáktól híres nemzetközi fesztiválokig bárhol szívesen fellép.

Az egri várban tavaly is eljátszotta Tinódi Lantos Sebestyén „Egri históriának summája” című művét, s e produkcióra idén is visszavárják. Egy hatvan darabos, fából készült asztali bábkészlettel kelti életre, pirotechnikai elemeket is felhasználva Eger vár védőinek hősiességét. A képek húsz másodpercenként váltakoznak. Tinódi 104 strófájából 52-t ad elő a sokoldalú művész – úgy, hogy a történet kerek maradjon –, egyeseket énekelve, másokat mondva, hangszerkísérettel. Az előadást magyar-, történelem- és énekórákra, bábos szakkörökre, művelődési házakba, szabadidőközpontokba, vendéglátóhelyekre, szabadtéri rendezvényekre egyaránt előszeretettel meghívják.

Lázár Attilának az óvodásoknak és kisiskolásoknak szánt Zenés Állatvilág című képmutogató játéka is igen népszerű. Ebben mesél és énekel a harmatcsöppel mosakodó pillangóról, az ajtó nélküli csigapalotáról, a szúnyogokat vacsorázó békáról, a hegedülő ürge tücsökről, a méregzsák pulykáról, s a baromfiudvar díszes társaságáról és még sok minden másról.

Gyermekeknek – három éves kortól – és felnőtteknek egyaránt ajánlható a „Bábtáncoltató

betlehemes” című maszkos-bábos játék. E betlehemesnek három táji központja ismeretes: a Balaton környéki és zalai falvak, Esztergom környéke és a Felső-Tiszavidék, de szórványosan Erdélyben is előfordul. Az előadás ebből a népszokásból építkezik, s szinte minden tájegységből tartalmaz valamit. Nem korlátozódik azonban pusztán a felelevenítésre, hanem a népi dramatikus formák színpadi-művészi továbbgondolását is kínálja a nézőknek.

A művész további műsorai a „Szél hozott, szél visz el” (énekelt versek), mely a világirodalom – Shakespeare, Verlaine – és a magyar irodalom – József Attila, Szabó Lőrinc, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, Radnóti Miklós – remekműveiből nyújt válogatást, továbbá a „Képmutogató pajzán pásztor-és bordalok”. Ars poeticája, hogy a párbeszéd a fontos, mely létrejön a művész és a közönség között, a kommunikáció egy jobb világért.

Lázár Attilát a mősorkészítésben olyan kitűnő szakemberek segítik, mint a műveket válogató, író és rendező, filozófia-történelem szakos tanár felesége, Suba Hajnal, a Nemzetközi Bábművész Szövetség legmagasabb szakmai elismerését, az Unima-diplomát elnyert Lovasy László bábtervező művész, Lovasyné Stuth Erzsébet bábkészítő művész és Stangané Csonka Erzsébet képzőművész.

(Lázár Attila drótpostacíme: alazar@dpg.hu)

K. Tóth László

Fotó: Majoros Tamás

**XIII. AGRIA
NEMZETKÖZI
NÉPTÁNC TALÁLKOZÓ**
Néptáncgyűttek seregszemléje
2001. augusztus 24-29.

augusztus 23., csütörtök:

- 10.00 Megyei Műv. Központ – Fesztiváltörténeti bemutató
16.00 A csoportok fogadása
17.00 Tájékoztató az együttesek vezetői részére
19.00 Dobó tér – Táncház a Haddelhadd együttesrel

augusztus 24., péntek

- 9.00 - 14.00 Dobó tér – Vendég együttesek bemutatója
17.00 Belváros, Széchenyi út
Felvonulás és menettánc a város főutcáján
18.00 Dobó téri színpad – Ünneplés megnyitó és gála

augusztus 25., szombat

- 9.00 - 13.00 Szépasszonyvölgy szabad téri színpada
Együttesek bemutatója
16.00 Nagybaldogasszony templom – Folkmise
21.00 Táncház a Kerekes együttesrel

augusztus 26., vasárnap

- 10.00 - 12.00 Dobó tér – Kolping vendégegyüttes fellépése
Az együttesek vendégszereplése Felsőtárkányban, Parádon, Besenyőtelken, és Bükkszéken
18.00 Megyei Művelődési Központ
A Kolping Egylet vendégeinek fogadása és gála

augusztus 27., hétfő

- Kirándulás, szabad program
18.00 Dobó tér – Gajdos Táncház

Vendéglátó hazai együttesek

Lajtha László Néptánc együttes
Eger, Megyei Művelődési Központ

Táltos Néptánc együttes
Eger /Maklár, Forrás Néptánc és Népzenei Alapítvány/

Kenderszer Néptánc együttes, Bodony

Katáng Néptánc együttes, Eger

Leányvári Német Nemzetiségi Néptánc együttes, Leányvár

Külföldi együttesek

Grup de Danses „Azahar” – Valencia, Spanyolország

GLI PAES MES – Alatri, Olaszország

TRAPUKAS – Prienai, Észtország

KUD DALMÁCIA – Dugi Rat, Horvátország

KOLPING Táncgyűttes – Siegen, Németország

PRVI Partizan – Uzice, Jugoszlávia

Információ

Megyei Művelődési Központ
3300 Eger, Knézich K. u. 8.
Tel.: 36/311-954
Fax: 36/312 545

**NŐI
KARAKTERCIPŐK**
8.500,- Ft-ért

*

Taylor-Kellék
1074 Budapest, Hársfa u. 5.
Tel.: 342-1114, 321-7838
www.taylor-kellek.hu

SUMMERFEST
NEMZETKÖZI NÉPTÁNCFESZTIVÁL
Százhalombatta, 2001. augusztus 12-22.

Résztevő országok:

Norvégia, Írország, Kongó, Ukrajna, Bulgária,
Portugália, USA, Peru, Szlovénia, Szlovákia,
Bosznia-Hercegovina, Törökország, Mexikó,
Macedónia, Egyiptom, Uruguay, Lengyelország,
Olaszország, Anglia, Udmurtia, Magyarország

A Summerfest Nemzetközi Néptáncfesztivált minden évben augusztus közepén Százhalombattán, illetve a környező településeken szervezi a Magyarok Öröksége Alapítvány. Az elmúlt hét év alatt több mint 100 néptáncgyűttes (46 ország!) vett részt ezen a nagyszerű rendezvényen Chilétől Új-Zélandig.

A fesztivál kiemelkedő eseménye a látványos nyitó- és záróceremónia, amelyen valamennyi együttes és ország bemutatkozik. A táncpanoráma műsorokban esténként két együttes ad nagyszabású színháztermi gálaprogramot. Ugyanezen a napon a fellépő együttesek délután gyermekjátékos programot tartanak, ahol nemzeti játékaikat tanítják kicsinyeknek, a Csodálatos világ című programrészben bemutatják saját országukat, valamint a gálaműsor után különleges gasztronómiai élményben lehet része mindazoknak, akik megkóstolják a fellépő együttesek által készített nemzeti ételt. Nem véletlen, hogy a Summerfest az elmúlt hét év alatt a régió legnépszerűbbje, az országban pedig egyre ismertebb rendezvény lett. Évről évre többen (2000-ben több mint tízezren) látogatták eseményünket. A fesztivál a CIOFF (Nemzetközi Néptáncfesztivált Szervezők Világszövetsége, Unesco B statusú szervezet) által minősített fesztivál, e kategóriában az egyetlen Magyarországon.

A fesztivál fő támogatója:

Százhalombatta Város Önkormányzata

Rendező:

Magyarok Öröksége Alapítvány, Forrás Néptáncgyűttes

Információ:

Szigetvári József fesztiváligazgató (tel.: 23-358-973)

E-mail: forras@mail.battanet.hu

Táncházról a remixig

A Ghymes a saját útját járja

Az Egerben megrendezett II. Országos Maratoni Folk Hétvége egyik sztárvendége a Ghymes együttes volt. Népszerűségük egyre nő, pedig négy-öt évvel ezelőtt még alig ismerték őket Magyarországon, különösen vidéken. A Galántán és környékén lakó szlovákiai magyar zenészek akkor még főleg tánc-házazs zenét játszottak, ma már viszont a világzene (world music) műfajában tartják számon őket. Olyannyira, hogy az elmúlt év végén legújabb CD-jük, a „Smaragdváros” immár az EMI gondozásában jelent meg, eddig – hazánkon kívül – hat országban adták ki, s márciusban az európai kereskedelmi rádiók világzenei slágerlistájának 11. helyén állt.

Szarka Tamást, az együttes prímását először a kezdetekről faggattam.

– 1978 óta foglalkozom népzenevel, a középiskolában kezdtem, nem tudatosan. A gimnáziumban volt egy zenekar, és ott négy éven keresztül játszottunk népzenei is. Ez az együttes egy esztrádcsoport volt, mely a „Sorrentói emlék”-től pontozókon át, csárdásokig mindenfélét játszott. A népzene a négy év alatt fokozatosan „eluralkodott rajtunk”.

– Az együttes magját azóta is alkotó, a nyitrai főiskolán végzett Szarka fivérek, Gyula és Te, valamint Buják Andor nagyjából egy korosztályba tartoztok. A másik Buják testvér, Krisztián sokáig tagja volt az együttesnek, de mostanában nélküle koncerteztek. Ő kivált a csoportból?

– Igen.

– Hogyan indult a táncmuzika karrier?

– Mikor leérettségiztünk, Nyitrán alakult egy táncscsoport, de nem volt zenekara. Szóltak Gyulának, hogy össze kellene hozni egyet, ez lett a Ghymes. És akkor minket elkapott a táncmuzika szele, mely végigsöpört Szlovákián is. Az erdélyi muzika eltalált minket, totálisan. A hangszereink is épp megfeleltek egy jellegzetes erdélyi együttes felállításának. Szlovákiában a mozgalom a nyolcvanas évek közepén indult, mi ’83-’84-ben alakultunk, s akkor kezdődött a táncmuzika is. Volt állandó táncmuzika több éven keresztül Nyitrán, Pozsonyban pedig a belvárosban egy szlovák kultúrházban.

– A pozsonyi Ifjú Szívek Táncegyüttesel, melynek sokáig kíséző zenekara voltatok, mikor kerültetek kapcsolatba?

– 1984-ben.

– Tart még ez a kapcsolat?

– Nem, privatizálták őket.

– Hogy alakult ki az együttes?

– Nagy volt a fluktuáció. Az induló

csapatban hármunkon kívül ott volt Bohus Zoli, Rusznák Gábor. 1985-86-ban jött Behr Laci, Gábor pedig kivált. Écsi Gyöngyi énekelt velünk, de nem volt soha zenekari tag. Ezt ő maga mondta ki így. Az utolsó három lemezünkön Kiss Bernadett volt az énekesünk. Ő a Ki-mit-tud?-on tűnt fel, nagyon szép hangjával maximális pontszámokkal nyert. Az előző években nyugaton volt, ezért nem tudtunk rendszeresen találkozni vele. Talán erre a jövőben több lehetőség nyílik. A cimbalmosunk most már évek óta Pukkai Attila. 1986-ban jutottunk ki Svájcba táncosokkal, először a vasfüggönyön túlra! Ahogy Magyarországon, a táncmuzika nálunk is összefüggött az ellenzékiességgel. Amit Svájcban láttunk, az tovább erősítette bennünk az ellenzékiességet.

– Szokták mesélni a fellépéseiteken, hogy a szlovák közönség is szeret titeket.

– Igen, sőt lehet azt mondani, hogy van szlovák közönségünk is. A klubunkban most már fele-fele arányban vannak magyarok és szlovákok.

– De szlovák népzenei is játszottatok?

– A lemezeinken nem, de egyszer egy japán turnén együtt szerepelt a Szlovák Népi Együttes és az Ifjú Szívek. Volt szlovák, magyar, német, cigány népzene is a műsorban, kb. olyan arányban, ahogy a mai Szlovákiában élnek a nemzetiségek. Ott szlovák népzenei játszottunk egy szlovák prímás vezetésével. Magyarországon a folklórban is van egy Budapest centrikusság, Szlovákiában a vidék erősebb. Pozsony meg egészen sajátos város. Közel van Bécshez, de Budapesttől sincs messze. Háromnyelvű, és egy kicsit kilóg Szlovákiából. De ez így van jól.

– Nem nehezedett rátok olyan nyomás, hogy szlovák népzenei is játszzatok?

– Kifejezetten nem. Baráti szinten elhangzottak ilyen kérések, s elvileg nem is zárjuk ki, nyitottak vagyunk. Közönségünk egy része kérte, hogy nem énekelnénk-e szlovákul? De mi a koncertjeinken mindenhol csak magyarul énekelünk. Jó viszont, hogy az említett turnén közel kerültünk a szlovák népzenehez. Annak ellenére, hogy mi sok pofont kaptunk magyarul, kaptunk szeretetet is a szlovákoktól. Jönnek a fiatalok, és látjuk rajtuk, hogy nyitottak, hogy szeretni akarnak, hogy nem fáj nekik, hogy magyarul beszélünk. Ez nagyon szimpatikus és fontos. Egyfajta hidat képviselünk akarva, akaratlanul. Meghívtak minket a terchovai fesztiválra, ahol autentikus szlovák népzene van főként és erős nacionalista légkör. Egy-két ember fújolt nekünk, de az 5000 néző többsége tapsolt.

– A stílusotokkal együtt változik a népszerűségetek Szlovákiában?

– Igen, ez is segít. Elhívtak minket Besztercebányára, a még mindig dívó Szlovák Nemzeti Felkelés ünnepére is. Persze ott is magyarul énekelünk. Mindig elmondjuk ezeken a koncerteken, hogy ugyan mi ismerjük a szlovák népzenei, és el is tudnánk énekelni szép szlovák népdalokat, de előttünk és utánunk ezt autentikusabban teszik szlovák zenész barátaink, mi viszont a magyart tudjuk játszani a legjobban. S ezt általában meg is értik. A legfontosabb az, hogy jó zenét hallanak tőlünk Besztercebányán. Magyarországon sokan nem tudják, hogy a szlovákokat általában irritálja a magyar szó. Nem az, ha mások nem értik a szlovákot, vagy más nyelven beszélnek, hanem kifejezetten a magyar szó. De ezt meg kell szokniuk, hiszen Szlovákia déli részében ott az a sok magyar. Ha megszokják az ö, ü, a, e hangjainkat, az fontos nekünk. Sokan beiratkoznak a Magyar Intézetbe magyarul tanulni, hogy a szövegeinket értsék. Szeretnénk erkölcsileg teljesen tisztába tenni a dolgot. Nemcsak nekünk kellene megtanulni szlovákul, hanem nekik is magyarul.

– Valamikor ez természetesen működött a történelmi Észak-Magyarországon. Magyar és szlovák családok cserélátogatásra küldték egymáshoz gyermekeiket, hogy tanulják a másik nyelvet.

– Ha most ilyet mondanék a szlovák tévében, kisebb forradalom törne ki. Most például az a csoda történt, hogy van egy szlovák „Grammy” díj, és minket meghívtak a díjkiosztóra élőben játszani. Ez a szlovák 1-es csatornán fut, és komoly a nézettsége. A mai napig nem értem, hogy kinek jutott eszébe, mert ehhez már bátorság kell. Ugyan van nevünk Szlovákiában, tudja a szakma, hogy létezőnk, el tudnak minket helyezni, csak van egy folyamatos probléma: hogy mi magyarok vagyunk. Egyrészt elfogadnak, másrészt nem tudják, hogyan tegyenek be minket a rádióba, ha mi ráadásul magyar folklórt játszunk. Mégis meghívtak bennünket a műsorba, és eljátszhattuk a „Terjed a pénz szaga hét országban” című dalt.

– *Ismertségetek, népszerűségetek hatalmasat nőtt az utóbbi években Magyarországon. Amikor először írtam rólatok négy évvel ezelőtt, mindenkinek el kellett magyaráznom, hogy a Ghymes, az nem Gyimes. Most a klubesteken a Fonó Budai Zeneházban már nem férnek el a nézők. Az élő előadás mindig is erősségetek volt, még a lemezekken kicsiszolt változatokat is felül tudjátok múlni, s kitűnő hangulatot tudtok teremteni mind zenétekkel, mind a számok közötti humoros összekötő szövegekkel. De a népszerűség ilyen növekedését, azt, hogy kinőttétek a Fonót, minek tulajdonítjátok: a jó menedzselésnek, a stílusváltásnak vagy több tényező együttes hatásának?*

– Elsődlegesen maga a zene teszi ezt. Ahogy most játszunk, azzal egyre szélesebb rétegeket szeretnénk megszólítani. Lehet, hogy késhegyen táncolunk, mert rengeteg dobos és szintetizátort használunk, de nem azért, hogy nagyobb tömegek előtt játszunk, hanem elsősorban azért, mert ez nekünk így tetszik. Ebbe még senki nem szólt bele. Átmentünk az EMI-hoz. Semmibe nem szóltak bele, készen átvették az anyagot. Azt mondták, nagyon jó, úgy, ahogy van. Mi a magunk urai vagyunk, s nekünk ez a zene tetszik.

– *Azt tudjátok, hogy korábbi híveiteket kicsit megosztja ez a stílusváltás? Az előző napokban is több zenésztől és népzene kedvelőtől hallottam, hogy ez már nem az a zene, amiért megszerettek titeket.*

– Igen, tudom. De amikor első híveink hozzánk pártoltak, akkor sem

azért tették, mert mi azt akartuk. Mi magunk akarjuk elsősorban jól érezni magunkat a színpadon. Mert ha ez nincs, akkor híján van a többi. Akinek tetszik ez a zene, bejön, akinek nem, az nem jön be. Ilyen egyszerű! Teljesen normális, hogy ahogy változik a stílus, úgy új emberek jönnek a zenekarba és közönségébe, mások pedig elhagyják.

– *Mégis, nem lehetne ezt valahogy olyan fokozatossággal tenni, hogy a régi híveitek se pártoljanak el tőletek?*

– Ettől fokozatosabban már nem lehet, hiszen kétfévente jön ki egy új lemezünk.

– *Tehát járjátok a magatok útját!*

– Pontosan. Nagyon örülünk, ha szeretnek, de ha valaki elfordul a zenekartól, hát van ilyen! Én is láttam olyan zenekarokat, akiket eleinte még nagyon szerettem, de később már nem. De ha módom van rá, még elmegyek megnézni őket, mert emberként továbbra is szeretem őket, még ha a zenéjüket kevésbé is. Nem csak az a lényeg, hogy mit csinál az ember, hanem, hogy azt ő csinálja. Mi is változunk, nem tudjuk mindig vál-

tozatlanul ugyanazt csinálni. Ezért is léptünk ki a táncmuzika zenélésből.

– *Milyen kötöttségekkel jár az EMI szerződés? Kizárólagos terjesztői a lemezeiteknek? Ki forgalmazza a lemezeket Szlovákiában és ki Magyarországon?*

– Szlovákiát a szlovák rádió kapta meg, Magyarországon és mindenhol máshol a világon az EMI a kizárólagos terjesztő.

– *A Smaragdvárost már EMI jelentette meg. Nem növelte meg ez nagyon az eladási árakat?*

– De igen, bár a magyarországi lemezekhez hasonló az ára, és tudjuk, hogy ez itt drága. Ám nem szólunk bele, annál is inkább, mert az új kiadónak köszönhetően megugrott az eladás. Mi nemzetközi terjesztésben is gondolkodunk, folyamatosan kapcsolatban vagyunk sok országgal. Több nagy kiadó is megkeresett minket, de az EMI tudta garantálni, hogy külföldre exportálja a lemezeket. Nem is tudták, hogy nekünk Magyarországon is van piacunk, de most beismerték, hogy tévedtek.

– *Eddig mely országok piacára sikerült betörnök?*

– Az EMI szinte minden országban jelen van, s már hat országban vette meg a lemezt. Az EMI úgy látja, hogy a magyar együttesek közül a Ghymes az, ami leginkább exportálható. Rengeteg lemezt hoznak be Magyarországra, de exportálni nagyon nehéz. A mi muzsikánk szerintük is egyedi és magyar. Az első körben Észtország (ahol már jártunk), Lettország, Litvánia, azután Csehország (ahol szintén nem vagyunk ismeretlenek), majd Lengyelország (ahol sokat játszunk tévében, rádióban is), s újabban Finnország vette meg a Smaragdvárost.

– Márciusi koncerteteken említettétek, hogy a világzene kategóriában lemezetek már a 11. helyen áll az európai ranglistán. Ez eladási példányszám, vagy lejátszás alapján, vagy más módon állapítható meg?

– Azóta már nyilván még előrébb került, hétről hétre fokozatosan halad előre: 59., 29., 19., majd 11. volt az utóbbi hetekben. Már biztos az első 10 között vagyunk. A helyezés a rádióállomások világzenei szerkesztőinek szavazatai alapján alakul ki.

– Hogyan születnek meg számaik, hogyan alakul ki a „Ghymes-hangzás”? Mindenki hozzáteszi a saját hangszerével kapcsolatos ötleteit, vagy másképp történik?

– Azokat a dalokat, amiket én írok, a többi hangszerre is átírom.

– A dalok szövegét korábban is többnyire Te írtad, most pedig megjelent egy versesköteted is. Régóta írsz verseket?

– Igen, már diákkorom óta, de nem a megzenésítés szándékával.

Ghymes diszkográfia

Első lemezük, az „Ifjúság mint sólyommadár” még 1988-ban jelent meg. Ezt a „Ghymes” (1991) és az „Üzenet” (1993) követte. Ezekon autentikus népzene és megzenésített verseket adtak elő és Pozsonyban vették fel őket. A következő lemez, a „Bennünk van a kutyavér” (1995) gyerekeknek készült, de felnőttek is kedvelik. A következő két albumon, melyeket már a Fonó adott ki, változni kezdett a stílusuk. A megzenésített versek mellett, a népzene helyett egyre több saját szerzemény jelent meg (elsősorban Szarka Tamás szövegeivel), melyek előadásakor megtartották addigi népi hangszereiket is, de újabbakal, modernebb hangzásúakkal is kiegészítették azokat. A „Tűzugrás” (1996) és a „Rege” (1998) című CD-ekkel elkezdett folyamat a 2000 végén megjelent „Smaragdváros”-sal látszik kiteljesedni, mely már kizárólag saját szerzeményeket tartalmaz. (Egyetlen szám alapjául szolgál csak egy angol vers.)

– Milyen feladatok várnak rátok a közeljövőben?

– Most egy turné közepén vagyunk. Örülünk, hogy ilyen sokan kíváncsiak ránk, mint tegnap és ma itt Egerben. Most már komoly szponzorunk van, kezd minden jól működni. Nagyon várjuk a május 4-i koncertet a Petőfi Csarnokban. Reméljük, sokan eljönnek oda is.

– A nagy áttörést az ismertségekben a „Rege” országos lemezbemutató körútja hozta?

– Ott már megmutatkoztam, de talán ez az év lesz az igazi áttörés. Már a kereskedelmi rádiók és televíziók is szerepeltetnek minket. A kereskedelmi rádiók részére az EMI áthangszerelt verziókat, ún. remixeket készít számainkból.

– Ezt kissé meglepve hallom, mert míg egyrészt azt látom, hogy a zenésztársaidnak is pontosam meghatározod, hogy mit játszanak, addig láthatóan nincs kifogásod az ellen, hogy utólag mások belenyúljanak a számaidokba.

– A remix a mai kereskedelmi rádiókban elfogadott. Bár nem mi csináljuk, de adjuk hozzá a nevünket. A kereskedelmi rádiók hangoztatják, hogy ők annyira piacorientáltak, hogy a zenénket a könnyebb fogyaszthatóság érdekében egyszerűsíteni kell. Abból indulunk ki, hogy az a fiatal, aki remixeli, azért teszi ezt, mert tetszik neki, különben hozzá sem nyúlna. Egy szerzőnek jól esik, ha foglalkozik valaki a munkájával. Bizonyos kompromisszumokba bele kell mennünk, mert ha még leegyszerűsítve is játszák a számainkat, sokan megismerik a nevünket a kereskedelmi rádiókban, és később eljönnek a kon-

certekre, ahol megtalálják az igazi Ghymes muzsikát, s megveszik az eredeti felvételeket tartalmazó lemezeinket. Így tudunk kapcsolatba kerülni olyan emberekkel, akik különben elmennek mellettünk. Tegnap is nagyon sok ember jött el a koncertünkre, de láttam sok 16-18 éves fiatalembert a ház előtt, akiknek valószínűleg meg sem fordult a fejében, hogy bejöjjenek, mert teljesen más a zenei világuk. Így viszont egy kicsit ki tudjuk nyitni a látászögüket, s észreveszik, hogy itt is vannak csodák. Két dolgot tehetünk: vagy várunk arra, hogy évtizedek múlva felfedezik ennek a zenének az értékeit, vagy próbáljuk megszólítani ezeket a fiatalokat. Ehhez meg kell tanulni a nyelvüket, anélkül nem megy. Mert ellenérzéseik vannak kifejezetten a népzenevel kapcsolatban. Ha valaki azt mondja, hogy mi „lefekszünk a piacnak”, így is lehet mondani. De úgy is lehet gondolkodni, amint azt az előbbiekben próbáltam érzékeltetni. Mincket egyre többen szeretnek. Még mindig magyar és erősen népzenei alapú zenét játszunk. S azt hiszem a zenénk még érték a mai világban, s jót teszünk azzal, ha megszólítjuk ezeket a gyerekeket. S a kereskedelmi csatornákon erre jó lehetőség van. A Petőfi Csarnokba nem illúzió 2000 embert várni, ha a klubestjeinken is legalább ötszázan vesznek részt, s be se fér mindenki. Mi verseket is énekelünk, József Attilát, Weöres Sándort. Azok a gyerekek, akik mint a tűztől, menekülnek ezektől a dolgoktól, így közel kerülhetnek ezekhez a versekhez, s rájönnek, hogy azok szépek.

Abkarovits Endre

XXII. Kaláka-EBU Folkfesztivál

Miskolc, Diósgyőri vár, 2001. július 5-9.

A Kaláka Folkfesztivál a régió legnagyobb és legrégibb folkfesztiválja. A rendezvényen az elmúlt huszonegy évben több mint 3000 zenész lépett fel a világ minden részéről. A programban éppúgy megtalálható az autentikus népzene, mint a rock, a jazz, a blues, a world music, vagy az ethno legváltozatosabb irányzatai. A stílus- és zenekarválasztás legfőbb szempontja a zenei minőség. A fesztivál látogatói ebben eddig egyszer sem csalatkoztak. Az European Broadcasting Union (EBU) – az európai közszolgálati tévék és rádiók szövetsége – ugyancsak minden évben megrendezi folkfesztiválját, mely országról-országra vándorol. Az EBU Folkfesztiválnak idén – a Magyar Rádió rendezésében – hazánk ad otthont.

Mivel mindkét fesztivál 22 éves, s a Kaláka Folkfesztivál rendezőinek hagyományosan jó viszonya van a Magyar Rádióval, kézenfekvő volt, hogy idén együtt szervezzük rendezvényeinket. Programjainkra több száz rádiós és zenei szakember látogat el, s az EBU Miskolcon tartja soros közgyűlését. A rádió a fesztivál egész műsorát rögzíti. Műholdas közvetítés is lesz, az adást az összes EBU tagállam átveszi.

Július 5.

Ingyenes nyitókoncert
a Polgármesteri Hivatal Díszudvarán

Július 6-8., Diósgyőri vár

Két színpadon, naponta délután négy órától éjfélig tartanak a koncertek. Az EBU-színpad a várárokban lesz, a Kaláka-színpad fent, a vár udvarán. A két színpadot csaknem 100 lépcső, s közel harminc méter szintkülönbség választja el egymástól. Az árokban felállított 500 személyes sorsátorban Folkocsma működik. A koncertek mellett táncházak, kirakodóvásár, ételspecialitások és italok várják a látogatókat. Szombat délelőtt Gyerekfesztiválra kerül sor a Várárokban. Vasárnap délelőtt – a hagyományokhoz híven – istentisztelet lesz a Belvárosi Evangélikus Templomban a fesztivál közreműködőinek részvételével.

Július 9., Templomi koncert

Az idei fesztiválon több mint 40 zenekar lép fel, s több mint 20 ország képviselteti magát a programokon. A rádiós közvetítés mellett élő internetközvetítés is lesz, a www.biomusic.hu site-on. A részletes program, jegyárak, szállás- és étkezési lehetőségek, térképek, jegy- és szállásrendelési információk áprilistól olvashatók weboldalainkon. A Fesztiválújság következő, összevont tavaszi-nyári száma májusban jelenik meg, melyet előfizetőinknek postán juttatunk el.

Fiatal Művészek Találkozója

Az ISM és a XXII. Kaláka-EBU Folkfesztivál felhívása

A diósgyőri Kaláka folkfesztiválok népszerű eseménye a versenyprogram. Az elmúlt két évtizedben közel kétszáz együttes mutatkozott be a közönségnek. Az ország minden részéről, sőt külföldről is jöttek előadók. Idén is szeretettel várjuk a verséneklés, népzene, blues, folk-rock, folk-jazz műfajában tevékenykedő zenekarok és szólisták jelentkezését a fesztiválon megrendezendő találkozóra.

A XXII. Kaláka-EBU Folkfesztivál
időpontja: 2001. július 5-9.

A találkozó helyszíne a Diósgyőri vár. A találkozó három napos, azaz július 6-7-8-án lesz. Minden résztvevő egy alkalommal lép fel a várszínpadon. Pályázni egy 20 perces demo kazettával és az előadót (előadókat) bemutatató rövid ismertetővel, zenekarok esetén részletes névsorral kiegészítve lehet. Feltétlenül mellékeljék a zenekar összes elérhetőségét: telefon-, faxszámot, postacímét, e-mailt és a felelős személy nevét és címét. A benyújtott pályaműveket a Kaláka Alapítvány elhelyezi saját archívumába. A pályaműveket 2001. május 25-éig lehet az alábbi címre eljuttatni:

Kaláka Alapítvány Irodája (Petőfi Csarnok)
Budapest XIV., Városliget, Zichy M. út. 14.
Tel: 06 (1) 343 4327

Email: biomusic@mentha.hu

Home page: www.biomusic.hu

A találkozóra meghívott előadók költségeik fedezésére fellépti díjat kapnak az ISM jóvoltából. A fellépti díjak a meghívottak között arányosan kerülnek szétosztásra.

A meghívásról a beküldött demo felvételek alapján a zsűrit alkotó Kaláka együttes és a Kaláka Alapítvány dönt. A találkozóra meghívott előadók június 15-éig írásos értesítést kapnak.

A meghívott előadókkal a Kaláka Alapítvány szerződést köt, a szerződéskötés határideje június 22-e.

A XXII. Kaláka-EBU Folkfesztiválról CD-válogatás készül, a legjobbnak ítélt koncertfelvételekről demo kerül fel a CD-re.

A lemez 2001 októberében jelenik meg és promóciós anyagként nemzetközi és hazai terjesztésre kerül.

A fesztivál társszervezője a Magyar Rádió és a European Broadcasting Union (EBU). A Magyar Rádió közreműködésével a fesztivál rádiós rögzítésre és sugárzásra kerül.

Támogató az Ifjúsági és Sportminisztérium.

Producer az RF Produkciós Kft és a Kaláka Alapítvány.

„A Fial Művészek Találkozására a jelentkezést a szervezők a folkMAGazin olvasóinak 2001. június 4-éig prolongálták.”

Függőleges, négy betű és népzeneész

Aminap egy zsúfolt, levegőtlen másodosztályú fülkében zötykölődtem keletre, amikor egy tucat rejtvény után ritkán látott feladványra leltem az Ügyes KÓPÉ II. évfolyam 16. számának 13. oldalán.

Függőleges, négy betű és népzeneész. Felcsillant a szemem, hisz ezek szerint nemcsak politikusok, színészek, költők és festők léteznek, hanem népzeneészek is. Ez CSODA.

Függőleges, négy betű és népzeneész. No lássuk csak, kire gondoltak. Men-

jünk szépen sorba a vízszintes sorokon. Az elsőt passzolva, a vadnyugati rendőrbíró (seriff) második betűjéből megkapom a népzeneész második betűjét. A negyedik sor megfejtése 'női' (magasodik, népiesen), tehát az utolsó betű 'ő'. Talán a... Még ne találgassunk, hisz végre itt egy nagy kihívás. Harmadik sor, sérülés, három betű – ez csak 'seb' lehet.

Függőleges, négy betű és népzeneész. Az első betű hiányzik, a többi 'e', 'b', 'ő'. Ez szerintem Sebő Ferenc lesz.

De mi lehet az első hiányzó betű? Hihetetlen esemény, öt betű: hát a 'CSODA', melynek második betűje az 's', tehát megvan a hiányzó láncszem, s így beigazolódott a feltevésem, megvan a megoldás: SEBŐ.

Elégedetten hátradőltem és zötykölődtem tovább keletre egy zsúfolt, levegőtlen másodosztályú fülkében, s el-elmosolyodtam a hiányzó szón, ami szintén a 'csoda' volt.

Függőleges, négy betű és népzeneész.

Benkő András

Magyarországi német táncanfolyam Pécs

2001. április 29.

Információ:

Német Néptáncagyományok Ápolása Alapítvány – Heil Helmut
7621 Pécs, Szent István tér 8-10.
Tel./fax: 72/332-688

Népi játékok és kézműves tanfolyam IV. osztályos gyerekek számára

Válaszút – Kolozs megye

2001. június 17-24.

Jelentkezés: Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie

1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mo-

bil) – Németh Ildikó

e-mail: szeptgyula@i-card.ro

Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Nyári néptánc, kézműves és lovastábor, Csikóvárhalja

2001. július 29- augusztus 5.

12-18 éves korig

Költsége: 23.000,- Ft (teljes ellátás, szállás, lovaglási díj, programok díja)

Információ:

Poszuk József és Dénes Annamária

Tel.: 343-0758,

Betyártábor

Galgahévíz

2001. június 24-30. és július 1-7.

(létszám függvénye)

Információ: Balla Zoltán

2193 Galgahévíz, Dobó I. u. 24.

Tel.: 28/461-494, 20/313-5419

V. Moldvai Csángó Tánc tábor

Tiszadob

2001. június 25- július 1.

Moldvai csángó táncok tanítása haladók és táncsoportok számára, daltanítás, hangszeroztatás (furulya, kavál, hegedű, koboz) moldvai vendégek segítségével

Házigazda: Tündik Tamás

Részvételi díj május 30-ig történő befizetéssel: 15.000,- Ft, vagy a helyszínen:

- étkezés 1.000,- Ft/nap/fő

-szállás: 1.000,- Ft/nap/fő

-tábordíj: 1.000,- Ft/nap/fő

Információ: Gyepük Népe Alapítvány

2040 Budaörs, Szivárvány u. 8. X/59.

Tel.: 06-23/422-019, 06-30/260-9467

XIX. Téka

Népművészeti Gyermek Tábor

Boldogkővárhalja

2001. június 25- július 2.

Mesterségek tanulása:

szövés, agyagozás, nemezelés,

gyöngyfüzés

Ének, zene, tánc tanulás

Minden este tánc ház

Hlinyánszky Tamással,

Fisser Szilviával és Varga Zsuzsával.

Részvételi költség (sátorhely, étkezés,

oktatás): 16.000,- Ft

20 fő feletti csoport egy kísérőjének ingyenes részvételt biztosítunk.

Sátrat, hálósákokat, étkezésletet, tisztasági felszerelést mindenki hozzon magával.

Információ:

- Lányi György: 30/970-1547

- Garané Magyar Katalin: 30/967-9242

- Havasréti Pál: 30/940-1242

<http://w3.datanet.hu/~teka>

e-mail: teka@mail.datanet.hu

Néptáncoktatói tanfolyam

(német nemzetiségi táncok)

Pécs, 2001. június 28-30.

Információ:

Német Néptáncagyományok Ápolása

Alapítvány – Heil Helmut

7621 Pécs, Szent István tér 8-10.

Tel./fax: 72/332-688

IX. Suvadás Kézműves tábor és Folklor találkozó

Arló, Kemping, 2001. július 1-8.

Házi zenekar: Dűvő

Fellépő zenekarok: Gajdos, Maskarades,

Zurgó, Dr. Valter&Lawbreakers

Színház: Márkus-színház

Választható tevékenységek:

bőrözés, agyagozás, szövés, bábké-

szítés, nemezelés, fafaragás, gyöngyö-

zés, kosárfonás, lószőr fonás, tűzzo-

mánc, tánc

Térítési díjak:

- sátorhely, oktatási díj, anyagköltség,

koncertjegy: 1.500,- Ft/nap

- oktatási díj, anyagköltség, koncert be-

lépő: 800,- Ft/nap

- esti tánc ház koncert nélkül: 500,- Ft

- koncert belépő tánc házzal: 500,- Ft

Reggeli, ebéd, vacsora: 700,- Ft

Információ:

Arlói Jóléti Szolgálat Közalapítvány

3663 Arló, Ady E. út 162.

tel./fax: 48/444-190

e-mail: onkorm.arlo@matavnet.hu

honlap: <http://baz.corvus.hu/arlo>

Népzene-néptánc tábor gyerekeknek és ifjakkak

Válaszút – Kolozs megye

2001. július 2-9.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie

1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mo-

bil) – Németh Ildikó

e-mail: szeptgyula@i-card.ro

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

„Kaláris” Népművészeti Gyerektábor Nagyálló - Harangod

2001. július 4-12.

Népzene, néptánc, kirándulás, disznóvá-

gás, gyermekjátékok, kézműveskedés

Részvételi díj (sátorhely, anyagszükség-

let, napi háromszori étkezés):

- 14 éves korig: 16.000,- Ft (sátorszál-

lással), 14.000,- Ft (sátorszállás nélkül)

- 14 éves kortól: 18.000,- Ft (sátorszál-

lással), 15.000,- Ft (sátorszállás nélkül)

Jelentkezési határidő: 2001. június 15.

Információ:

Stock Gyula igazgató

II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ

4320 Nagyálló, Bátor u. 1.

Tel.: 42/263-141

Méta Népzenei Tábor

Karád

2001. július 7-15.

Oktatott szakok: hegedű, brácsa, bőgő,

cimbalom, fúvósok, néptánc (Külső-So-

mogy, Mezőség) - kezdő, haladó

Térítési díj:

13.000,- Ft 1 hétre - szállás teremben

11.700,- Ft 1 hétre - szállás sátorban

1.950,- Ft 1 napra - szállás teremben

1.750,- Ft 1 napra - szállás sátorban

Érkezéskor a helyszínen fizetendő!

Étkezési költség:

ebéd 380,- Ft/nap, vacsora 300,- Ft/nap

Az étkezés igénybevétele nem kötelező!

Jelentkezési határidő (levélben):

2001. június 15.

Cím: Almásy Zsuzsa, 2600 Vác, Pf. 342

Információ, jelentkezés:

Almásy Zsuzsa

Tel.: 06-60/394-219

e-mail: ald-fa@matavnet.hu

Pajor János: 06-30/354-4236

IV. Maros-Küküllőmenti Népzene és Néptánc Tábor

Magyarlapád

2001. július 8-15.

- lapádkörnyéki, kutasföldi magyar táncok, vízmelléki román és cigány táncok tanítása haladóknak

- magyarlapádi, királyfalvi táncok tanítása kezdőknek és gyerekeknek
- hangszeres népzene oktatás szakirányítóval és adatközlőkkel
- népdaltanítás, néprajzi előadások
- hagyományörző táncosok és zenészek
- minden este táncház

Részvételi díj (napi 3 étkezés, sátorozási lehetőség):

- magyar állampolgárok: 50 USD

- nyugati állampolgárok: 100 USD

Kérésre pótdíjért szállást biztosítunk:

- magánházaknál 4 USD/nap/fő (vagy ennek megfelelő lej)

Jelentkezési határidő: Július 1.

A férőhelyek száma korlátozott!

Információ: *Ethnika Alapítvány*

Cím: 3331 Lopadea Nouă nr 8, jud.

Alba, Romania

Tel./fax: 00.40.64.198813,

00.40.58.804909

mobil: 00.40.94.370819,

00.40.95.322370

e-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországon: *Pintér Zsuzsanna,*

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

III. Marosszéki népzene és néptánc tábor

Jobbágytelke (Simbrias), Maros m., RO

Táncoktatás: nyárádmonti táncok oktatása naponta kezdőknek és haladóknak, péterlaci táncok oktatása naponta haladóknak

Táncoktatók: László Csaba, Füzesi Albert, László Zsolt

Népdaloktatás: nyárádmonti énekek -

Kerekes Boglárka

Zeneoktatás: péterlaci zenészek, szakirányító: Vavrinecz András

Táncoktatás minden este, fellépnek hagyományörző együttesek, adatközlő zenészek, táncosok és énekesek

Zenélnek: péterlaci zenészek, Csalóka együttes, Forduló együttes, Öves együttes, adatközlők

Meghívottak: Maros művészegyüttes, Pipacsok néptáncegyüttes, gernyeszei cigány táncosok, adatközlő táncosok
Néprajzi előadások: Szabó Éva, Barabás

László, Ráduly János

Hagyományos népi mesterségek bemutatása, állandó kézműves műhely, szóra-koztató programok

Folkkocsmá - muzsikával hajnalig

Szolgáltatások: napi háromszori étkezés (igény esetén vegetáriánus étrend); elszállásolás iskolában, sátorban (ha hozol magaddal) vagy díjszabásért kérésre családoknál; melegvízszolgáltatás, gyermekfelügyelet, orvosi felügyelet

Részvételi díj:

200 DM/fő/hét - a tábor teljes időtartalmára, minden szolgáltatással és az összes programban való részvétellel

80 DM/fő/hét - a magyarországi, felvidéki, kárpátaljai illetve vajdasági résztvevőknek a tábor teljes időtartamára.

20 fős csoport jelentkezése esetén kedvezményt biztosítunk.

Szervező: Folk Center Alapítvány

Levélcím:

OP.2 CP.279, Ro-4300 Tirgu Mures

Tel.: 00-40-92-318035 Puskás Attila

00-40-94-699915 Czerán Csaba

00-40-93-185718 Ferenc Zsolt

E-mail: folkc@netsoft.ro

Honlap: www.netsoft.ro/folkc

Kézműves tábor

Piricse

2001. július 8-18.

Információ:

Nyíres Egyesület – Szabó Miklós

4375 Piricse, Tánicsics u. 87.

Tel.: 42/280-405

Kézműves Alkotó Tábor

Nagykörű

2001. július 9-18.

A Nagykörűi Tájház 2001-ben is megrendezi hagyományos kézműves alkotótáborát.

A táborban mézesbáb, gyöngy-, lószőrészereket, gyertya- és bábkészítést lehet tanulni.

Információ és jelentkezés:

Sziráki Éva, 5065 Nagyörű, Jókai u.

49., Tel.: 56/494-348 vagy Tourinform

Iroda, 5065 Nagyörű, Kossuth tér 1.,

tel./fax: 556/496-305

„Kaláris” Népművészeti Tábor

Nagykálló - Harangod

2001. július 14-22.

Népzene, néptánc, kirándulás, disznóvágás, gyermekjátékok, kézműveskedés
Részvételi díj (sátorhely, anyagszükséglet, tiszteletdíjak):

- felnőtteknek: 10.000,- Ft + étkezés

- 14 éven alul: 7.000,- Ft + étkezés

- 4 éves korig: térítésmentes + étkezés

- 4-6 éves korig: 3.000,- Ft + étkezés

Étkezést a helyszínen és a jelentkezési lapon lehet igényelni.

Jelentkezési határidő: 2001. június 15.

Információ: *Stock Gyula igazgató*

II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ

4320 Nagykálló, Bátori u. 1.

Tel.: 42/263-141

VII. Székelyföldi Tánc Tábor

Felsőőfalva

2001. július 15-22.

Táncoktatás: sóvidéki, buni, és szásznagyvesszősi (Kis-Küküllő menti) táncok, kezdőknek és haladóknak

Oktatók: Bajkó László, Bodó-Bán János, László Csaba, Mátéfi Csaba és táncos párjaik

Népdal: Bartha Ildikó, Papp Zsuzsa

Népzeneoktatás: vonós hangszerek,

cimbalom; irányító: Sinkó András

Muzsikálnak: székelyszenterzsébeti és szászcsávási hagyományörzők, a Csalóka és Palló zenekarok

Meghívottak: Barabás László, Pávai István, Szász Tibor

Programok: sóvidéki és kisküküllőmenti táncsoportok és egyéni előadók; helyi kézműves foglalkozások megtekintése;

videovetítés; esténként táncoktatás

A táborban napköztiotthon működik.

Részvételi díj:

120 USD (támogatás nélkül)

45 USD (támogatással; a keleti tömb országából érkezőknek tudjuk biztosítani)

Kedvezmény a tábor egész idejére:

20 fős csoportok esetében egy, 35 személyes csoportoknál két személy díjmentesen vehet részt a táborban;

40% óvodás gyermekeknek.

A részvételi díj magában foglalja az ellátást (reggeli, ebéd, vacsora) az oktatási díjat, a tábor rendezvényein való részvételt, valamint a szállást (sátorhely).

Külön díjazásért családoknál 2 USD-nek megfelelő lej fejenként egy éjszaka

Jelentkezési határidő: 2001. július 1.

Jelentkezés:

- Bodó-Bán János, 2038 Sósokút, Hegy u. 45, Magyarország; tel: +36-23-348036

vagy +36-30-9529761 (mobil)

- László Csaba, 4180 Cristuru Secuiesc,

str. Kossuth Lajos, B11/18, Románia

tel: +40-66-242927, +40-94-632669

e-mail: sebi@kabelkon.ro

www.udvph.ro/neptancmuhely

VIII. Töröksíp

**Nemzetközi Népművészeti Tábor
Kunszentmiklós**

2001. július 15-22.

Az ÁMK József Attila Műv. Háza táborra gyermekeknek, diákoknak és felnőtteknek, egyéni és családi programokkal néptánc: Gyurkó Erzsébet, Keltai Tibor fafaragás: Bodacz Tibor népi hangszerek: Csendes zenekar citera: Tóth Béla Ottó

szalma- és gyékényfonás: Vida Jánosné és Garas Mihályné; szövés: Tóth Márta; tojásfestés, nemezelés: Csonti Melinda; gyöngyfüzés: Szeghalminé Ócsai Marianna; kerámia: Honti Rita; mézeskalács-sütés: Lévainé Bognár Edit Búcsúest: VII. Kiskunsági Töröksíp Folklórfesztivál; Kiállítás a táborban készült alkotásokból

Szállás a Művelődési Házban
Étkezés a Szentmiklósi Fogadóban
Részvételi díj (teljes ellátás) 15.540,- Ft (helyieknek csak ebéddel 8.940,- Ft, étkezés nélkül 6.900,- Ft)

Jelentkezés: 2001. június 30-ig a részvételi díj befizetésével (csekket igény szerint postázunk) Felvilágosítás: 06-76-351-344 (Téglás Miklós)

**X. Népművészeti kézműves tábor
egyetemisták, főiskolások részére**

Letenye

2001. július 19-28.

Szakágak: szövés, hímzés, kosárfonás, agyagozás, lószőrfonás, csipkeverés, tojásfestés, csuhébaba készítése, nemezelés, népi szabászat, ruhababa készítése
Jelentkezési határidő: június 20.

Jelentkezés levélben, pontos név és cím feltüntetésével.

Cím: Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár, 8868 Letenye, Szabadság tér 15.
Tel.: 93/343-034 vagy 93/343-194
e-mail: stefana@freemail.hu
www.nexus.hu/letenyeinyar

**Rece-fice balkáni tánccházai tábor
Balatonföldvár**

2001. július 20-29.

Minden nap: vendégzenekarok, táncszoportok, koreográfusok, tánccház, daltanítás, kézműves foglalkozások, buli orrvérzésig, ingyenes strandolás
40. Balatoni Folklórtalálkozó: július 28-29.

Részvételi díj: 13.400,- Ft (9 éjszaka, sátorral vagy polifómmal)
Étkezés befizethető.

Információ a Rece-Fice tánccházában:
Fáklya Klub, Bp., VI. Csengery u. 68.
Minden hétfőn. Vidékieknek levélben is:
Rece-Fice együttes, Bp. 1022 Barsi u. 5.
Tel.: 326-7791

**XIX. Téka Országos és Nemzetközi
Népművészeti Tábor**

Boldogkővárja

2001. július 21-29.

Mesterségek tanulása: szövés, agyagozás, nemezelés, gyöngyfüzés, kőfestés
Táncstudás: felvidéki, gyimesi, moldvai, magyarpalatkai táncok
Minden este bál!

Meghívott vendégek: Kallós Zoltán, „Nyiki-nyaka” és bandája Királyhelmeccről, gyimesi zenészek, Kerényi Róbert, Dresch Mihály, Palatkai zenekar, Szántó Ferenc Magyarbecéből
Muzsikál: Téka és Szeredás együttes
Zenészek! Muzsikálni, bulizni jöhettek féláron!

Részvételi költség:

- 3 éves korig ingyenes

- 3-14 éves korig: 7.000,- Ft

- 14 év feletieknek: 8.000,- Ft

Étkezési költség: 1.200,- Ft/nap/fő

Sátrat, hálóságot, étkezésletet, tisztasági felszerelést mindenki hozzon magával.

Információ:

- Lányi György: 30/970-1547

- Garané Magyar Katalin: 30/967-9242

- Havasréti Pál: 30/940-1242

http://w3.datanet.hu/~teka

e-mail: teka@mail.datanet.hu

III. Cigányfolklor Tábor

Komandó

2001. július 22-29.

Őrkői cigánytáncok: Orza Călin, Keresztes Edit; Küküllő menti cigánytáncok: Ivácson László, Ivácson Vera, János Attila, Tekeres Gizella
Népdal: Demeter Erika
Naponta néptáncoktatás, szászcsávási és őrkői cigánytáncok tanítása, közreműködnek a szászcsávási zenészek és a Gázsa zenekar.

Meghívott előadók, videofilmek, dokumentumfilmek, minden este tánccház, a hétvégen gálaest zárja a tábort.

Részvételi díj: 200 DEM a nyugati országokból érkezőknek, 80 DEM a magyarországiaknak – reggeli, ebéd, vacsora, oktatás, rendezvények, szállás faházikókban. A sátorozók 10 DEM-nek megfelelő kedvezményt kapnak.

Jelentkezési határidő: 2000 június 30.

Cím:

Deák Gyula Levente
4000 Sepsiszentgyörgy, str. Stadionului nr.15, bl.19, ap.34, Románia.
tel.: 00-40-94-307027, 00-40-67-315418
E-mail: hame@cosys.ro
Papp István Gázsa, 1209 Budapest, Batthyány u. 26, telefon: 2870981

**Népi játékok és kézműves tanfolyam
V-VIII. osztályos gyerekek számára**

Válaszút – Kolozs megye

2001. július 23-30.

Jelentkezés: Kallós Alapítvány
Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania
Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó
e-mail: szeptgyula@i-card.ro
Magyarországon: Pintér Zsuzsanna, Pestújhegyi Közösségi Ház
1158 Budapest, Szűcs István u. 45.
Tel./fax: 410-7168

II. Családos kézműves tábor

Válaszút – Kolozs megye

2001. július 23-30.

Jelentkezés: Kallós Alapítvány
Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania
Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó
e-mail: szeptgyula@i-card.ro
Magyarországon: Pintér Zsuzsanna, Pestújhegyi Közösségi Ház
1158 Budapest, Szűcs István u. 45.
Tel./fax: 410-7168

Tükrös Tábor

Simonpuszta (Martonvásártól 6 km-re)

2001. július 25-29.

Táncitanítás:

mezőkeszűi táncok – Németh Ildikó és Szabó Szilárd; felvidéki abaújszínai (magyarbódi, györkei, pazdicsi, szepsi-i) táncok (magyar, szlovák, cigány) – Héglí Dusán párjával
A gyerekekkel Bíró Éva, Halmos Zsuzsa és Tessely Zoltán foglalkozik (ének, tánc, népi játékok)

A zenét szolgáltatja a Tükrös Zenekar, valamint Erdei Attila, Lakatos Róbert és Farkas Róbert, daltanulás: Korpás Éva
Meghívott adatközlők: Potta Géza és bandája Abaújszínáról
Szalmabáb (Benkő Barnáné), fazekasság (Kovács Erika), Foltvarrás (Sánta Nóra)

NYÁRI TÁBOROK

Kiállítások: Kása Béla fotóművész, Vécsy Attila fotóművész, „Jelenlévő Múlt” könyvsorozat

Mulatságok:

Boka Gábor színháza; Keszüi és magyarbódi bál; góyalábazás Rumi Lászlóval

A programok részvételi díja:

1250 Ft./nap/fő

14 év alatt 700,- Ft/nap/fő

Kettőnél több gyermekes nagycsaládoknál csak a szülők és két gyermek részvételi díja fizetendő

Háromszori étkezés: 1.200,- Ft/nap/fő

Szállás: sátor, nyári épület (6-14 ágyas), panzió, apartman: 450,- Ft – 3.150,- Ft-ig

Jelentkezés:

FolkEurópa Kft.

Budapest, Damjanich u. 44.I/3.

Fax: 2460822

Liber Endre: 06-20-932-5531

e-mail: ttisza@elender.hu

folkeuro@matavnet.hu

Népzenei és Néptánc Tábor

Tisza-Folk Alapítvány

Tiszakécske

július 28- augusztus 4.

Tanítás:

- népi hangszerek (citera, furulya, tekerőlant, koboz)

- népdaléneklés

- gyermek és felnőtt néptánc oktatás

- kézműves foglalkozások (hagyományos technikák)

Részvételi díj (szállás, oktatás, napi háromszori étkezés):

- 12 év alatt: 17.900,- Ft

- 12-18 év között: 20.600,- Ft

- 18 év felett: 22.600,- Ft

- nyugdíjasoknak: 17.900,- Ft

Sátorozás esetén a táborozó részvételi díja 2.800,- Ft-tal csökken.

Együtteseknek 10 fő felett kedvezményeket adunk!

Információ:

Urbán Zoltán táborvezető

6060 Tiszakécske, Szent Imre tér 1.

Tel.: 76/442-069, 20/398-4822

e-mail: tisza-folk@matavnet.hu

Gyimesi Népzene és Néptánc Tábor

Gyimesközéplak

2001. július 28- augusztus 4.

Tánc- és zeneoktatás adatközlők közreműködésével, báboktatás, lovaglás, kézműves foglalkozások

Muzsikálnak: Zerkula János, Tímár Viktor, Mihók Mihály

XI. Kalotaszegi Népzene és Néptánc

Tábor, Kalotaszentkirály

2001. július 29- augusztus 5.

- kalotaszegi táncok oktatása kezdőknek és haladóknak

- zeneoktatás: hegedű, háromhúros brácsa és bőgő

- népdaloktatás

- előadás kalotaszegi táncosok, énekesek közreműködésével

- ének- és legényverseny

- kirándulás Bélesre

- minden este táncház

Részvételi díj (napi 3 étkezés, sátorozási lehetőség):

- magyar állampolgároknak: 50 USD

- nyugati állampolgároknak: 100 USD

Pótdíj ellenében szállást biztosítunk:

- kollégiumban 1 USD/nap/fő

- magán házaknál 4 USD/nap/fő

Jelentkezési határidő: 2001. július 1.

Jelentkezés:

Archivum Kulturális Alapítvány

Cím: 3400 Cluj,

str. Gheorghe Dima nr 22/23, jud. Cluj,

Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533

e-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,

Pestújhegyi Községi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Alaphang Népzenei és Néptánc Tábor

Nagykörű

2001. július 29-augusztus 4.

A Nagykovácsi Zenei Alapítvány zeneiskolája ismét tábort szervez. Itt minden résztvevő számára lehetőség nyílik arra, hogy szervezett foglalkozásokon mélyítse el zenei és táncos tudását, és megismerheti népi kultúránk általa kevéssé ismert területeit: zenészeknek tánc és dal tanítása, táncosoknak daltanítás, hangszer-ismertetés.

Tanáraink:

népi ének – Bodza Klára

néptánc – Tálás Ágnes

duda – Istvánfi Balázs

citera – Lipták Péter

furulyák – Ladányi Ferenc

koboz – Horváth Gyula

tekerő – Romháti Krisztián

Jelentkezés és információ:

Lipták Péter

06-30-9843-616

06-26-356-400

liptakp@freemail.hu

XX. Nemzetközi Táncház

és Zenész Tábor

Jászberény

2001. augusztus 4-11.

Táncitanítás kezdőknek: mezőszéki és somogyi táncok – Péter Zsuzsa, Busai Norbert; haladóknak: augusztus 5-7., mezőkölpényi táncok – Németh Ildikó, Szabó Szilárd; augusztus 8-11., gyimesi táncok – Varga Zsuzsa, Sára Ferenc
Zenetanítás: augusztus 5-8-ig szászcsávási, augusztus 8-11-ig szatmári zenetanítás – Jártató és Szászcsávási zenekar, szatmári adatközlő zenészek
Fúvós hangszer oktatása: furulya, duda
Az esti táncházakban fellépnek: Bekecs, Vujicsics, Téka, Csík, Méta, Jászság Népi Együttes, valamint táncos és zenész barátok.

Gyermekeknek játszóház Sándor Ildikó vezetésével.

Agyagozás, szövés, nemezelés, gyöngyfüzés gyakorlott oktatók segítségével.

JUBILEUMI KONCERT:

2001. augusztus 5. – A táborban egykor és ma tanító zene-, tánc- és énektanárok, zenekarok közreműködésével

Részvételi díjak sátorhellyel:

felnőtteknek 12.000,- Ft,

6-14 éves korig 8.000,- Ft,

6 éves kor alatt térítésmentes

Étkezési költség (ebéd, vacsora) 900,-

Ft/fő/nap

Kollégiumi szállás: 900,- Ft/fő/nap

KEDVEZMÉNY:

Együtteseknek, csoportoknak, baráti társaságoknak (min. 15 fő) a részvételi díj 7.900,- Ft/fő + étkezés.

Jelentkezési határidő: 2001. július 13.

XI. CSÁNGÓ FESZTIVÁL, Európai

Kisebbségek Folklorfesztiválja

2001. augusztus 3-5., Jászberény

Információ:

Jászság Népi Együttes

5100 Jászberény, Víz u.1., 5100 Jászberény Pf. 116

Tel.: 57/407-472, Tel./fax: 57/411-294

Szűcs Gábor - 06-20-969-1963

Kocsán László - 06-30-998-1851

E-mail: jneszh@mail.datanet.hu

XIII. Pécsi Német Néptánc Tábor

Pécs

2001. augusztus 6-12.

Információ:

Német Néptánc hagyományok Ápolása

Alapítvány – Heil Helmut

7621 Pécs, Szent István tér 8-10.

Tel./fax: 72/332-688

**Mezőségi Népzene és Néptánc Tábor
Választ**

2001. augusztus 5-12.

Programok:

- táncitanítás adatközlő táncosok részvételével
- zeneoktatás
- népdaloktatás: Kallós Zoltán és adatközlő énekesek
- hagyományörző táncosok, zenészek különböző magyar falvakból
- ének- és legényesverseny
- néprajzi előadások
- minden este táncház

Részvételi díj (napi 3 étkezés, sátorozási lehetőség):

- magyar állampolgároknak: 50 USD
  - nyugati állampolgároknak: 100 USD
- Kérésre pótdíjért szállást biztosítunk:
- magán házaknál 4 USD/nap/fő

Jelentkezési határidő: 2001. július 15.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie

1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó

e-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországon:

Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Tatros Tábor Moldvában

Somoska

2001. augusztus 6-12.

Hangszeres zeneoktatás:

Furulya - Legedi László István, Kerényi Róbert

Hegedű - Mandache Aurel

Koboz - Róka Szabolcs

Tánctanulás adatközlőktől Fülöp Attila segítségével

Szállás: családoknál

Étkezés: 750,-/fő/nap

Részvételi díj, napijegy: 1.500,- Ft/fő

Heti jegy: 6000,-Ft/fő

Utazással (Budapest-Somoska-Budapest mikrobuszal), teljes ellátással a részvételi díj: 25.000,-Ft

6 éves korig a tábor ingyenes!

Jelentkezési határidő: június 30.

Befizetés: 11991119-98997853

Információ: Benchea Gratzy

Tel.: 20/347-3634

e-mail: Fulopa@mail.datanet.hu,

Gratzy@dpg.hu

Magyarpéterlaci Népzene és Néptánc Tábor

Piricse

2001. augusztus 10-20.

Muzsikál: Csiszár Aladár és zenekara (Magyarpéterlaka)

A tábor szakmai vezetője:

Vavrinecz András

Információ: Nyíres Egyesület, Szabó

Miklós, 4375 Piricse, Táncsics u. 87.

Tel.: 42/280-405

Vajdaszentiványi

Népzene és Néptánc Tábor

Vajdaszentivány – Maros megye

2001. augusztus 12-19.

Információ: Varga János

Tel.: 06-99/320-213, 06-20/326-4339

IV. Ördögös

Népzenei Tábor Gyerekeknek

Kiskunhalas

2001. augusztus 12-18.

- népi hangszerek (hegedű, mezőségi brácsa, nagybögő, cselló, citera, klarinét, furulya)

- ének oktatása kezdőknek, haladóknak

- gyermekjátékok, közös éneklés és zenélés, előadások, táncházak

- sportolás, strandolás, fafaragás

Vendég: Hodorog András (Románia,

Bákó megye, Klézse)

Előadás: dr. Halmos Béla

Információ: dr. Maruzsenszki József

6400 Kiskunhalas, Harangos tér 11.

Tel.: 06-77/424-346, 06-30/9635-826

Széki Napok

Szék (Sic), Kolozs megye (jud. Cluj)

2001. augusztus 12-19.

Szervezi: Pro Urbe Szék Alapítvány

Programok:

- táncitanítás: kezdőknek széki- és haladóknak buzai táncok (Észak-Mezőség), adatközlő táncosok közreműködésével

- népdaloktatás

- kézműves foglalkozások - fonás, szövés, hímzés, szalmakalap-fonás

- előadások: Szék története és néprajza

- filmvetítés (széki témájú dokumentum- és művészfilmek)

- fotókiállítás Székről

- kirándulás történelmi emlékhelyeken,

tájház és száz éves tisztaszoba megtekintése

- minden nap reggeli áhítat, a tábor végén záró istentisztelet

- esténként táncház, 18-án búcsútábortűz

Utazás: Budapestről közvetlen mik-

robuszjártat Székre, ára 3500Ft, tel:

06/1/20-30-200; Szamosújvárig vonattal, onnan busszal vagy gyalog (13 km).

Ár (programok, háromszori étkezés, sátorban való szállást):

- magyar állampolgároknak:

1570 Ft/fő/nap vagy 11.000 Ft/fő/hét

- román állampolgároknak:

100.000 lej/fő/nap; 700.000 lej/fő/hét

- nyugati állampolgároknak:

180DM/fő/hét

- Szállás családoknál +4DM/fő/éj

Információ, jelentkezés:

Filep Sándor – Szék, str.I. nr. 275. jud.

Cluj 3492 RO, tel.: 004-064-228-149

Kovács Flóra – Szeged, Marostői u. 7-9.

6726, tel.: 06-62-432-491

e-mail: ProUrbeSzek@posta.net

Kézműves, népzene és néptánc tábor moldvai, szórványvidéki gyerekeknek

Választ – Kolozs megye

2001. augusztus 16-23.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie

1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó

e-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Kézművészeti tanfolyam

pedagógusoknak

Választ – Kolozs megye

2001. augusztus 16-23.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie

1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó

e-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

II. Tekerő és Duda Szaktábor

Boldogkőváralja

2001. augusztus 22-26.

Információ: Havasréti Pál

Tel.: 06-30/940-1242, e-mail:

teka@mail.datanet.hu

Eszterlanc

Jászszági gyermekjátékok

Egy kis kertet kerítettem,
Abba rózsát ültetgettem,
Bíró lyánya rászokott,
Egyszer-kétszer meglestem,
Vármegyére vitettem,
Lánynak való a rózsza,
Legénynek a bokréta.

Czikka ide párom! Jászberény
Kiss Áron: *Magyar Gyermekjáték*
Gyűjtemény, Budapest, 1891.

Sok neves kutató feldolgozta, elemezte már gyermekjátékainkat, nekem ez az alábbiakban nem célo. Hogy mégis írok róla, azt Örkény István: *Lágerek népe* című kötetében talált sorok alapján teszem. Örkény a következőket írja a *Lágerek népe* (Szépirodalmi könyvkiadó, 1981) című könyvének előszavában: „Ez a könyv egy hadifogolytáborban íródott, a fogság mostoha körülményei között... Csalnom nem lehetett... Iparkodtam mindvégig az igazat írni: az élő emberek valódi nevükön szerepelnek, egy-két kivétellel, mikor „álnevet” adtam, kíméletből vagy kénytelenségből... Krasznogorszki hadifogolytábor, 1946. július-szeptember” Ennek a kötetnek a *Kacor király Kijevben* című fejezetében írja le a következő kis jászszági gyermekjáték szövegét: „...Hallgattunk mi magyarok. Aztán előállt a festő, hogy neki dereng valami, hátha jó... A festő Jászdózsán született, hatéves volt, mikor elkerült onnan. De kőlyökkorában az ökölnyi jász gyermekrügyeskékkel erre a dalra járta az eszterlancot:

„Csillag Borcsa, tudom a neved...
Nyisd ki, rózsám, fekete szemed,
Érted vagyok halálos beteg:
Hadd csókoljam meg a képedet.
Ha a búza tiszta búza,
Majd kinyílik az ibolya,
A violát akkor vetik,
Mikor reggel harmat esik;
Benne van a kecske,
szegedi menyecske, kis bűdöske!

A dal megtetszett a többieknek, tetszett Horvátnak és a hegedűsnek. Aztán két hét múlva megtetszett mindenkinek, magyaroknak, románoknak, oroszoknak, még a németeknek is, „pedig az már igazán süket egy náció” – ahogy Horvát mondotta volt, csendes megvetéssel. De két hétig mindenki, még a süket németek is a Csillag Borcsa-t dúdolták... Nehéz megmondani, hogy miért éppen ezt az egyszerű kis magyar éneket. Talán éppen azért, mert egyszerű és mert magyar.”

Megkapó és szép a fenti leírás. Egy játékos kis gyermekdal mennyire bele-

ivódhat az ember gondolatának mélyére. Talán a dal sikerének az oka a gyermekkori gondtalan országnak a gondolati visszavarázsolása, ezáltal a szeretett otthon képének megjelenése, melytől oly messzire szakadtak. Erről a gyermekvilágról a következőket írja Kerényi György: *Magyar énekes népszokások* (Budapest, 1982) című kötetében: „Minél jobban megismerem a magyar gyermekdalokat, annál inkább az az érzésem, hogy ez a zene olyan, mint egy ország az országban. Lehet, hogy valaha a felnőttek zenevilágában is voltak ilyen országok? Elképzelhetjük, hogy valamikor Erdélyben csak ötfokú dalokat daloltak, s az Alföldön csak újstílusúakat. A dalok azonban nagyon könnyen vándorútra kelnek, s manapság általában mindenki tud jó néhány népies dalt, néhány népi újstílusút és pentatont. A játszó gyermekek országa ennel zártabb, igazi ország, saját nyelvvel, amely teljesen elüt a szomszédtól, a felnőttek zenéjétől.” Ezekhez a megállapításokhoz csatlakozik Kodály Zoltán is: „Játékaink és körtáncaink közben a gyermekek is dalolnak ütemes, lépésre alkalmas népdalokat, a felnőttekből. De a tipikus gyermekdal és a vele egytestvér regösének a népdalok tömegétől formában és tartalomban teljesen különválnak.” (Kodály Zoltán: *A magyar népzene*, Budapest, 1991.)

A *Jászszági Füzetek* (a jászberényi Jász Múzeum kiadványa) sorozatában jelent meg Molnár István: *Adj király katonát! Népi gyermekjátékok Jászszentandrásról* (1995. Jászberény) című könyve. E a kis kötet utószavában a következő gondolatokat olvashatjuk: „Mindezek helyett azonban e kiadvány kapcsán az öröm és köszönet kedvderítő fogalmait kívánom hangsúlyozni! Az örömet azért, mert tájegységünkben, a Jászszágban (közös fáradozással) sikerült „tárgyasítani” és ezáltal az élet számára megmenteni azt az igen értékes népeleti szokáskincset, sok-sok gyermekjátékot, mely még a XIX. század első felében színpompásan élte életét!” Valóban örülni kell minden olyan kötetnek, amely az eddig még nem ismert terület, jelen esetünkben a Jászszág, szokáskincsét dolgozza fel, menti meg a feledés homályától. Szintén ezen kötet bevezetőjében Juhász Nyitó Klára a következő megjegyzést teszi: „Ezekben a gyűjteményekben (Kiss Áron gyermekjáték gyűjteménye, a Kodály Zoltán és Bartók Béla szerkesztette Ma-

gyar Népzene Tára I. kötete) megtalálható játékleírások egy bizonyos játék fellelhető variánsaként szerepelnek, ebből következően a jászszági gyermekjátékok jellegéről felszínes képet kaphatunk.” Felmerül két kérdés: ha csak felszínes képet kaphatunk valamiről, akkor érdemes-e vele foglalkozni, s megjelent könyvben felszínes-e ez a kép? Az első kérdés válaszát Kodály Zoltántól kapjuk, aki a következőket írta le a népzene kapcsán, mely gondolat minden területre kiterjeszthető: „...a meglevőnek alaposabb megismerésére, újabb és pontosabb megfigyelésére, a hiányos szövegek kiegészítésére állandóan szükség van.” (A magyar népzene, Budapest, 1991.) A második kérdés megválaszolásánál úgy érzem, hogy ez a kötet a közreadott anyagot figyelembe véve, túlmutat a felszínes kép adásán. Molnár István néprajzkutató könyvét ajánlom mindazok figyelmébe, akik gyermekjátékokkal foglalkoznak, gyermekjátékokat tanítanak, kutatnak.

Végezetül álljon itt azoknak a lelkes jászszági embereknek a neve, akik már az 1800-as években – maguktól vagy ösztönzésre – felismerték a gyermekjátékok szépségét, azokat leírták, s az általuk leírt jászszági gyermekjátékok helyet is kaptak Kiss Áron 1891-ben kiadott *Magyar Gyermekjáték Gyűjteményében*: Lollok Gizella, Lábay János (Jászsalszentgyörgy), Szlávik József (Jászapáti), Elefáthy Irén, Nyárasdy K. János (Jászberény), Winternitz Ignác (Kunszentmárton).

Kocsán László

Jásztelki anya fiúgyermekével:
Vas Anna (szül.: 1895)
Kuli Mihály (szül.: 1915)

Gyűjtőút Mangiszauban

Kazak kapcsolatok

A kazakokkal egyrészt Közép-Ázsia felé mozdult el a kutatás, másrészt a viszonylag felderített Volga-Káma vidék és Anatólia közötti területeken élő kazakok népzenejének vizsgálatával egy nagyléptékű areális összehasonlító munka is erősebb alapokat nyert. Ráadásul a kazakok magyar szempontból külön is figyelemre méltóak, hiszen a kunok egy része 1239 után Magyarországra telepedett be, míg az ottmaradtak közül sokan török és mongol etnikumokkal keveredve részt vettek a kazakok etnogenezisében. A középkorban az Arany Horda területéről többször is költöztek Magyarország különböző területeire kunok. A kutatások alapján valószínű, hogy ezek a betelepültek a 17. sz. elején még tartották szokásaikat és nyelvüket, bár ekkorra már az elmagyarosodási folyamat is erősen előrehaladt.

Kazak kutatásom első lépése az volt, hogy 1995 nyarán Almatiban utaztam a kazakok Petőfi-je, Abay Kunanbayev tiszteletére rendezett emlékülésre. Ekkor még csak egy kisebb gyűjtést rendeztem az akkori fővárosban, és néhány alapvető kazak népzenei könyvet szereztem be. 1997-ben azonban már egy jelentősebb expedíciót vezethettem Kazakisztán délnyugati részén, Mangiszauban. Ugyanebben az évben feleségem, Csáki Éva az Ulan Bator közelében fekvő Nalayhban gyűjtött a mongóliai kazakok között, és felhasználtam Somfai Dávidnak a nyugat-mongóliai Bayan Ölgii megyében élő kazakok között végzett 1996-os gyűjtését is.

A mostani rövid cikkben természetesen ezeket a gyűjtőutakat nem ismerethetem részletesen, ehelyett csak a nyugat-kazak gyűjtőút leírásával és egy-két zenei megfigyeléssel boldogítom a tisztelt olvasóközönséget.

Gyűjtőút a délnyugat-kazakisztáni Mangiszauban

A török nyelvek oguz csoportjába tartozó anatóliai török nyelvet a Törökországban eltöltött hat év alatt megtanultam, ám a kazakot csak könyvekből ismertem, ezért egyrészt a nyelvet kiválóan beszélő Somfai Kara Dávidot választottam kísérőmül, másrészt magam is nekifogtam a kazak nyelv tanulásának. A jó gyűjtéshez ugyanis legalább a beszélgetések lényegét értenünk kell, hogy adott esetben a megfelelő irányba kormányozhassuk a kutatás menetét. Az pedig magától értetődik, hogy a zenei felvételek lejegyzésénél és feldolgozásánál hallatlan előny, sőt, szinte megkerülhetetlen a minél jobb nyelvtudás.

A terület, ahová 1997 őszén mentünk, Kazakisztán délnyugati részén,

Vannak-e közös rétegek a török népek népzeneiben? Létezik-e kapcsolat egyes török népzenei és a magyar népzenei rétegek között, és ha igen, milyen magyarázatot találhatunk erre? Speciálisan az anatóliai, a kazak és a magyar népzene rétegei között található-e kapcsolat? E kérdések megválaszolására vezető úton jelentett egy újabb lépést a kazak kutatás.

vitt vacsorázni egy barátjához. Kezdtém magamat Törökországban érezni, amikor a földre tálalt vacsorát törökülésben körbeültük, és mindenki kézzel szedett magának a közös tányérból. A kézzel evés persze a városokban már csak a tisztelt vendég húsétellel való fogadásánál maradt meg, noha a falvakban még általános.

A vacsora elköltése után kocsiba szálltunk, és mintegy négyszáz kilométert utaztunk délkeleti irányban, Kulsariba. Ezen a településen éjszakáztunk, majd a következő napon újabb 800 kilométert haladtunk dél felé.

Dél előtt érkezünk meg Mangiszauban központjába, Aktauba. Ez a város, mely Kazakisztánban szépnek számít, valójában négy-ötemeletes házak hatalmas lakótelepe, vagyis olyan, mint sok újabban épült volt szovjetunióbeli város. A megszokott lakótelepi képet színezi, hogy hajnalban átvonul a városban egy-egy ménes, és többször ütközhet az ember jurtákba is, igaz eze-

Türkmenisztántól északra, a Káspitenger és az Aral-tó között fekszik. A magát kun származásának valló magyar turkológus, Mándoky Kongur István hívta fel figyelmünket arra, hogy Kazakisztánon belül éppen itt, Mangiszauban területén őrződött meg legjobban a hagyományos nomád műveltség.

1997. szeptember 13-án, ottani idő szerint este fél 10-kor ért földet a repülőgépünk Atirau, orosz nevén Gurjev városában. Előzetes megbeszélés szerint fogadott Makszim úr, aki mindjárt el is

Kosakan játszik a kazakok jellegzetes kéthúrú pengetőshangszerén, a dombrán

ket már csak a halotti tor megtartásához állítják fel. Egyéni, kellemes háteret ad a városnak a Kászpi-tó festői partja.

Mindenekelőtt helyi kíséret kellett találnunk, ezért először a polgármesteri hivatalba mentünk, majd onnan a helyi Kulturális Központba. Az intézmény vezetője, Nurniyaz úr előkerített két hivatásos énekest, név szerint Izbasar és Amandik nevű urakat, s a gondjaikra bízott minket. Amandik rögtön felajánlotta, hogy ő elénekli a területen megtalálható mintegy húsz népdalt, nem kell feleslegesen utazgatnunk. Mi azonban természetesen ragaszkodtunk a helyszíni gyűjtéshez.

A továbbiakban Aktau lett a székelyünk, innen mentünk expedíciókra a környékbeli kisebb településekre és a nomádok jurtatáboraiiba. Noha előzetesen jól ránk ijesztettek, hogy Kazakisztánban igen nagy a bűnözés, sok a kábítószeres, és örülhetünk, ha épp bőrrrel megússzuk, a kis falvakban mi mindebből semmit sem éreztünk.

Helybeli kíséronk, Amandik Kömekov úr – kazakul Kömekuli – valamint családja biztosította a szállást, az étkezést és a szállítást. Amandik szállított minket saját autóján, s hathatós segítséget nyújtott az emberek éneke bírásánál is. Ez utóbbi egyáltalán nem

könnyű feladat. Éneket gyűjteni, különösen keleti nőktől, egyike a legnehezebb néprajzi gyűjtőmunkának. Ugyanakkor talán szívesebben énekelnek idegeneknek, mint helybelieknek, hiszen az idegen majd elmegy, ráadásul rá nem is vonatkoznak teljes mértékben a helyi szokások. Ezért a következő módszert alakítottuk ki. Az első napokban elmagyaráztuk kíséronknek, hogy egyszerű emberek egyszerű dallamaira vagyunk kíváncsiak, nem pedig professzionális előadók műsorára. A falvakba beérkezve ő ismertette jövetelünk célját a helybelieknek, akik azután javasoltak olyan idősebb férfiakat és nőket, akik még tudják a régebbi dallamokat, s el is vitték hozzájuk. A potenciális adatközlőt pedig már a falubeliek világosították fel jövetelünk céljáról, és gyakran kapacitáltak is, hogy énekeljen. Ha nő volt az „áldozat”, akkor az első dallam után kazak kíséronk kimentek, s mi, magyarok folytattuk a gyűjtést, általában jó eredménnyel.

Úgy tűnik, hogy ezen a vidéken a hagyományos népzene erősen visszaszorulóban van, s a régebbi dallamokat főként csak az idősebbek énekelik. A dallamok kihalásától azonban mégsem kell félni, hiszen épp ezek az idős férfiak és nők felügyelik a kisgyermeket, s közben – mint sokszor megfigyeltük – saját régi dallamaikat dúdolgatják nekik.

Bejártuk a terület falvait, eljutottunk a régi karavánutak Üstirt-jához, s meglátogattuk Fort Sevcsenkót is. A gyűjtés vége felé egyre inkább a már felvett dallamok kerültek elő, így, ha nem is teljes, de remélhetőleg reprezentatív gyűjtéssel térhetünk haza. A húsz faluban felvett mintegy kétszáz dalt huszonegy férfi és húsz nő énekelte szalagra.

Néhány szó a kazak pszalmodizáló dallamokról

Vannak olyan kisambitusú mangisztai dallamok, melyek a magyar illetve az anatóliai pszalmodizáló stílussal hozhatók kapcsolatba. Jellemző rájuk a *mi-re-do* magon történő mozgás által meghatározott dallammenet, az 5- $\flat$ 3- $\flat$ 3 vagy 5- $\flat$ 3-4 sorzáróhangok és legtöbbször a recitatív előadás. A *mi-re-do* mag fölfelé kiegészülhet *so*-val, a dallam vége pedig többnyire *la*-ra ereszkedik le. A dallamok között van lakodalmi dal, „terme”, bölcsődal, szerelmes dal és táncdallam is.

A stílus fő képviselője a kétsoros, 5- $\flat$ 3-4 vagy 5- $\flat$ 3- $\flat$ 3 belső kadenciás, 1–5/6 ambitusú, tizenegyszótagos Ak böbek „fehér baba” dallam (1. kotta). Ez a dallam igen közkedvelt, amit az is mutat, hogy különösebb rákérdés nélkül hét variánsát is gyűjtöttük.

$\text{♩} = 100$

Ak Bö - bek ket - ke - niş - be, e - ley - he - e,
 ser - ten ta - yip, a - y - e - aw,
 A - dam - d'ay al - d'ay - ra - t'iy dü - ni - ya, haw,
 er - l'ay za - yib, aw, e - iy, er - l'ay za - yib, wey.

Ay, a - ga-lur, a - ga - lar,
 Ja - ſi da űl-kűn, ay, a - na - lar,
 Ka-rĳn - das jeű - ke - jay a - pa - lar,
 Al - đĳ - űz - da, goy, ay - ta - rĳn,
 Bir az - gĳn - tay, aw, sű - zĳm bar,
 Ba - ya - gĳ yűl - kĳ jĳ - lĳn - d'ay,
 Men a - nam - nan, goy, tuwĳp - pĳn.
 Sar' Ar - ka - nĳm da kĳ - rĳn - da,
 Ā - we - li A - day a - ta - mĳz da, goy,
 Je - tip - ti ko - nĳs, ay, bu - rĳn - da...
 Ey, bir ne - ſe mal - đĳ,
 goy, kĳr - gĳn, ay - day, aw,
 Ay - day, ay, ay - day, ay, ay - day, ay,
 ay - day, ay - day, aw.

A kazak „pszalmodizáló” stĳlus kűlűn rĳtegĳt alkotjĳk azok a dalok, melyeknek az elsű sora a 7. fokon zĳr, s a dallam vĳgĳn nem ereszkednek le *la*-ra, hanem a *ti* hangon zĳrnak, egyebekben azonban megegyeznek a *la*-n zĳrű pszalmodizĳlű dallamokkal. A 2. kottĳn egy ilyen *ti* vĳgű dallamot lĳtunk, melyet az tesz kűlűnlegesen tanulsĳgossĳ, hogy többszűri *do*-ra majd *ti*-re zĳrĳs utĳn egy refrĳnszerű rĳsszel vĳgűl mĳgis *la*-n vĳgzűdik.

A tűrűk nĳpek zenĳi, s ezen belűl is a kazak nĳpzenĳvel ismerkedni vĳgyűkat ĳrdekelheti, hogy elkĳszűlt a kűnyvem, melyet az Akadĳmiai Kiadű jelentetett meg *Kazakh Folksongs From the Two Ends of the Steppe – Kazak nĳpdalok a sztyeppe kĳt vĳgĳrűl* cĳmmel – (www.akkr.hu). A kűnyvhűz egy CD-t is kĳszĳttem a legszebb ĳs legjellemzűbb gyűjtűtt dallamokkal. Ebben a kűnyvbĳn a dĳlnyugat-kazak terűlet zenĳje mellett az innen hĳromezer kilomĳterre fekvű mongűliai kazakok nĳpzenĳjĳt is leĳrom, s a kĳt zene űsszehasonlĳtĳsĳval, valamint a magyar vonatkozĳsok feltĳrĳsĳval is megprűbĳlkozom. Emellett a Magyar Zene folyűiratban is rĳszletesen beszĳmolog a kazak gyűjtĳsekrűl egy nĳgyrĳszes cikksorozatban.

Sipos Jĳnos

„Mikor engem soroztak...”

*„Verbuválnak Szék városán kötéllel,
Elfogják a szegény legényt erővel.
A gazdának öt-hat fiát nem bántják,
A szegénynek, ha egy is van, elfogják.*

*Hátrakötik a két karját kötéllel,
Úgy kísérik Kolozsvárra fegyverrel.
Utána megy apja, anyja, siratják,
Kérik vissza, semmi pénzért nem adják.*

*Apám, anyám, térjél vissza szomorán,
Neveld többi gyermekedet szigorán.
Hogy fogja el a vármegye szaporán,
Hogy fogja el a vármegye szaporán.”*

Így szól az 1700-as években keletkezett széki katonavers. Mint ismeretes, 1715-től Magyarországnak is kiadták az „ukázt”: hozzá kell járulnia az osztrák hadsereg felállításához. A császári haditanács minden vármegye és város előjárójának szigorúan előírta, hogy a kiszabott időre hány hadra fogható katonát állítson csatasorba.

Akkor még törvényes sorozás nem volt, s az önként jelentkezők száma is legtöbbször kevésnek bizonyult. Verbuváltak hát kötéllel...

No, azért a történelem folyamán szálltak ránk rendezettebb és békésebb idők is.

E röpke történelmi visszapillantás lényegéből fakad, hogy a székiek mind a mai napig nagy jelentőséget tulajdonítanak a sorozásnak és a hadseregbe való bevonulásnak. Életrevalóságuk megméretetésének egyik lépcsőfoka ez.

Széken ma is „félelber” az, akit a sorozási „komisszió” katonavise-

lésre alkalmatlannak talál. Arról ne is beszéljünk, ha valaki „csak” konyhásnak vagy szanitécnek vált be...

Már a „sorozólap” kézbe vételétől készülnek a legények szüleikkel e fontos eseményre.

A „szemlére” (orvosi vizsgálatra) vonulás előtt három nappal már elkezdődnek a falu kocsmájában a „búcsúdélutánok”, ahol a legények apjukkal, keresztapjukkal, népes férfirokonságukkal és saját zenészeikkel képviseltetik magukat. Az összetolt asztalok mellett együtt és egy nótát énekelnek a falu három utcájának (Felszeg, Csipkeszeg, Forrószeg) „rukkolói” és vendégei. Minden oda belépő „emberfia” három napon keresztül ehet, ihat és vigadhat a sorozók számlájára. Olyan ez, mint a kölcsönkenyér: visszajár...

A búcsúdélutánokat késő este utcánkenti táncmulatság követi, ahova a sorozók teljes utcaszélességben felsorakozva, bokrétásan, zene és énekszóval vonulnak. A táncház előtt a lányok sorfalat állva, égő gyertyával a kezükben várják őket. „Köszönetnyilvánításként” a kihúzott vállú legények büszke önsajnálatot sugalló énekükkel fokozzák az ékes lánykoszorú meghatódottságát:

*„Mikor engem soroztak,
Jobbra, balra forgattak.
Beírták a nevemet a Nagykönyvbe,
Három évig ki sem húzzák belőle.”*

*„Rukkolnak a szíkiek,
a tizenkilenc-béliek...”*

A harmadik napon, úgy éjfél körül a sorozók „kiköszönnek” a táncházból, elbúcsúznak lány és legény barátaiktól, majd a híres Rákóczi-mars felcsendülése után hazaindulnak, ahol terített asztallal várják őket szüleik és szűkebb rokonságuk. Ilyenkor, poharazgatás közben mindenki előadja katonatörténeteit, hogy az ifjú tanulságképpen hadd szemelgessen belőlük. Rajta kívül senki nem szenved szűkszavúságban...

Egykoron a negyedik nap hajnala a bevonulást jelentette. Amire az utolsó vendég is „hazatántorgott”, az örökösen aggódó édesanyák is mindent gondosan becsomagoltak a még enyvszagú fenyőfa „kufferbe”. Már csak az apák dolga maradt hátra, kikísérni fiukat a falu központjába, ahol a gyülekezők kesergő éneke már költögeti az októberi pirkadatot.

*„Ősszel, októberben megy a legény katonának.
Azt mondja a lánynak, kísérij el az állomásra.
Nem kísérlek babám, sűrű eső esik le a földre,
Sáros lesz a ruhám, megver a jó anyám érte.*

*Vége, vége, vége, vége a mi szerelmünknek.
Nagy bánat szorítja az én árva, bús szívemet.
Nagy bánat szorítja, el sem viselhetem babám érted,
Míg katona leszek, levelet sem írok néked”.*

Soós János

Ráesett egy fénysugár

SEBESTYÉN MÁRTA A GAJDOS KLUBBAN

Novemberben indult az egri Gajdos együttes klubja azzal a szándékkal, hogy a népzene kedvelői ne csak a táncházakban hallgathassák a zenét, hanem egy olyan környezetben is, ahol a muzsikálás mellett lehetőség nyílik beszélgetésre az együttes és közönsége, illetve a meghívott vendégek és az egriek között. Az első alkalommal az ifj. Csoóri Sándor vezette Ifjú Muzsikás együttes volt a vendég. Emlékeztető esemény volt a második rendezvény, amikor a karácsonyi hangulatban az együttes „vendége” saját éneke, Maczkó Mária volt, aki beszélgetőpartnere, Szabó Attila kérdéseire igen szép gondolatokkal idézte fel eddigi életének és művészi pályájának legfontosabb mozzanatait.

Januárban az együttesnek a színházi elfoglaltsága miatt elmaradtak az egyéb rendezvényei, ezért aztán a februári klubestét kárpótlásul újköszöntő dallal indították. A meghirdetett kezdési időpontra zsúfolásig megtelt az Érsekudvarban található Keresztény Ifjúsági Klub, olyannyira, hogy sokan nem is jutottak be. Erre számítani is lehetett, mert a nemzetközileg is legismertebb magyar népdalénekest, Sebestyén Mártát látták vendégül.

Ő nem először járt városunkban, hiszen már a hetvenes évektől előbb a Sebő együttesel, majd a Muzsikással számos alkalommal megfordult itt, legutóbb a Bartók Album lemezbemutatóján és a tavalyi Maratoni Folk Hétvégén. Ez a látogatás azonban más volt, mint a korábbiak, amikor elsősorban énekesként hallgathattuk, időnként egy-egy szám erejéig táncosként is feltűnt vagy hangszereket (tilinkót, furulyát) is megszólaltatott. Akár Sebő Ferencsel, akár a Hamar Dániel vezette Muzsikás együttesel jött, a férfiak mellett – meglepő módon – az összekötő szövegekben kevésszer jutott szóhoz, még a róla szóló információt is inkább a többiektől hallhattuk. Ez, mint most kiderült, nem azon múlt, mintha nem szeretne magáról mesélni. Ellenkezőleg, e rendhagyó, inkább beszélgető, mint muzsikáló alkalmat, láthatóan a művész nő maga is nagyon élvezte.

Muzsika azért természetesen most is volt, részint a beszélgetést megelőző és követő részben a Gajdos együttes elő-

Sebestyén Márta világsztárként is megőrizte közvetlenségét, a népzene iránti alázatát. Nemcsak a világot járja, de házában is szívesen ellátogat klubokba, akár egy kis beszélgetésre is a közönséggel. Februárban az egri Gajdos együttes látta vendégül, s az est folyamán felidéztek pályafutásának jó néhány mozzanatát.

adásában, másrészt a beszélgetést is úgy irányította a házigazda Okos Tibor, hogy a vendég zeneileg is illusztrálja életének azokat a fontosabb állomásait, melyekre a műsorvezető kérdései vonatkoztak. A bevezető részben a zenekar néhány újdonsággal is szolgált: Szabó Attila például tölcséres hegedűn játszott, Maczkó Mária pedig farsangi énekeket adott elő. A nézők első sorában Sebestyén Márta is szeretettel figyelte művésztársai bemutatóját.

Okos Tibor először is arról érdeklődött a Gajdos műsort követő beszélgetés kezdetén, hogy a mára világhírű énekes hogyan éli meg népszerűségét, mennyire jelent az terhet számára, miként változott meg az élete. Válaszában a művésznő elmondta, hogy ugyanazt csinálja, amit eddig, s mindig is szeretett. Azt a hasonlatot használta, hogy ez olyan, mint amikor valaki ül egy szobában, teszi a dolgát, s egyszerre csak ráesik egy fénysugár. Az ő útját nem mendedzerek, nem image-csinálók egyengetik. Az, hogy mikor és hol hallja meg valaki egy dalát, s hogy megtetszik-e neki, s ha az illető éppen egy filmrendező („Az angol beteg”-re célozva), akkor egy filmben fel akarja-e használni, ezek véletlen dolgok, Isten kifürkészhetetlen útjai. Örül, hogy ha ilyen véletlenek révén is, de a magyar népzene elkerül olyan helyekre is, ahová egyébként nem jutott volna el. Hiszen még magyar filmekben is ritkaság magyar népzene hallani. (Kivételként említi Szomjas Györgyöt, aki még saját népe kultúráját is szereti!) Márta szerint furcsa egy országban élünk. Itt nem győzik a másság tiszteletét hangsúlyozni, ami rendben is lenne, de mindennek előtt a sajátot illene ismerni és ápolni. S ennek valahogy úgy kellene működnie, hogy

ha a saját kultúrámat szeretem, akkor kezdem értékelni a másét is. Ez olyan nagy emberek esetében, mint például Bartók Béla, valóban így volt. És nem véletlen, hogy ha Bartók nevét bárhol kiejtik a világban, akkor az Magyarországot idézi fel az emberekben. Általában fordítva is igaz, hogy sok külföldi számára az elsődleges asszociáció: Magyarország=zene. Ám hogy ez az egyes előadók esetében pontosan hogyan működik, miért lesz valaki pont akkor sztár, amikor, annak mikéntjéért ő sem ismeri, de örül a népszerűségnek, s hogy ezáltal a magyar népzene ügyét is szolgálhatja. Annak persze szerinte is szerepe van, hogy ki hova, milyen körülmények közé születik. Nem véletlen, hogy ő a népzene lelkes híve lett, hiszen édesanyja népzene szakra járt Kodálynál, s bár budapesti lakos, gyökerei vidékiek: édesanyja Békés megyei, édesapja Vas megyéből származik. Édesanyja nyugdíjas zenetanár, de ma is aktív, s Márta két gyermekének zenei nevelését is ő végzi.

Okos Tibor felidézte azt a már anekdota számba menő történetet, mely szerint Kodály azon megállapítása, hogy egy kisgyermek zenei nevelését már kilenc hónappal a születése előtt el kell kezdeni, Márta esetében szinte szó szerint megvalósult. Az énekes elmondta, ő kilenc hónapot végzett el méhen belül a Zeneakadémia népzene-tudományi tanszakán, s olyan előadókat hallgatott, mint Szabolcsi Bence, Lajtha László, Kodály Zoltán. Szüleinek ekkor még lakása sem volt, a Zeneakadémia kollégiumában laktak, s minden helyiségből zeneszó áradt. Születése után édesanyjának karvezetéséből kellett diplomáznia, s amíg vezényelnie kellett, síró gyermeket kénytelen volt egy mózeskosárban a ruhatárosra bízni. Kodály nyugdíjba vonulása után sajnos évtizedekig nem működött a Zeneakadémián népzene tanszak, s zenészek generációi végeztek anélkül, hogy ilyen jellegű képzésben részesültek volna.

A beszélgetőpartner ezután arról faggatta, hogy vajon fel tudja-e idézni, melyek voltak azok az első dalok, amiket megtanult. Márta elmondta, hogy szülei visszaemlékezései szerint még egy éves sem volt, s járni se tudott, de már vissza tudott dalolni olyan dallamokat, melye-

ket hallott édesanyjától, aki egyébként is az éneklést eredeti funkciójában használta, munka közben, akár főzött, akár mosogatott. Ilyen természetes közegben a kisgyermek is sokkal hamarabb eltanulja a dalokat szüleitől, mint ahogy az életkora szerint egy óvodai-iskolai képzettségben várható lenne. Példának egyik 1977-es élményét említi, amikor Moldvában járt, s egy kétéves gyermektől egy elég bonyolult dallamú éneket hallott, aminek ráadásul a szövege se volt akármilyen:

„Asszonyok, asszonyok,
Értsük meg egymást,
Szeressük az urainkat,
de még jobban mást!”

Ő maga már három éves korában zenei óvodába járt, s természetesen elsősorban az óvodai repertoárt ismerte, de édesanyjától is számos dalt megtanult, melyek közül egyet el is énekelt. Azt vallja, hogy bár általában a gyermek életkorától függően bizonyára vannak minden korosztálynak jobban megfelelő tananyagok, természetes környezetben egy négy-öt éves gyermek egy nyolcadikos vagy tizedikes osztályos iskolai tanuló fejlettségi szintjének megfelelő dalokat is képes megtanulni. Ráadásul a kisgyerek egyéb vonatkozásban is nagyon komolyan veszi, amit apjától, anyjától tanul, azok alapján kialakul benne egy világkép, egy értékrend. Elmesélte, hogy öt éves kora környékén családjuk gyakran összejött Vásárhelyi László, a híres koreográfus családjával. Ilyen alkalmakkor őt és öccsét is gyakran megkérték, hogy énekeljenek, s erre nem kellett sokat unszolni őket. Laci bácsi ezekről titokban felvételt készített, s néhány évtized elteltével CD-re másolta azokat, és meglepetésként átadta neki. Ő csodálkozva hallgatta, hogy a népdalokat mindjárt a „Talpra magyar” elszavalása követte, ami azt mutatja, hogy valahogy már akkor, gyermeki fejében összeállt valami, ami a „hazát” jelentette.

Édesanyjától megtanulta az éneklés örömeit, ennek a tevékenységnek egész szelleme, érzete ráragadt, s természetessé vált számára, hogy a dalolás jó. Még akkor is, ha valami szomorút énekel az ember, mert általa legalább meg-

könnyebbül. Pont az a fantasztikus a népzeneben, hogy mindenféle érzelmet ki lehet fejezni vele. Bár vannak, akik úgy érzik, hogy a népdalok szövege ma már avított, de nem a bennük szereplő tárgyak neve érdekes, ezek behelyettesíthetők.

Tapasztalata szerint a népdalokat nem elsősorban a katedrálról lehet megszerettetni, hanem élményeken keresztül. Ő maga se nagyon élvezte az iskolai zeneoktatást, nem mintha a szolmizálás számára nehézséget jelentett volna, csak nem okozott olyan élményeket, amilyeneket később a gyűjtések, a személyes találkozások jelentettek. Akinek nincs ilyen élménye, annak az iskolában tanult dalok esetleg csak kötelező tananyagként maradnak meg.

Fábíán Éva, Sebestyén Márta, Panek Kati (Denes Zoltán felvétele)

Okos Tibor, aki maga is ének-zene szakos tanár, ezt megerősítette egy történettel a saját tapasztalatából, mely azt mutatja, hogy már a tanárok képzésénél is alapvető hibákat követnek el. Egy záró tanításon a gyakorló hallgató nem túl sikeresen birkózott meg az egyik legszébb palóc népdal, „A Vidróczki híres nyája” tanításával. Az óra utáni értékelésnél a gyakorlatvezető tanár erre még rátett egy lapáttal, mondván: „Hát nem valami jól énekeltek a gyerekek, ami nem is csoda, mert nem valami szép dal.”

Az énekesnő persze elismeri, hogy közvetlen élményekhez városi fiatalok nehezebben juthatnak, ám éppen ezért fantasztikus az, hogy a hetvenes évek elején pont a városi fiatalok voltak azok, akik felismerték a népi kultúra jelentőségét, s elindították a táncházmozgalmat. Amit egyébként azóta már többen sze-

rettek volna temetni, de szerencsére a mozgalom továbbra is virágzik.

A házigazda ezután az énekesi karrierje kezdetéről faggatta Mártát, hogy miként került kapcsolatba a Sebő-Halmos duóval. A válaszból megtudhattuk, hogy Sebőkék, s más énekesek (Faragó Laura, Budai Ilona) a televíziós Röpülj páván történt feltűnése előtt nem lehetett igazi, autentikus népzene hallani a rádióban vagy a televízióban. Ezért szereplésük elementárisan hatott rá, bár Sebőkékre kígyót-békát kiabáltak, mert gitárral merték a népdalokat kíséni. A Röpülj pávas műsorukról készült kislemezüket „rongyossá” hallgatta. Ezért aztán egy nap igencsak felvillanyozta, mikor az általa bálványozott Halmos

Bélával a házukban találkozott, mert mint kiderült, oda udvarolt. Hamarosan megtudta a zenész, hogy Márta mennyire szereti a népzeneit, s az akkor még csak általános iskolás kislányt elvitte a rádió hatos stúdiójába népzenei koncertre. Később Halmosék a Bartók Együttesben Timár Sándoréknál meghallgathattak olyan eredeti felvételeket, amelyekből megtudhatták, hogyan kell táncot kíséni. Ekkor erdélyi utakra indultak, s tanulmányozták a népi tánczene hegedű és kontra játékát. A hagyományos táncházak mellett a Kassák Klubban pedig olyan estéket rendeztek, ahol a népzeneészek mel-

lett neves írók és irodalmárok is szerepeltek a vendégek között (Illyés Gyula, Féja Géza, Nagy László, Csoóri Sándor). Hamarosan egy kerületi népművelő megsúgta Sebő Ferencnek, hogy van itt egy kislány, aki nagyon szeret énekelni. Sebő bevitte egy könyvtárszobába, bemutatkozott, s kérte, hogy énekeljen valamit. Akkoriban csak az akadémiai népdalarchívumból készített válogatást lehetett kapni a lemezboltokban, s ő úgy tanulta meg a dalokat, ahogy azon szóltak: amit egy csángó kislány énekel, azt kislányosan, amit egy dunántúli öregasszony, azt öregesen. Mivel Sebő is ismerte ezt a lemezt, nagyon elcsodálkozott a kislány előadásán, s percek alatt döntött arról, hogy szerepeltetni kezdi. Másnap reggel már a rádióba kellett mennie iskola helyett, s a próbák és szereplések ezután már olyan gyakoriak

lettek, hogy a sok hiányzás miatt tanárai a Radnóti Gimnáziumban már alig várták, hogy leérettségizzen.

Elmondta, hogy az említett akadémiai válogatás döbbsentette rá, milyen gazdag a magyar nyelv és a népzene, s tájanként is milyen változatos. S hogy az ember minden életkorhoz megtalálja a megfelelő dalokat hangnemben is, stílusban is.

A Sebő együttes nemcsak népzenei játszott, hanem megzenésített verseket is. Az egyik ilyen nevezetes dalt, Horatius „Lídiához”-át ezen az estén Sebő Ferenc helyett Horváth Attilával adta elő, aki méltó partnerének bizonyult.

A Sebőékkel történt találkozás évekig közös fellépések követték, melyeknek az vetett véget, amikor Halmos Béla családja már sokallta az állandó szerepléseket. A felbomló együttes két tagját, Sebestyén Mártát és Éri Pétert a Muzsikás együttes örömmel „leigazolta”.

A kérdésre, hogy mennyire számított ezen együttesek állandó tagjának, az énekesnő elmondta, hogy Sebőéknél soha nem lett kijelentve, hogy ő az együttes tagja lenne, míg a Muzsikásnál kezdetben hivatalosan is annak számított, míg először egy angliai szereplés alkalmával hirdették őket úgy a szervezők, hogy „Sebestyén Márta és a Muzsikás együttes”. Azóta ez gyakran így történik. Ám az elnevezéstől függetlenül állandó partnerek, akkor is, ha időnként külön is vállalnak fellépéseket.

A beszélgetés végén Márta két olyan nemzetközi sikerére kérdezett rá Okos Tibor, melyek azok figyelmét is felkeltették, akik egyébként nem érdeklődnek a népzene iránt. Az egyik a Grammy-díjas Deep Forest album. Erre az énekesnő láthatóan kevésbé büszke. Tudta nélkül, dalának többszörös összevágásával vették fel a „Márta dalá”-t a belga zenészek. Meg is kérkik tőle sokan, hogy miért ismételteti annyiszor egymás után, hogy „Három mérő (piros szalag)”, de ezt nem ő találta ki, a zenészek vágták így össze.

„Az angol beteg” című film betétdalhoz másféle emlékek fűzik, bár ott sem tudott előre arról, hogy dalát a rendező

fel kívánja használni. A „Szerelem, szerelem” című dal története évekkel korábbra datálódik. Valamikor táncházas társai figyelmeztették, hogy a híres magyarországi primásnak, Maneszes Mártonnak van egy nagyon szép nótája. Ezt lejegyezte magának és kedvenc dalává vált. S mikor kórházban volt vagy lelki gondok gyötörték, – elmondása szerint – ez a dal tartotta benne a lelket. A lemezeiről ismert dalban azonban van egy hümmögő rész, ami nem volt az eredeti népdal része. Erről most elárulja, hogy az tulajdonképpen egy bolgár népdal, ami nagyon illett a magyarhoz, de

(Kása Béla felvétele)

hogy ne lógjon ki belőle, úgy csempészte bele, hogy szöveg nélkül éneklje. Az egész egy szóló dal zenekari kíséret nélkül. Mikor ifjú Csoóri Sándor, a Muzsikás egyik akkori tagja meghallotta, rábeszélte, hogy tegyék rá a zenekar lemezére. Ezt a felvételt hallotta meg „Az angol beteg” rendezője, Minghella, s első hallásra annyira beleszeretett, hogy elhatározta, felhasználja a filmjében, melynek főhőse a magyar Almássy gróf. Ez az elhatározás már három éve megvolt, amikor Márta is értesült róla. Épp egy koncertkörúton jártak, amikor Minghella felfedezte, hogy az az énekesnő

lép fel városában, akinek a dalát filmjében fel kívánja használni. Amikor a rendező erről tudomást szerzett, stábjával együtt a koncert szünetében felkereste, s elmondta tervét. A zeneszerző szerette volna, ha Márta az ő saját szerzeményeit is eléneklje a filmben, de ő úgy érezte, hogy az olaszos jellegű dalok csak attól nem válnának a magyar népdalhoz hasonlatossá, hogy magyar énekes adná elő őket, ezért ezt nem vállalta. A kilenc Oscar díjat elnyert film olyanok figyelmét is felkeltette a magyar népdal iránt, akik addig nem tudtak róla semmit. A történet elmesélése

persze nem záródhatott anélkül, hogy Sebestyén Márta el ne énekelte volna a „Szerelem, szerelem” című dalt, mely minden bizonnyal az est csúcspontjaként maradt meg a közönségben.

Bár a művésznő is szemlátomást szívesen mesélt, s a közönség is elhallgatta volna még egy darabig, a házigazdának egy ponton természetesen el kellett vágnia a beszélgetés fonalát. Még egy közös dal, amelybe a közönség is bekapcsolódhatott, aztán a Gajdos folytatta műsorát. Az énekesnő előtt megkialakult egy sor az autogramra, riportra vagy csak egyszerűen jó tanácsokra várókból. Ő pedig közvetlenül és türelmesen beszélgetett mindenki-vel, a legnagyobb rosszindulattal sem lehetett mondani, hogy egy világsztár allűrjeivel fogadta rajongóit.

Sok mindentről volt szó ezen az estén, de annyira gazdag Sebestyén Márta pályája, hogy még legkiemelkedőbb teljesítményeiről, kitüntetéseiéről sem eshetett szó. Az utóbbiról talán azért sem volt szükséges beszélni, mert a jelenlévők közül remélhetőleg mindenki tudta, műfajában ő és a Muzsikás kapott először Kossuth-díjat. S első szólólemezt, a „Dúdoltam én”-t leszámítva, albumairól sem történt említés, de talán már neki is nehéz lehet számon tartani, hogy hány hanghordozón is szerepelt. És még sorolhatnánk, mennyi mindentről lett volna még jó hallani tőle. De így is hálásak lehetünk az est szervezőinek ezért a kivételes élményért!

Abkarovits Endre

Megvalósult Bartók álma

A Pátria

magyar népzenei gramofonfelvételek kiadása CD-ROM-on

Nemzetközi mércével tekintve is kiemelkedő értéket hozott létre a Fonó Records a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával a Pátria magyar népzenei gramofonfelvételek CD-ROM-on történő kiadásával, mely az eredeti, bartóki koncepciónak megfelelően a hangzó anyagok mellett azok teljes meglévő dokumentációját – kéziratot lejegyzéseket, gyűjtési adatokat, a gyűjtők és az adatközlők adatait, fényképeit is – tartalmazza. Az alábbiakban Sebő Ferenc, a három CD-t tartalmazó album szerkesztőjének – a kiadvány ismertető füzetében megjelent – tájékoztatóját közöljük.

A magyar nyelvterület minden jelentősebb részéről hírt adó népzenei hanglemezek felvételsorozatának gondolata Bartók Béla kezdeményezésére vetődött fel, aki már 1914 óta szorgalmazta a magyar népdalok és főként az eredeti paraszti előadás gramofonlemezen való megörökítését. 1936-ban négy kísérleti hanglemez készült Magyar Népzenei Gramofonfelvételek címmel, a Magyar Történelmi Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia összefogásával. A lemezek mellé Bartók elgondolása szerint részletes lemezkísérő dokumentáció is készült, a dallamok és a szövegek lejegyzésével, a gyűjtés,

valamint az énekesek adataival, fényképeivel – szinte megelőlegezve a CD-ROM eszméjét.

A szakmai körökben nagy sikert aratott vállalkozást – a fiatal néprajzkutató, Ortutay Gyula szervezőmunkájának köszönhetően – egy sokkal nagyvonalúbb sorozat követhette, melynek felvételei a Magyar Rádió stúdiójában először rögzítettek paraszti zenét paraszti előadásban. Az volt a szándék, hogy az egész magyar nyelvterület még elérhető és rögzítésre érdemes értékei belekerülhessenek. A szakmai irányítást Bartók Béla mellett Kodály Zoltán és Lajtha László vállalta. Kilenc év leforgá-

sa alatt 125 fémmatrica jött létre, amelyekről (1942-ig) 107 db lemezt préselt és hozott üzleti forgalomba a Kelen Péter Pál vezette Pátria cég. Ebben az új sorozatban a népzene mellett népmese, szokásanyag és a vallásos népdalok is helyet kaptak, bemutatva a legfőbb magyar népzenei dialektusterületek jellegzetességeit.

1952-től kezdve a lemezek matricáit már előzetes magnetofonfelvételek felhasználásával gyártot-

ták. Ezzel párhuzamosan folyt a gyűjtött anyag írásos feldolgozása is, melynek eredményeképpen a Zeneműkiadónál szép sorjában megjelentek azok a monográfiák, amelyek a felvételsorozat anyagának egy-egy nagyobb egységét tették közzé: Széki gyűjtés (1954); Kőrispataki gyűjtés (1955); Sopron megyei virrasztó énekek (1956); Csángó népzene I-III. (1956-1991); Dunántúli táncok és dalmakok I. (1962). Igaz, most viszont a hangzó anyag hiányzott a lejegyzések mellől, de adott körülmények között ennél jobb kompromisszumot nem lehetett kötni.

A Hungarotonnál 1964-től megjelenő (Rajeczky Benjámintól szerkesztett) új mikrobarázdás sorozatok elsősorban az MTA Népzenekutató Csoportjának legfrissebb gyűjtéseiből válogattak, de még emellett is bőven kerültek bele Pátia-felvételek.

Ezek közül csupán a Magyar népzenei hanglemezek Bartók Béla lejegyzéseivel (LPX18058-60), a Lajtha László: Széki gyűjtés (LPX 18092-94) című lemezalbumok, valamint a Népzenei példatár 1-2. elnevezésű CD

(S-1/1997) közöltek összefüggő, teljes anyagrészeket. E kiadványok közlésmódjukban is követik az eredeti bartóki-elképzelést, részletes kották és szövegmelléklettel egészítve ki a hangzó anyagot. A felvételsorozat további, még teljesen kiadatlan részeiből csak a Lajtha László népzene gyűjtéséből, Balassagyarmati és soproni zenekar (MK 18206) című válogatás jelent meg 1992-ben. A többi értékes felvétel a Néprajzi Múzeum raktárában aludta Csipkerózsika-álmát.

Úgy tűnik, hogy a technikai lehetőségek most nőttek fel végre odáig, hogy a Bartók és Lajtha által igényelt „multimédiás” szellemi konstrukció fizikailag is maradéktalanul valóra váltható legyen. Mostantól ez a legendás hírű népzenei gyűjtemény, a Pátia-sorozat mind a szakmabeliek, mind a laikus érdeklődők, tehát valóban mindenki számára hozzáférhetővé válhat.

Jelen kiadványunk, a Pátia-sorozat világi népzenejét és vallásos népekeit tartalmazza. Célunk az volt, hogy az eredeti, bartóki koncepciót legalább szerkezetében való-

ra váltsuk. Ennek értelmében a hangzó felvételekhez kapcsoljuk azok teljes meglévő dokumentációját (kézíratos lejegyzéseket, gyűjtési adatokat, a gyűjtők és az adatközlők adatait, fényképeit). Lajtha László filozófiáját követve úgy gondoljuk, hogy egy hiányos, ám közreadott gyűjtemény még mindig többet ér, mint egy teljesen elfelejtett egész.

A felvételeket három részre bontva közöljük, a népzene kutatásunkban meghonosodott dialektusterületek szerinti felosztását követve:

1. CD: *Dunántúl (I)*
2. CD: *Alföld (II) és Felvidék (III)*
3. CD: *Erdély, Bukovina (IV) és Moldva (V)*

Mi, e kiadás munkatársai azt reméljük, hogy munkánk nyomán egy fehér folt tűnik el a magyar folklórkutatás területéről, s ezek a pótolhatatlan értékű felvételek – ha némileg megkésve is, de – elfoglalják méltó helyüket a magyar kultúra élő folyamában.

Sebő Ferenc

Az Utolsó Óra „kismagyarországi” sorozata

A Fonó Budai Zeneházban 1997 szeptemberétől zajlanak az „Utolsó Óra” népzenei gyűjtés munkálatai. Ez az értékmentő vállalkozás az erdélyi gyűjtéssel indult, s az volt a tudományos célkitűzésünk, hogy bemutassuk: létezik egy egységes, régi hangszeres zenei nyelv, melynek hordozói éppen azok az adatközlők voltak, akiknek utolsó generációit vendégül láttuk. Az elképzeléseinknek megfelelően sikerült lebonyolítanunk a gyűjtést, az utómunkálatokat, s (az anyagiaktól függően) folyamatosan készülnek a felvett zenei anyagból a reprezentatív CD-kiadványok. Hamarosan a 14. albumnál tartunk a 45 „kötetesre” tervezett sorozatból.

Már a Program indításakor felmerült az igény, hogy ne csak Erdélyből, de a történelmi Magyarország egészéről készüljön egy ilyen részletes, látlelet-szerű értékmentés, hiszen Európa folklórtérképén a Kárpát-medence hangszeres zenei kultúrája egy egységes régiót képvisel, ahol a magyar kulturális befolyás meghatározó volt. Ezt akkor szakmai és anyagi okoknál fogva nem tudtuk felvállalni.

Az erdélyi sorozat után azonban, a minisztériumi segítségnek is köszönhetően, megteremtődtek a feltételei a folytatásnak, tehát következett a Felvidék. Az utolsó négy felvidéki zenekart 2000 februárjában láttuk vendégül, ezáltal elértük a kitűzött célt, Felvidék hangszeres népzenejének reprezentatív felgyűjtését. A felvidéki sorozatban 25 zenekart fogadtunk, és rögzítették játékaikat, 248 számozott CD-re. A 2000. február 16.-án befejezett gyűjtés azonban még tetemes utómunkát igényelt, melyet tavaly április végére sikerült befejezni, s a teljes anyagot, véglegesített jegyzőkönyvekkel együtt átadni az MTA Zenetudományi Intézetének.

A felvidéki sorozat végéhez közeledve azonban ismét felmerült a kérdés: érdemes-e itt megállni? A teljes magyar nyelvterületből már csak egy, a központi rész hiányzik. Ezért, valamint azért is, mert a hangszeres kultúra térsztése a megmaradt Magyarországon még régebb óta tart, úgy döntöttünk, hogy folytatjuk.

A hagyományos zenei élet a magyar nyelvterület középső részén a hatvanas évek elejétől rohamosan kezdett leépülni, ez a folyamat manapság is tart. A hajdan oly gazdag hangszeres kultúra részletes feltérképezése azonban itt is elmaradt, a kutatók nagyrészt csak a vokális népzene gyűjtésében

és lejegyzésében jeleskedtek. Így eshet, hogy ma is kivételesnek számít Lajtha soprani vagy balassagyarmati, Halmos István szatmári, Pesovár Ferenc Fejér-megyei zenei gyűjtése, vagy Martin György táncközpontú gyűjtési anyaga. Ezt a hiányt szeretnénk most pótolni, országhatárok helyett zenei dialektushatárokat figyelembe véve.

Az Utolsó Óra projekt folytatásában, ha anyagi-emberi erőforrásaink engedik, 50 zenekarra számítunk. Ebből 30 csoport érkezik a jelenlegi Magyarország területéről (10 a Dunántúlról, 8 az Alföldről, 12 Észak-Magyarországról). A határon kívüli összesítés: 2-2 csoport Szlovénia és Horvátország magyarlakta területéről, 4 Jugoszláviából, 6 Kárpátaljáról és 6 Romániából, Szatmár, Bihar és Temes határral elválasztott részeiről. A zenekarok mellett minden alkalommal a megszokott módon egy pár táncost, énekest is szeretnénk vendégül látni. A 2000. májusában, a felvidéki utómunkák elvégzése után elkezdődött gyűjtés máris érdemi eredményeket produkált: még a 2000. év folyamán 18 zenekart láttunk vendégül. A tervnek megfelelően befejeztük a kárpátaljai részt, s elég viszontagságos körülmények között, a jugoszláviai változások közepette, a délvideki területet. A határral kettéválasztott Szatmár, Bihar, Temes romániai részéről is sikerült 4 zenekart felgyűjteni. A mai Magyarországról Baranyától Nógrádig 6 zenekar látogatott el a Fonóba. Ezt a munkát igyekszünk folytatni 2001-ben, s az Utolsó Óra gyűjtést Karácsonyra befejezni.

Munkánk mikéntje változatlan marad, a zenekarokat Budapesten látjuk vendégül, s napi 8-10 órán át zavartalanul gyűjtjük őket a már kialakult és bevált technikákkal és stábbal. Az így rögzítendő, körülbelül 450 óra hanganyagot CD-re archiválva, jegyzőkönyvezve adjuk majd át az MTA Zenetudományi Intézetének. Természetesen a hatalmas anyag feldolgozása, közkinccsé tétele még hosszú évek munkáját jelenti a gyűjtési fázis befejezése után is.

Ha majd megérjük a gyűjtés végét, nyugodtan mondhatjuk: megtettünk minden tőlünk telhetőt, hogy ez a számunkra, de Európa hangszeres népzenei kultúrája számára is oly jelentős érték ne menjen veszendőbe.

Kelemen László,
a Gyűjtés vezetője

Az Utolsó Óra „kismagyarországi” gyűjtésének munkatársai:
Kérdezők: Árendás Péter, Németh István, Vavrincez András
Előkészítők: Agócs Gergely, Virágölglyi Márta, Árendás Péter, Vavrincez András, Németh István
Táncgyűjtés: Zsuráfszki Zoltán

„TEDD KI A PONTOT!”

V. Nemzetközi Legényesverseny

2001. április 28-29. – Budapesti Művelődési Központ

I. DÍJ – Martin Emlékplakett

Babinecz Sándor, Vásárosnamény

II. DÍJ

Lajkó Levente, Üllés

III. DÍJ

Balla Zoltán, Galgahévíz

KÖZÖNSÉGDÍJ

Karánsebessy Balázs, Vác

Amerikai Magyar Népművészeti Központ díja:

Galát Péter, Szarvas (Magyar Állami Népi Együttes)

Alexander Wilson / Denver díja – Kalotaszegi bujka:

Galát Péter

Kallós Zoltán Alapítvány díja – Válaszúti tábor:

Varga Andrasz, Vajdaság, Temerin

Dobsa Tamás, Felvidék, Somorja

Archívum Alapítvány díjai – Kalotaszentkirályi tábor:

Galambos Péter, Győr, Rába Néptáncgyűttes Egyesület

Etnika Alapítvány díja – Magyarlapádi tábor:

Varga Gábor, Belgium, Brüsszel

Fonó Recors Zeneműkiadó Kft. díjai – 5 db Pátria CD-ROM:

Antal Áron és a Győri Rába Táncgyűttes; Kovács Henrik, Nyári

Balázs, Százhalombattai Forrás Táncgyűttes;

Balla Zoltán; Lajkó Levente; Babinecz Sándor

Kallós Zoltán díjai – kazetta és könyv:

Udvari Róbert, Románia, Csikszereda;

Kalló Kálmán, János László, Balázs Levente, Románia, Inaktelke;

Lázár Attila, Románia, Bogártelke;

Bajkó László, Románia, Székelyudvarhely;

Varga Andrasz; Dobsa Tamás; Faragó György;

Galambos Péter; Varga Gábor; Dobsa Tamás;

Ágfalvy György, Faragó György,

Karánsebessy Balázs, Antal Áron

COMET Kft. díjai: Minden versenyző videokazettán megkapja a

rendezvény teljes anyagát.

A zsűri tagjai: Kalló Ferenc, Karácsony Zoltán, Könczei Árpád,

Vavrincez András

MINISZTERI KÖSZÖNTŐ

XX. Országos Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár

A tánc csudálatos nyelv. Szavakkal, mondatokkal, bekezdésekkel, sorokkal és sorközökkel, költői túlzással, elhallgatással, egy- és többértelműséggel. Olykor rosszul egyeztetett alannyal-állítmánnyal, máskor feszült dialógusokkal. Ezért nevezhette Kassák Lajos a táncot „a test költészetének”. Valóban, ki-ki lehet a táncban *poeta doctus* vagy éppen fűzfapoéta. Ám szégyellnie ez utóbbit sem kell. Mert a tánc nyelvét beszéljük bár középfokon vagy anyanyelvi szinten, járjuk dialektusait vagy legyünk magunk is nyelvújítói – ha éppen csak dadogunk is valamelyest rajta, már megértjük magunkat mással. Mert a láb, a test, a kar, ugyanazt mondja, mint a lélek. És ha igazán szívből szól, az apróbb botlások dacára is olyan lehet, mint a hivatásos verselőké.

*Körbe-körbe
majd pörögve
majd verődve
le a földre
föl az égre
szembenézve
sose félre*

– dalolja a táncról Kányádi Sándor. *Szembenézve, sose félre*: a táncházban így járnak. A táncház, ami egyszerre iskola és tánctár, élet és múzeum. Ahol együtt lehet mester és tanítvány, művész és műkedvelő, ahol évtizedek óta megöröklik és átörökítik az ezeréves, folytonosan alakuló nyelvet, ritmust, dallamot: egymásrautaltságot. Minden ember – vérmérséklete szerint – a génjeiben hordozza a tánc szeretetét. A kisbaba, ha feláll a rácsos ágyban, zeneszóra ritmikus mozgásba kezd. Ösztönösen érzi a táncot, miként felfülel

a dallamra, vagy kacag az összecsengető rímek játékán. Hogy mindez ne vesszen el nyomtalanul a gyermekkorral együtt – ez a *szülők* felelőssége. Hogy ne vesszen el hagyományunk – ez a *közösség* felelőssége. Hogy megismerjük egymás tradícióit, és megtanuljuk őket tisztelni és szeretni: ez *mindannyiunk* felelőssége. A vásárcsúszpont tánc házas bábeli nyüzsgésében tudja ezt mindenki.

Horváth Zoltán

Bolgár néprajz kurzus

Bolgár néprajz kurzus indul a Martenica Táncegyüttes szervezésében!

Meghívott előadó Bulgáriából: Dimiter Vaszilev Petrov, a Trákia együttes munkatársa

Tervezett témakörök:

Naptári ünnepek négy évszakra elosztva – 4 előadás
Emberi élet fordulóihoz kötődő alkalmak – 2 előadás
Tájjegységekre speciálisan jellemző szokások – 5 előadás
Az előadások hétvégeken zajlanak, bolgár nyelven,
magyar szinkrontolmácsolással.

Az első két előadás időpontja:

2001. június 9-10., 10.00-16.00

2001. június 30., 10.00-14.00

2001. július 1., 10.00-18.00

További két előadás októberben és novemberben kerül megrendezésre.

Részvételi díj hétvégenként 1.200,- Ft (Diákoknak 800,- Ft, fél napra 600,- Ft)

**Helyszín: Fonó Budai Zeneház
Budapest, XI., Sztregova u. 3.**

**További információk:
Martenica Táncegyüttes
70-311-3953, 70-213-6576**

**Támogatóink:
Magyarországi Nemzeti és Etnikai
Kisebbségektől Közalapítvány,
Nemzeti Kulturális Alapprogram,
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma**

Nosztalgiaikoncert Debrecenben

Gramofon népzenei koncertek – a tiszafüredi Morotva együttes szervezésében – Debrecenben ezzel a címmel tervezett előadásorozatot a zenekar. Nem rendhagyó elképzelés ez a civis város népzenei életében, hiszen két rendszeres és jó táncház is működik a megyeszékhelyen. Mégis időről időre szükségesek az újabb ötletek. Az első része e sorozatnak: Nosztalgiaikoncert. Tulajdonképpen egyfajta táncháztörténeti áttekintése e térségnek.

A 70-es években a zeneművészeti főiskolásokból alakult Délibáb együttes¹ volt e térségben, aki a frissiben kialakuló táncház mozgalom szellemében népszerűsítette a magyar népzénet. Rendszeres táncházat szerveztek a Megyei Művelődési Központban (e sorok írója életének első táncházi élményét éppen a Délibáb együttesnek köszönheti). A táncházi muzsikálás mellett önálló koncerteket is tartottak, sajátos, egyéni hangvétellű, újszerű népzenei feldolgozásokat készítettek. De részt vettek a Hajdú-Bihar megyei népzene kutatásban is². Később fontos feladatnak tekintették az utánpótlás nevelését is³. Működésük nyomán pezsgő népzenei mozgalom bontakozott ki a városban.

A 70-es évek végétől izgalmas, sajátos szint jelentett a Gereben együttes⁴ muzsikája, melyet már a zenekar sajátos hangszeres felállása is garantált, hiszen a főszerep a citeraé volt, ami akkoriban kevésbé (talán még most sem eléggé) népszerű hangszer volt a táncházások körében.

– Azt hiszem, ők megtalálták a nyitját, hogyan lehet megunhatatlanná tenni a csak magyar anyagon alapuló zenélést – jellemezte a 80-as években Fehér Anikó játékokat⁵. – A varázsszó az improvizáció, az itt-ott dzsesszes elemekkel keveredő, de a népzene talajából felnövő stílusos szellemes játék.

A Karikás együttes⁶ a 80-as évektől van jelen Debrecen népzenei életében. A táncházi zenélés mellett újszerű feldolgozásokkal is kísérletezik a zenekar, részben követve a Kolinda együttes által kialakított irányzatot. A vonós hangszerek mellett használják az e tájra jellemző hangszereket, illetve meghatározó szerep jut a gardonnak és az éneknek is.

A Morotva együttes⁷ a 90-es évek egyik meghatározó zenekara Debrecenben. Részben ellátják Debrecen és Hajdú-Bi-

har megye táncegyütteseinek kíséretét, de táncházakban, önálló koncerteken is muzsikálnak. Céljuk az autentikus népzene hiteles megszólaltatása, népszerűsítése, ám koncertjeiken saját feldolgozásokat is hallhatunk.

Ha valaki a lábjegyzeteket is szorgalmasan elolvasta, föltűnhetett, hogy Rómer Ottó neve ott szerepel minden eddig felsorolt zenekar tagnévsorában. Nem véletlen egybeesés, hiszen Ottó idén tölti be ötvenedik évét. A Nosztalgiaikoncert így nemcsak egy szép tabló, hanem tiszteletadás is egyben egy sokoldalú muzsikus, pedagógus személyének. Az ötlet gazdája és egyik fő „kivitelezője” pedig a zenekar tagja, Rómer Judit (talán ez sem véletlen).

A jó hangulatú koncertet 2001. április 30-án adták Debrecenben, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola hangversenytermében. A Délibáb együttes tagjai közül Dévai János és Rómer Ottó muzsikáltak, a Gereben és a Karikás a régi „klasszikus” felállásban, a Morotva a jelenlegi tagságával muzsikált. Jó volt újra hallgatni a rég nem hallott dallamokat, újra átélni az elmúlt évtizedek hangulatát.

Egy népdalverseny kapcsán a jövővel kapcsolatos felelősségünkről is írtam, azt hiszem ugyanolyan fontos, hogy ismerjük az előtünk járó „úttörők” lelkes munkáját, hiszen rengeteg érték felhalmozódott az elmúlt évtizedek alatt, amire büszkék lehetünk.

Isten éltesse Ottó, kívánunk jó egészséget és számos, önfelelt muzsikálással eltöltött évet!

Juhász Erika

¹ Az együttes 1970-ben alakult, majd 1972-ben vette fel a Délibáb nevet (tagjai: Joób Árpád, Dévai János, Dologh Sarolta, Herceg Mária, Szabó Viola, Rómer Ottó). Megalakulásukat tanáruknak, Bencze Lászlóné Dr. Mező Juditnak, e régió egyik neves népzene kutatójának is köszönhetik, hiszen 1968-ban az ő ösztönzésére ismerték meg a zenekar alapítótágjai – Joób Árpád és Dévai János – a Püspökladányban és környékén élő falusi zenészeket, énekeseket.

² Debrecen és a Hortobágy-mellék gazdag múltú táj. 1912-ben Ecsedi István kezdte meg a hortobágyi népdalok gyűjtését. Későbbi kutatói e vidéknek Béres András, a már említett Benczéné Dr. Mező Judit, Czövek Lajos, Papp János, Varga Gyula, de fontos megemlíteni a Csenki fivérek, Víg Rudolf, Sztanó Pál cigány-folklor kutatásait is.

³ 1973-ban hangszeres népzenei szakkör alakult a debreceni Lőwy Sándor Úttörőházban Dévai János, Herceg Mária, Szabó Viola, Joób Árpád szárnyai alatt. Az idejéről tehetséges gyerekekből alakult a Tücsök zenekar. A sikeres működésnek köszönhetően 1979-ben megalakult az Úttörőházban a népzenei iskola.

Az első generáció az „úttörő kort” elhagyva felvette a Csobolyó nevet, átadva korábbi nevüket az utánuk jövő kicsiknek. Később közülük kerültek ki a jelenleg aktívan muzsikáló zenészek, illetve zenekarok tagjai, többek között a Szeredás muzsikusai is.

⁴ A zenekar alapítói Rác Antal és testvére, Erzsébet már otthonról magukkal hozták a zene szeretetét. 1976-ban, debreceni orvostanhallgatóként elnyerték a citerázásukért a Népművészet Ifjú Mestere címet. 1977-ben Dr. Túry Ferencsel kiegészülve alakították meg a zenekart, később csatlakozott hozzájuk egy másik kiváló muzsikus: Rómer Ottó.

⁵ Széll Jenő (szerk): Húzzad, húzzad muzsikásom. A hangszeres népzene feltámadása (Bp. 1984) 48. o.

⁶ A 70-es években alakult, kezdetben sűrűn változó összetételű zenekar 1978-ban kapta meg a Népművészet Ifjú Mestere címet. 1981-től stabil tagsággal – Erményi István, Hegedűs Csaba, Juhász Erika, Rómer Ottó, Tóth Gábor, Tóthné Dénes Anikó – ért el jelentősebb sikereket.

⁷ Az együttes 1989-ben alakult. Jelenlegi tagjai: Dósa Katalin, Erményi Tamás, Rómer Judit, Rómer Ottó.

Erdély Sebestyén Mártája: Panek Kati

Kolozsvári beszélgetés

Panek Kati már az erdélyi tánc-házmozgalom megszületésekor ott volt, sőt már attól hamarabb is, mert gyermekként is állandó szereplője volt a rádió népzenei adásainak, s egyéb előadásoknak. Nagypja, az író Horváth István magával vitte unokáját, miközben a küllői Magyarózd falumonográfiájához gyűjtött anyagot. A leánya autentikus forrásokból ismerhette meg a népdalokat és a népi kultúra egyéb kincseit. Később Kolozsvárott figyeltek fel a gyermek különleges zenei adottságaira. Szerepeltetni kezdték, s magától értetődő volt, hogy a hetvenes évek végén a táncmozgalom erdélyi beindulásakor az első együttesek énekesé lett. Kolozsvár elsőszámú együttese a Bodzafa volt, melynek összeállítása a kezdeti periódusban többször változott, míg a nyolcvanas évek elejére stabilizálódott a prímás Papp István Gázsa, a kontrás Kelemen László és a bőgős Szalay Zoltán személyében. Az együttes nem csak a város, hanem egész Erdély legjelentősebb zenekara lett. Mindvégig Panek Kati énekelt velük, akit csak marosvásárhelyi színiakadémiai éve akadályoztak némileg a közös muzsikálásban, de abban az időben is együtt szerepeltek, illetve a zenészek folyamatos kicserélődése után, a nyolcvanas évekre már csak ő maradt meg az eredeti csapatból. Amikor végzett, Kolozsvárra került színésznak. Így egy ideig, a nyolcvanas évek első felében, nem volt akadálya közös szerepléseiknek, gyűjtéseiknek, lemezfelvételeiknek – még ha ezek sokszor mostoha körülmények

között történtek is. Az évtized második felében azonban kezdtek elfogyni körülötte a táncmuzsikusok, sorra kivándoroltak, mert '85 és '89 között már gyakorlatilag lehetetlenné tették a zenélést Kolozsvárott. A Bodzafa prímása is előbb Sepsiszentgyörgyre költözött át az ottani népi együtteshez, majd a rendszerváltozáskor Magyarországra.* Így Panek Kati magára maradt, és sokáig úgy tűnt, hogy ez népdalénekesi

Úgy t n i k, miként a bornak vannak kiváló évfáratái, úgy a magyar népdalénekeseknek is. Talán nem véletlen, hogy a m faj magyarországi és erdélyi legjobbjai, Sebestyén Márta, Panek Kati és Berecz András egy évben születtek. De míg a magyarországi legjobbak közismertek, addig erdélyi társuk – legalábbis nálunk – kevésbé. Talán összesen kétszer láthattuk a Magyar Televízióban. Pedig a jó bornak is kell a cégér – hangzik a mondás. A média ugyan a belföldi sztárokat is sokszor csak akkor veszi észre, ha már nyugaton befutottak, de egy Erdélyben él énekesnek még ennyi esélye sincs.

pályájának végét jelentette, míg egyszer csak, 1999. Karácsonya előtt a Fonó Records megjelentette szólólemezét, „a Panek Katié”-t.

Mikor 2001. áprilisában kolozsvári otthonában felkerestem, elsősorban az érdekelt, hogy mi történt vele, amióta ott megszüntek a tánczások, s elment a zenészek többsége.

– Hogyan élte meg az 1989-es változásokat?

– A színházban épp a szilveszteri kabaré próbáival voltunk elfoglalva, mikor jött a hír, hogy Kolozsvár főterét tankok lepték el. Siettem haza, a főtéri házukba, ahol a szomszéd lakásban Kallós Zoltán lakott. Hozzá mentem át tanácsért, s kérdeztem tőle, hogy most mi lesz. Azt felelte, hogy a jobbik eset az, ha nem polgárháború, mert akkor nem tudni ki mire lő. Azt tanácsolta, hogy ilyen helyzetben a legfontosabb beszerzendő a kenyér és a só. Át is mentem az egyik főtéri élelmiszerboltba, s hogy biztonságban tudjam nevelt lányomat, őt is magammal vittem. Ez tipikus női logikára vallott, hiszen időről-időre egy-

egy sorozat lövés csapódott be a környéken. Végül sikerült egy kenyeret és egy teljesen ésszerűtlenül nagy adag sót beszerezni.

A következő napokban aztán a két szomszéd lakásban 50-60-70 ember is összejött időnként. Amikor aztán a harcok elcsendesedtek, s egy rövid ideig azt hittük, hogy „győzött a forradalom”, a színházban újra dolgozni kezdtünk. De kabaréhoz senkinek sem volt kedve. A rendező, Tompa Gábor azt ajánlotta, hogy mindenki mondja el azt a verset az ünnepi műsorban, amit mindig is szeretett volna, de addig nem volt szabad. Mivel én nem szeretek szavalni, inkább népdalokat énekeltem. Az előadásnak hatalmas sikere volt, s a végén néhány fiatal egy nagy vásznat tekert ki a nézőtéren ezzel a felirattal: „Köszönjük, hogy velünk maradtatok!” Ez nagyon mehatott minket.

– Tényleg, miért is maradt Erdélyben? Hiszen népzenebarátai szinte mind áttelepültek, s színészi diplomájával Ön is bizonyára talált volna állást Magyarországon!

– Ne várjon tőlem logikus választ, hiszen magam sem tudom teljes bizonyossággal, hogy miért nem mentem ki, hiszen sokan hívtak, állást aján-

*A Papp István Gázssal készített, „A Bodzafától a Gázsa Zenekarig” című interjú az Új Hevesi Napló 2001. januári számában olvasható.

lottak. Családunk általában nem volt egy kivándorló típus. Édesapám is csak 1987-ben maradt kint, amikor egy magyarországi útján véletlenül kiderült betegsége, és ott gyógykezelték. De engem itt tartott a közönségem szeretete is. S harminchárom évemmel úgy gondoltam, hogy ha itt kedvező fordulatot vesznek az események, még nem késő egy új életet kezdeni.

– Gondolom, Kolozsvárott magyar színészek lenni nem volt egy biztos perspektíva a megélhetést illetően...

– Hát nem! Nem is abból éltünk. Rengeteget turnéztunk, tájelőadásokat adtunk. Ezenkívül a magánéletben is meg kellett tanulnom sok mindent, például kőműves munkákat, hogy miközben folyton költöztem, egy-egy leromlott házat a feljavítás révén jobb áron tudjam továbbadni, s ezzel is a megélhetésünket segíteni.

– Bár már gyerekkorától énekelt népdalokat, gondolom, a pályaválasztáskor mégsem kizárólag ebben az irányban tájékozódott.

– Először operaénekes akartam lenni. A nyolcadik osztály után elvittek egy zenetanárhoz meghallgatásra, de csak népdalokat ismertem. Mikor meghallgattott, azt kérdezte tőlem, hogy aki így tud népdalokat énekelni, az miért akar operaénekes lenni. „II. Török Erzsébet vagy II. Tóth Erzsébet akarsz-e lenni?”

– kérdezte. „I. Panek Kati.” – vágtam rá egy gyermek magabiztosságával. Aztán később mégis a marosvásárhelyi színiakadémiát végeztem el, melynek befejezésekor Harag György rendező hívott meg a kolozsvári Állami Magyar Színházhoz.

– Milyen műfajokat játszik itt, s egyáltalán milyen ennek a színháznak a besztása?

– Két tagozat működik benne: egy drámai és egy opera. Esténként felváltva játszik a kettő. Én a prózai (drámai) tagozatnál vagyok, s ott mindenféle műfajt játszom. A Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról című zenés darabtól, Sütő Suzai menyegzőjén át, Ionescu Kopasz énekesnőjéig szinte mindent. Az előadások magyarul vannak, a román daraboké is. 1989 előtt rengeteget utaztunk vidéki előadásokra. Ezért is nehéz volt összeegyeztetnem minden más jellegű tevékenységgel.

– A változások óta valóban megszűnt minden táncházi élet? Egyáltalán nem lép fel népdalénekesként?

– Az én generációm táncházi zenészei számára igen. Volt néhány fiatalabb együttes, mint az Úsztűrű, de mára már ők is áttelepültek. Rendszeres fellépésre nincs mód, színházi tevékenységem miatt se lenne könnyű egyeztetni, de alkalmi fellépések adódnak. Nemrég például Brassó ünnepelte egy belga várossal testvérvárosi kapcsolatának tizedik évfordulóját. Ebből az alkalomból gálaestet szerveztek. A belgák ismerték Sebestyén Mártát, és gondolkoztak a meghívásán. A brassóiak viszont azt mondták: „Van nekünk saját Sebestyén Mártánk: Panek Kati.” Három napig tudtam előtte próbálni egy sepsiszentgyörgyi zenekarral. A vendégek között egy neves ragtime zenekar is ott volt. Mindannyian el voltak ragadtatva. Azt mondták, hogy ez világszínvonal.

– De vajon mennyire ismert Panek Kati saját hazájában népdalénekesként manapság? Hiszen már egy bő évtizede leginkább csak színészként találkozhatnak vele, s azt tapasztaltam erdélyi ismerőseim körében, hogy a régi együttesek tagjai nevére kevésbé emlékeznek. Leginkább az együttesnév idézi fel a régi emlékeket, az is csak az akkori táncházások korosztályának. Több ismerősömnek például a Gázsa név sem mondott sokat, de a „Bodzafa” hallatán már többeknek felcsillant a szeme, s voltak olyanok, akik már szaladtak is megmutatni a féltve őrzött bakelit lemezt.

– A nevem elég jól ismert, részben ritkasága, családunk szerepe, részben táncházás, majd színészi karrierem foly-

tán. Apám, Panek Zoltán, elismert író, számos könyve jelent meg. Én a hetvenes-nyolcvanas években először táncházi énekesként, majd színészként tettem szert ismertségre. És nem csak Kolozsvárott, mert Bukaresttől a Székelyföldig mindenfelé játszottunk.

– Mégis az az érzésem, hogy népdalénekesként megszakadt egyfajta folytonosság, s különösen a fiatalok már kevésbé ismerhetik ilyen minőségben, a magyarországi helyzetről nem is beszélve. Mikor felmerült az új lemez gondolata, nem tartottak attól, hogy ha azt semmilyen lemezbemutató körúttal nem tudják propagálni, akkor mennyire lesz sikeres a terjesztés?

– Azzal kezdettől tisztában voltunk, hogy a lemezt elsősorban azok fogják vásárolni, akik már hallottak rólam vagy akik kifejezetten az erdélyi népzenet keresik. Azt is tudtuk, hogy Erdélyben a CD-lejátszók még nem olyan elterjedtek, mint Magyarországon. Ezért a Fonó Records külön Erdély számára kazettán is kiadta a lemezt. Kezdetben volt szó egy lemezbemutató koncertről, esetleg néhány erdélyi fellépésről, de ez valamilyen oknál fogva nem jött létre. Mivel azonban a Gázsa Zenekar Magyarországon tevékenykedik, azonkívül a primás, Papp István Gázsa a Budapest Táncegyüttes zenekarának vezetője, s velük is, meg a Jánosi és a Bihari Együttessel is gyakran turnézik külföldön, nem várhatom el tőlük, hogy egy erdélyi körút miatt ezekről lemondjanak. De én magam sem tudok előre tervezni, akár egy hónapra sem. Nálunk, a színházban csak azt tudjuk, hogy a következő hónapban milyen darabokat játszunk, de hogy mikor próbálunk, azt nem. Így szinte lehetetlen egy közös koncertkörutat megszervezni.

– Hát ezt elég szomorú hallani, hiszen ugyanakkor magyarországi és szlovákiai (Ghymes) együttesek is képesek bemutatni turnékat, koncerteket szervezni Erdélyben, csak az erdélyi zenészek számára megoldhatatlan feladat ez?

– Igen, de nekik ez a fő foglalkozásuk. Engem viszont köt a színház. Továbbá – Gázsaékat leszámítva – a többi erdélyi zenész nem is annyira Magyarországon, hanem Németországban, Svédországban él. Őket összehozni csak legfeljebb olyan nagyszabású esemény kedvéért lehetne, mint amilyen az erdélyi táncházmozgalom huszadik évfordulójának ünnepei voltak. Ráadásul eddigi lemezfelvételeim, tévészerepléseim többsége is valóságos kálváriával járt.

– A „Magyarórdi népzene” 1984-es felvétele szinte már legendás, amikor egy Ceausescu műsor miatt a beigért há-

rom nap helyett mindössze három óra alatt kellett felvenniük a teljes anyagot. De úgy hallottam, a közelmúlt magyarországi televíziós és lemezfelvételei is elég kalandos körülmények között születtek.

– Amikor a „Gázsa” CD-t vették fel a Fonóban, kétségbeesetten telefonáltak: ha azt akarom, hogy ne maradjak le a lemezről, másnap legyek Pesten. Én akkor éppen Bukarestben játszottam. Azonnal Kolozsvárra kellett utaznom, éjjel tovább Pestre, csak ott tudtunk egy kicsit próbálni, aztán húsz perc alatt el kellett készíteni a felvételt, s utána haza, mert másnap megint Kolozsváron kellett fellépni. De amikor Fehér Anikó műsorának vendégei voltunk a Duna TV Muzsikaszó sorozatában, akkor meg árvíz miatt visszafordították a vonatot, s majd 24 óras út után, kimerülten, étlen-szomjan estem be a stúdióba néhány percel a felvétel előtt.

– Szerencsére a felvételeken nem tükröződnek ezek a viszontagságok. Sőt, jó lenne, ha a hetvenes évek végén, nyolcvanas évek első felében készült lemezeik CD-n is újra megjelenének. Mennyi ennek a realitása?

– Én is éppen ezen munkálkodom, de nem könnyű sem az

anyagokat fellelni, sem a kiadói jogokat tisztázni. Sok felvétel eltűnt, másokat állítólag a zsilvai börtönben őrzik. Nem tudni, hogy mi maradt meg, s ha megvan, ki jogosult engedélyt adni az újbóli megjelentetésre. Pedig annak épp az lenne a varázsa, hogy az akkori felvétel kerülne ismét kiadásra, s nem kellene újra rögzíteni. Ígéretem van mind a bukaresti televízió, mind a kolozsvári rádió stúdiójától, hogy megkeresik a régi felvételeimet. Már csak azért is jó lenne egy rendes kiadás, mert szinte minden lemezünknel elkövettek valamilyen hibát a nyomtatásnál. Az öt legnépszerűbb erdélyi együttes 1978-79-ben felvett „Táncház” című lemezénél kimaradt egy sor a borítón, pont Gázsa és az én nevemmel. Első kislemezem 1981-es megjelenésekor egy román énekesnő lemezével keverték össze az enyémet, sok példányt rossz tasakba tettek. Az 1982-es, a Venyige együttesel megosztott lemezünk

esetében meg fordítva tették fel a címkét a két oldalra: a mienkére a Venyigét, az övékére a mienket.

– Van-e élő kapcsolata magyarországi táncházias körökkel?

– Sok barátom van odaát a kezdetektől: Sebestyén Márta, Berecz Andris, Fábián Éva, Halmos Béla, a Muzsikás tagjai és mások. De hivatalos munkakapcsolatom nincs, nem szerepelek odaát.

– Kallós Zoltánnal ápolják-e továbbra is kapcsolatukat?

– Tíz évig éltünk két szomszédos lakásban. S bár Zoli bácsi ma már nehezebben mozdul ki, akkor is vagy Válaszútra, vagy Magyarországra megy, de telefonon gyakran felhívjuk egymást. Ennyi év után vele nem kell a nulláról indulni, változatlanul ragaszkodunk egymáshoz. Őt nagyon lefoglalják a válaszúti házá-

ban rendezett táncház táborok, melyeknek most már Zsuzsi lányom is látogatója. Nagyon szeretik egymást Zoli bácsival.

– Egy levélben említette, hogy szeretne egyszer egy lemezt csinálni erdélyi román népzenevel. Hogy áll ezzel?

– Igen, régóta van ilyen tervem. De először a magyart akartam elkészíteni, nem szerettem volna, ha bárki azt hiszi, hogy abból akarok előnyöket szerezni, hogy román lemezt csinálok. De ehhez ki kellene válogatni az anyagot, el kellene mélyedni benne. Gyönyörű szép az erdélyi román népzene.

– Egyébként érdekelné, hogy a románok mennyire értékelik, hogy a magyarországi táncházias együttesek jelentős része játszik román népzene. Legutóbb például az egri Országos Maratoni Folk Hétvége „prímáspárban” figyeltem meg, hogy több prímás is román anyagot választott, hogy virtuozitását minél jobban bemutathassa. Va-

jon azok a román körök, melyek túlzott érzékenységgel figyelnek minden magyarországi (főleg politikai) megnyilvánulást hazájukkal kapcsolatban, látják-e, hogy kultúrájukat hányan ápolják odaát?

– Nem valószínű. Sőt, a román rádióban, televízióban sem eredeti, autentikus román népzene adnak, hanem valami népies műzenét. Sok városba telepített román nem is büszke falusi gyökereire, legszívesebben letagadná azt. Ezért aztán igényük sincs arra, hogy saját, hiteles népzenejüket hallgassák. Az meg a többségüket nem érdekli, hogy a magyarországi zenekarok mit játszanak.

A román népzenei anyagnak nekifogni óriási feladat, mert míg a magyar népzene sajátom, addig a román számomra egy idegen nép idegen zenéje.

Saját életemben tapasztaltam, hogy a más gyerekét felnevelni sokkal nagyobb felelősség, mint a sajátomat. Csak akkor jelentkeznék román népzenevel, ha van időm elmélyülni benne. A színházi munkám, a kicsi lányom nevelése mellett rengeteg időt vesz igénybe a „kiegészítő jövedelemforrásom”, ami abban nyilvánul meg, hogy tizenöt év alatt vettem tíz házat, amiből most is megvan hét.

A legutóbbi Gyimesfelsőlokon vásároltuk. Azért is ez a legkedvesebb (mint a kisebbik gyermek), mert szomszédaink hagyományait őrző, énekes-táncos házaspár. Nagy a kísértés, hogy ha kiköltözünk családostul a nyáron, elmerüljek a gyimesi népzeneben. Főleg akkor, ha Bokor Imre (a Barozda gyimesi születésű prímása) is hazajön édesanyjához. Gázsa is ott lesz velünk családostul. Zeneimhez elválaszthatatlan barátság fűz, a sok együtt muzsikálás, az együtt megélt kemény, nehéz, és mégis szépséges, vidám évek. Erről – és kalandos, kemény-vidám életemről – írok egy könyvet. Erdélyiekről: elmentekről és itt maradtokról.

Lehet, hogy ezen a nyáron csak a magunk örömeire muzsikálunk együtt. S a gyimesi hegyek biztonságában talán lesz időm végre befejezni a könyvemet.

Abkarovits Endre
Fotók: Dénes Zoltán

Mezőségiek és az Eszterlánc

Mezőségiek:

Szilágyi Anna (*Melegföldvár*) ének és rikoltozás:
Ébresztő; Áll a hajó; Amikor én 18; Búra, búra, búbánatra;
Udvaromon hármat fordul; Amikor Ferikót siratták;
Még az utcán lefelé se mehetek; Sárga dinnye, görög dinnye;
„A szövőszék” – részlet egy földvári beszélgetésből

Takács Anna

 (*Buza*) ének:

Kimegyek a zölderdőbe; Verd meg Isten!; Édesanyám is volt nékem;
Ej, anyám, anyám; Fekete felhőből esik az eső;
Jobb lett volna...; Kinek nincsen szeretője; Hajnaladik

Takács Piroska

 (*Buza*) ének:

Verd meg Isten!; Édesanyám is volt nékem;
Ej, anyám, anyám; Kinek nincsen szeretője

Vince Ilona

 (*Feketelak*)

„A zenész vacsorája” – idézet egy beszélgetésből

Ripa Alexandru (*Buza*) hegedű: 3, 7, 8, 9, 11, 12

Kolca János (*Feketelak*) ének: Szerbiában...

Eszterlánc:

Bankó Sándor – bögő • **Császár Attila** – 3 húros brácsa

Dresch Dudás Mihály – furulya, tenor szaxofon 4, 10, 12

Horsa István – hegedű 3 • **Miskolczy Mariska** – ének 11

Vizeli Balázs – hegedű 1, 2, 5, 11

FONÓ

Forgalmazó: FONÓ RECORDS
1116 Budapest, Szaregova u. 3. T.F.: 36.1.203-1751

Új Network lemezek

A smaragd sziget példája

Dublini benyomások

Évtizedekig alig hallottunk Írországról, akkor is csak leginkább az északír merényletek kapcsán. Sokszor a két ország, a független Ír Köztársaság és az Egyesült Királyság részét képező Észak-Írország dolgai össze is keveredtek az emberek tudatában. Aztán mostanában megszaporodtak a híradások, egyre több a politikusok közötti cserelátogatás, s az Európai Unióhoz tervezett csatlakozásunk kapcsán egyre gyakrabban emlegetik úgy, mint azt az országot, mely például szolgálhat hazánknak. Különösen abban a tekintetben, hogy a gazdasági felzárkózás mellett hogyan őrizheti meg egy kis nép a kultúráját, sőt csinálhat abból nagyszerű üzletet. A fentiek fényében már eleve kíváncsisággal töltött el dublini utam előtt, hogy vajon az írek is ilyen sikertörténetként élték-e meg a csatlakozás óta eltelt időszakot. Persze a látogatónak óvatosnak kell lennie, nehogy egy bő hét tapasztalata alapján messzemenő következtetéseket vonjon le, de ha az ember nem előzetes információk nélkül érkezik egy országba, a nyelvet is bírja, s a helyiekkel is van alkalma eszmecserére, akkor mégis csökkenthető a szerzett benyomások esetlegessége.

Angol szakos tanárként természetesen már régóta tudok az ír kultúra néhány kiemelkedő személyéről (elsősorban olyan dublini gyökerű írókról, költőkről, mint Swift, Wilde, Shaw, Yeats, Joyce, Beckett), s zenerajongóként elég jól ismerem az ír népzeneit. Az ír építészet, a fontosabb régészeti lelőhelyek, a fantasztikusan zöld ír tájak sem voltak ismeretlenek előttem filmekből, könyvekből. Mégis, ahogy az utazásra készültem, egyre inkább elfogott az az érzés, hogy milyen keveset tudok – s talán általában a külföldiek milyen keveset tudhatnak – erről az országról, például Írországnak Európa történelmében, különösen az első évezred második felében betöltött szerepéről. Ezt, a nagyjából a középkor első felének megfelelő időszakot szokás sötét középkornak („Dark Ages”) nevezni, melyről viszonylag keveset tudunk, kevés emlék maradt fenn, állandó zűrzavar, a népvándorlások okozta nyugtalanság és pusztítás jellemezte. Mi magyarok egy eufémizmussal szeretjük európai történelmünk e szakaszát a „kalandozások” korának nevezni, de ezt a nyugat-európaiak nem kalandozásként élték meg, ahogy a vikingek vagy a szaracénok hadjáratait sem.

Ebben az időszakban Írország volt azon kevés helyek egyike Európában, ahol a kereszténység folyamatosan fennmaradhatott, miután az V. században az írek nemzeti szentje, Szt. Patrik katolikus hitre térítette népét. A következő száz évben az írek számos neves szerzetest küldtek Európa különböző tájaira, hogy a barbárok pusztításai után újra elhítsék a kereszténység magvait. Idővel aztán sok tekintetben pont ezek a barbár népek lettek a kereszténység, a keresztény egyház és állam legfőbb szószólói. Szt. István példájára szükségtelen itt utalni, de gondoljunk csak a viking-normanokra, akik Anglia 1066-os elfoglalása után felvirágoztatták az angol államot és egyházat, az angol művészeteket, melyből mára leginkább csak katedrálisépítészetük maradt fenn. De újabban már arról is hallhatunk, hogy a vikingek nem csak nyugaton, de keleten is, például az orosz államiság létrehozásában milyen elévülhetetlen érdemeket szereztek. És hát témánknál maradva, maga Dublin is viking alapítású.

A kelta eredetű írekre ugyanis korábban nem a városi jellegű települések, hanem a nemzeti alapon szervezett meg-

telepedés, és az ezekhez kötődő kolostorközpontok voltak a jellemzőek, egészen a XII. századig. Ezekben az írországi vagy írek által alapított kolostorokban csodálatos festett kódexeket készítettek, s ezek közül a leghíresebbek (Kells, Lindisfarne, Durrow stb.) iniciáléi nem csak a múzeumokban tekinthetők meg, hanem a turisták részére készített emléktárgyakon, pólókon is láthatók. (Vajon mikor jut eszébe nálunk valakinek ugyanezt megtenni Mátyás király Corvináival?!)

A XII. századtól az egyházat római mintára szervezték át, de a XVI. század angliai reformációja hamarosan éreztette hatását Írországban is, ahol az anglikán egyház ír megfelelője jutott hatalomra, szakítva Rómával, s bár a lakosság többsége megmaradt római katolikusnak, kolostoraikat elpusztították, templomaik közül csak az maradhatott meg, mely az új egyházhoz csatlakozott. 1690-ben aztán gyakorlatilag betiltották a római katolikus egyházat, s híveit az iskoláztatástól a kereskedelemig minden fontosabb tevékenységtől eltiltották. Ez a teljes vallási türelmetlenség száz évig tartott, s csak azután kezdett oldódni, de mint a közelmúlt merényletei – a vallásilag jobban megosztott Észak-Írországban – mutatták, a mai napig nem szűnt meg teljesen.

Az ír nép története – eltekintve attól a viszonylag szabadabb periódustól, amikor a szigetet Nagy-Britanniával ellentétben a rómaiak nem foglalták el, s a vikingek sem szállták meg teljesen, – semmivel sem vidámabb a magyarokénál. Az angol uralom szinte a teljes második évezredre rányomta a bélyegét, mígnem maga az eredeti kelta nyelv, a gél (gael) is majdnem teljesen kihalt. (A XVI. században még ír nyelven beszélt a lakosság, a XIX. század közepére már csak egy negyede, 1911-re egy nyolcada.) Ma nagyon kevesen beszélnek már anyanyelvüként, bár az utóbbi időben erőfeszítéseket tesznek tanítására, s terjesztésére feliratokban, utcanevekben. Az autók rendszámabláin nem az szerepel, hogy Dublin, hanem az ír Baile Atha Cliath, s az utcatáblákon, a fontosabb intézmények feliratain általános a kétnyelvűség. Nem tudom, hogy a külföldinek a más-salhangzók torlódása miatt sokszor ki-ejthetetlennek tűnő kelta elnevezéseket az emberek mennyire használják a hétköznapi nyelvben, de attól tartok, hogy ezeknek a feliratoknak inkább szimbolikus jelentőségük van. Ám a nemzeti

identitás megőrzésében mégis nagy szerepe van a nyelvnek, s Írországból talán még nagyobb a zenei anyanyelvnek.

Bár a magyarok azt mondják, „nyelvében él a nemzet”, de a csehek már – tudtommal – azt vallják, hogy „zenéjében él a nemzet”. Szerintem mindkettő fontos, különösen egy olyan ország esetében, mint Írország, mely csaknem elvesztette anyanyelvét, viszont őrzi zenei anyanyelvét. S nemcsak annak ősbibliai formáit, hanem továbbfejlesztett, a ma megszokottabb hangzásvilágot közelítő változatait is. Nem véletlen, hogy a popzene számos világnagysága is innen indult, mert a zene itt az emberek vérében van, ugyanakkor rendkívül nyitottak mind a zene, mind a tánc területén az új, külső hatásokra is. Nekünk, magyaroknak úgy tűnhet, hogy talán túlzottan is, mert mi kizárólag a falvak paraszti zenéjét tekintjük népzenei, s ha egy együttes valami újszerű hangzást vagy hangszerrel visz bele a népzenei produkciójába, már azonnal átsorolják a világzene kategóriájába.

Ma a különböző népzenei stílusok közül valószínűleg az ír a legnépszerűbb a világon. Ugyanakkor nem egyszerű meghatározni, hogy mi is számít ír népzenei, s nemcsak mostanában. Hiszen ír népzenei lemezeket gyakran tűnnek fel olyan táncok, mint a keringő, a polka, a mazurka, amelyek a legnagyobb jóindulattal sem nevezhetők ősi ír táncoknak. (Ugyanakkor a jig és a reel a két legfontosabb tánc.) S a hangszeres területeken is olyanokat találhatunk egyes zenekarokban, mint a buzuki, a mandolin, melyek szintén nem ősi ír hangszeresek, sokuk csak a hatvanas évek óta terjedt el az ír népzenei közt. Ennek ellenére, szinte akármilyen összeállítású zenekart hall meg az ember, azonnal érzi, hogy ez ír zene. Aztán ízlés szerint választhat mindenki, hogy az ősbibliai, autentikusabb fajtát, vagy a modernebb hangzású stílusokat hallgatja inkább – vagy mindkettőt. Legalábbis Írországból van választék. Mert úgy tűnik, hogy például nálunk – bár ír zene sok lemezboltban több található, mint magyar népzene (amire egyébként nem lehetünk büszkéek!), – az autentikusabb ír népzene, s az arra építő legkiválóbb ír együttesek (Altan, Clannad stb.) számunkra hozzáférhetetlenek.

Talán még emlékszik a kedves olvasó, hogy a kilencvenes évek közepén az írek egymás után háromszor megnyerték az Eurovíziós dalfesztivált, s ezzel a dublini rendezés jogát is a következő évre. Mint házigazdák, a versenyprogram és az eredményhirdetés között műsort adtak. Az egyik ilyen alkalommal olyan fergeteges táncprodukcióval álltak elő, hogy azt sajnáltam, hogy nem kezdtem azonnal rögzíteni. Ahogy dublini vendéglátóimtól hallottam, ezzel nemcsak én voltam így, hanem az írek számára is a meglepetés erejével hatott a tánc. Mint most megtudtam, a produkció Michael Flatley ötlete volt, aki a hagyományos ír szteptáncot ötvözte spanyol elemekkel. (Az eredeti ír szteptáncnál csak a lábak mozognak, a karokat mereven a test mellé szorítják.) A pár perces előadás akkora sikert aratott, hogy egész sor nagyszabású show követte, mely-

ből leghíresebb a Lord of the Dance, amit a magyar tévézők is többször láthattak. Ez a táncszínházi show, melyet nagyrészt ír népzenei elemekre koreografáltak, s az első egy folyóparton álló színházban került előadásra, erről a helyről a Riverdance elnevezést kapta. Ez mostanra már olyan szuperprodukció, hogy négy állandó társulat járja vele a világot megújuló programokkal. Időközben kivált belőle Michael Flatley, aki saját társulatot alapított.

Az egész jelenség azért figyelemre méltó számunkra, mert azt mutatja, hogy ha van egy jó zenei és táncművelés alapja, és akad egy tehetséges, újító szellemű egyéniség, s mindez megfelelő menedzselést kap, akkor abból nagy sikert (és üzletet) hozó produkció válhat. Ez nekünk, magyaroknak különösen azért érdekes, mert népzene és néptánc hagyományaink minden valószínűség szerint még az írekénél is gazdagabbak, de nem tudunk élni e lehetőségekkel, s ahelyett, hogy valamilyen hasonló táncszínházat hoznánk létre a fővárosban, még meglévő, nemzetközi hírű együtteseink léte is folytonos veszélyben van. (Ahogy arról Novák Ferenc, a magyarországi táncmozgalom egyik elindítója panaszkodott nemrég a televízióban a Honvéd Művészegyüttes megszüntetéséről szóló hírek kapcsán.)

Dublin városa maga érdekes kettős benyomást tesz a látogatóra. Egyrészt építészetén látszik, hogy Európa legszélén, angol elnyomás alatt, nem nagyon keletkeztek építészettörténeti jelentőségű látnivalók. Két gótikus katedrálisát leszámítva, nem igazán léteznek itt olyan emlékek, melyeket építészeti szempontból nemzetközi mércével mérve kiemelkedőknek tekintethetnénk, sőt, mondhatni, a legfőbb utakat, s a folyópartot is meglehetősen jellegtelen épületek szegélyezik. Mikor

a Liffey folyó partján fényképezőgéppel érdekes építészeti témák után kutattam, hát bizony nem nagyon találtam megörökíteni valót. S hasonlóképpen, a város fő sétáló utcáinak számító O'Connell vagy Grafton utcákon sem. Mégis, valahogy olyan emberléptékűek az épületek (sehol egy modern toronyház a belvárosban), s valami olyan melegséget, vidámságot sugárzó atmoszféra uralja az utcákat, hogy nem meglepő, hogy már márciusban turisták hada árasztja el a várost, akik elsősorban angolok, de mindenféle egyéb nemzetiség is megtalálható köztük. Az angolok egy része Dublin számukra viszonylagos olcsósága miatt jön. A többiek viszont bizonyára nem ez vonzza. Akkor hát mi?

Valószínűleg pont az ír kultúra, s az ügyesen arra épített számos szórakozási lehetőség. Gondolok itt egyrészt a múzeumokra és színházakra, másrészt a könnyebb, de mégis színvonalas szórakozást nyújtó lehetőségekre, mint például az ír kocsmákra, azaz pubokra, melyek a magyar szó negatív konnotációjával ellentétben a kulturált szórakozás helyszínei. Természetesen ott is fogy a sör, különösen a híres ír barna Guinness, de ennek alkoholfoka lényegesen alacsonyabb a nálunk szokásosnál, s egy-két pohár elfogyasztása még semmi-

lyen negatív következménnyel nem jár. Ám az emberek nem is azzal a céllal mennek a pubba, hogy berúgjanak, hanem, hogy beszélgessenek és jó zenét hallgassanak.

Számos pub rendszeresen fogad együtteseket, vagy legalább helyet ad az ún. „session” rendezvényeknek. Egy ilyen magam is megnéztem. A lényege, hogy néhány muzsikus elkezd játszani, s egy tapasztaltabb közülük irányítja a dalok folyamát. Közben újabb zenészek érkeznek, csatlakoznak a muzsikálókhoz, mások egy idő után távoznak, az irányítást is átveheti menetközben egy másik muzsikus. Időnként leállnak a hangszeres zenével, s valaki elénekel egy szép népdalt. Az egész rendkívül spontán, előre csak annyit lehet tudni, hogy „session” lesz, de hogy ki fog játszani és mit, azt nem. Kicsit misztikusnak tűnik nekem az egész, mert az a fajta ír népzene, amit játszanak, meglehetősen improvizatívnak tűnik, mégis úgy csatlakoznak be az újonnan érkezettek, mintha közismert, könnyen megjegyezhető dalokat játszanának. Lehet, hogy nekik valóban azok is, csak a külföldinek van ilyen érzése. S nem csak nekem! Több hallgatói csoportnak lejátszottam egy most megjelent nagyszerű videót, melyet az ország négy évtizede vezető együttese, a „The Chieftains” készített, s amelyben ilyen „session” látható többek között, és a hallgatók közül többen ugyanezt a kérdést tették fel. Ez a videó egyébként számunkra nagyon ismerős témát feszeget. Már a címe is („Water from the Well” – „Víz a forrásból”) a bartóki „csak tiszta forrásból” gondolatot juttatja eszünkbe.

Az együttes bemutatja azokat a helyeket, ahonnan pályájuk elindult, beszélnek zenei indításokról. Kiderül, hogy az az igény, ami nálunk a hetvenes évek kezdetén, a táncházmozgalom beindulásakor elemi erővel feltört, nevezetesen, hogy a rohamosan eltűnő népi kultúrát valahogy át kellene menteni úgy,

hogy az a ma emberének is megfelelő szórakozási formát kínáljon, Írországban már a hatvanas években felmerült. Ekkor alakultak olyan együttesek, amelyek különböző zenei stílusokat képviselve – egyesek a hagyományokhoz jobban ragaszkodva, mások inkább csak azok elemeiből építkezve, új, külső hatásoknak jobban engedve –, de valamennyien ír nemzeti gyökerekből kiindulva kezdték terjeszteni az ír népzene nemcsak otthon, hanem külföldön is. Ők persze kicsit könnyebb helyzetben voltak, mint mi vagyunk, hiszen a kelta nyelvű dalok mellett elsősorban angolul énekeltek, s ezt a zenét nemcsak Írországban, hanem a szomszéd Egyesült Királyságban is játszotta sok ott letelepedett ír. S ne feledkezzünk meg arról sem, hogy az Egyesült Államokban is nagyon sok ír él! Így tehát már eleve egy nagy piac kínálkozott számukra. Az elmúlt évtizedek viszont azt bizonyítják, hogy az ír zene népszerűsége nem állt meg az írek által lakott régiók határánál.

De ugyanezt hallhatjuk attól a néhány neves magyar népzeneosztól is, akiknek sikerült már betörniük a külföldi pódiumokra, azaz, hogy a nyelv végül is nem akadály. Sebestyén Mártát, s a Muzsikást Ázsiában éppúgy ünneplik, mint nyu-

gaton, pedig magyarul énekelnek. S az ír népzene esetében is mindegy, hogy gél vagy angol nyelven adják-e elő számaikat. Az emberek többségét nem a dalok szövege érdekli.

Azt, hogy az ír zene terjesztésére mindent megtesznek, mint már a fentiekben említettem, nálunk is érzékelhetjük, de ott különösen. Óriási a választék népzeneből, s minden lemezboltban külön részleget szentelnek neki. Míg nálunk még mindig sok boltban összekeverve található a lakodalmas zene, a cigányzene, a magyar nóta és a magyar népzene, s ezek együtt is elenyésznek a nyugati lemezek mellett, addig ott csak ír népzeneből is fantasztikus a kínálat, ám ha valaki előzetes ismeretek nélkül érkezik, nem tudom, miként választ!

S a külföldiek részére rendezett műsorokban sem angol zenével szórakoztatják a vendégeket. (Pedig nekik ez könnyen menne, hiszen többségüknek angol az anyanyelve!) Egy nagy nemzetközi konferenciára érkeztem Dublinba, melyen a világ minden sarkából mintegy 1300 angoltanár vett részt, de a gálaesten ír népzene és néptánc volt a program, s a résztvevők is ír táncokat tanulhattak. A programfüzetből kiderült, hogy a szervezők természetesnek vették, hogy az előadások befejezése után Dublin kiskocsmáiba akarunk menni ír zenét hallgatni. Egyik este például a Nemzeti Galériában rendezett fogadást részünkre a jubileumát ünneplő Cambridge University Press, de buszt csak az odautazásra biztosítottak, mert utána a résztvevők

„nyilván a környékbeli pubokba akarnak menni”. Vajon hány magyarországi nemzetközi konferencián feltételezik a szervezők automatikusan, hogy a külföldi vendégek magyar népzene szeretnének hallgatni, s vajon tudnák-e egyáltalán, hogy hova kell irányítani őket?

S végül arról, miként érez egy átlagos ír az Európai Unióba történt csatlakozással kap-

csolatban. Akikkel beszéltem, azok megerősítették azt, amit ír politikusoktól hallhattunk mostanában. Ott is voltak félelmek, de most úgy érzik, hogy összességében nyertek. Igaz, hogy bizonyos gazdasági területek elsorvadtak, de helyüket újak vették át, s összességében nőtt a foglalkoztatottság. Írország abban is hasonlít Magyarországra, hogy nyersanyagokban nem bővelkedik. Éppen ezért van nagy jelentősége a szellemi exportnak. Állítólag világszerte a számítógépes szoftverek exportjában. Ismerve a magyarság oktatási és kutatási hagyományait, ez nekünk is egyik kitörési pontunk lehet. S hasonlóan az írekhez, a turizmus fejlesztése, illetve kulturális termékek (lemezek, videók, könyvek) és produkciók jobb menedzselése szintén fontos szerepet játszhatnak mind a nemzetgazdaság jövedelmeinek növelésében, mind kulturális értékeink terjesztésében.

Írország tehát valóban példaértékűnek tűnik számomra abból a szempontból, hogy miként őrizheti meg egy kis ország a nemzeti kultúráját egy nagy integrációs folyamatban, sőt terjesztheti azt olyan eredményesen, hogy az egyesülésből nem hátránya, hanem előnye származik. Ehhez persze az kell, hogy egy nép ismerje és szeresse saját kultúráját, s ezáltal megfelelő önbizalommal vágjon neki az integrálódási folyamatnak.

Abkarovits Endre

NÉPMŰVÉSZETI ESEMÉNYEK

- 06. 03 – 06. 04.** *PÜNKÖSDI SOKADALOM, Szentendre*
Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum
Népművészeti Egyesületek Szövetsége
Igyártó Gabriella 1/214 35 23
- 06. 06. – 06. 10.** *Borsodi Fonó Folklórfesztivál, Diósgyőr*
Fügedi Márta Népművészeti Egyesület
Molnárné Forray Marianna, tel.: 46/474 171
- 06. 07.** *Nemzetközi Orvos Konferencia, Tata*
Múzsák Alapítvány, Komárom-Esztergom m. N.E.
Nagyné Nyikus Anna 34/383 682
- 06. 08 – 06. 10.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Diósgyőr*
Fügedi Márta Népművészeti Egyesület
Molnárné Forray Marianna tel.: 46/474 171
- 06. 10.** *Folk nap, Törökszentmiklós*
Apáról Fiúra Alapítvány
Molnár Anett tel.: 56/394 582
- 06. 15 – 06. 17.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Abádszalók*
Szabadidős és Információs Szolgálat
Lugosyné Urbán Erzsébet 59/445 145
- 06. 17.** *Kézműves Vásár, Szikszó*
Fügedi Márta Népművészeti Egyesület
Molnárné Forray Marianna tel.: 46/474 171
- 06. 23.** *Kádár Találkozó, Erdőbénye*
Hegyaljai Mesterek Népművészeti Egyesülete
Schneider Imréné tel.: 47/398-131
- 06. 23 – 06. 24.** *Szent László napi búcsú, Tállya*
Hegyaljai Mesterek Népművészeti Egyesülete
Schneider Imréné tel.: 47/398-131
- 06. 23 – 06. 24.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Tata*
Kisalföldi Népművészek Egyesület
Baross Éva 96/326 522
- 06. 29 – 07. 01.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Gyula*
Békés megyei Népművészeti Egyesület
Pál Miklósné tel.: 66/442-122
- 07. 06 – 07. 08.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Pécs*
Kaptár Egyesület, Lovas Kata 73/354 016
- 07. 13 – 07. 15.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Kolozsvár*
Archívum Kulturális Alapítvány
Szép Gyula 0040 92 23 83 32,
Romhányi András 06 1 201 37 66
- 07. 15.** *Kézműves Vásár, Szikszó*
Fügedi Márta Népművészeti Egyesület
Molnárné Forray Marianna 46/474 171
- 07. 20. – 07. 22.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Marosvásárhely*
Folk Center Alapítvány
Czerán Csaba 0040 94 69 99 15
Romhányi András 061 201 37 66
- 07. 27. – 07. 29.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Zenta*
Thurzó Lajos Közművelődési Központ
Hajnal Jenő 00381 63 563 115
Romhányi András 061 201 37 66
- 07. 28.–07. 29.** *Zene és Fény Ünnepe, Miskolc-Tapolca*
Fügedi Márta Népművészeti Egyesület
Molnárné Forray Marianna 46/474 171
- 08. 12.** *Kézműves Vásár, Szikszó*
Fügedi Márta Népművészeti Egyesület
Molnárné Forray Marianna 46/474 171
- 08. 17 – 08. 20.** *MESTERSÉGEK ÜNNEPE, Budai Vár*
Népművészeti Egyesületek Szövetsége
Igyártó Gabriella 1/214 35 23
- 08. 17 – 08. 20.** *MILLENNIUMI SOKADALOM, Hősök tere*
Népművészeti Egyesületek Szövetsége, Martin György
Néptáncszövetség, Táncház Egyesület, Örökség Gyermekek
Népművészeti Egyesület, Muharay Elemér Népművészeti
Szövetség, Vitézi Ének Alapítvány, Honvéd Együttes
- 06. 20. – 06. 26.** *Fazekas Gyermektábor, Székesfehérvár*
Veszprémi Kézműves Műhely
Luktor Ferenc tel.: 88/426 167
- 06. 18 – 06. 23.** *Fazekas és fafaragó tábor, Jakabszállási Alkotóház*
vezeti: Kovács László fazekas népi iparművész és
Tar Péter fafaragó népi iparművész
Duna-Tisza közti Népművészeti Egyesület
Fekete Erzsébet 76/321 203
- 06. 21. – 06. 24.** *Országos Gyermekjátékkészítő Szaktábor, Nyíregyháza*
Szabolcs – Szatmár megyei N. E.
dr. Puskásné Oláh Júlia 42/310 893
- 06. 25. – 06. 30.** *Vessző és gyékényfonó tábor, Jakabszállási Alkotóház*
vezeti: Póczokné Fekete Jolán gyékényfonó és
Kanalas János vesszőfonó népi iparművész
Duna – Tisza közti Népművészeti Egyesület
Fekete Erzsébet 76/321 203
- 06. 30. – 07. 14.** *Tokaji művésztelep*
képzőművészek, iparművészek és népművészek
alkotótáborra és kiállítása
Tokaji Alkotóház
Duna – Tisza közti Népművészeti Egyesület
Fekete Erzsébet 76/321 203
- 07. 02. – 07. 06.** *VII. Gyermek Alkotótábor*
Bihari Népművészeti Egyesület
Török Istvánné 54/402 194
- 07. 02. – 07. 07.** *Országos Játék Céh szakmai továbbképzése*
Vezeti: Kalmár Ágnes művészettörténész
Jakabszállási Alkotóház
Duna-Tisza közti Népművészeti Egyesület
Fekete Erzsébet 76/321 203
- 07. 02. – 07. 08.** *Megyei Gyermek Kézműves tábor*
Butykai Alkotóház
Szabolcs – Szatmár megyei N. E.
dr. Puskásné Oláh Júlia 42/310 893
- 07. 09. – 07. 13.** *VII. Gyermek Alkotótábor*
Bihari Népművészeti Egyesület
Török Istvánné 54/402 194
- 07. 09 – 07. 14.** *Alkotóhét 14 éves kortól*
Törökszentmiklós – Kuckóház
Apáról Fiúra Alapítvány
Molnár Anett 56/394 582
- 07. 09. – 07. 14.** *Csipkeverők Országos Alkotótáborra*
Vezeti: Erdei Lilla
Jakabszállási Alkotóház
Duna-Tisza közti Népművészeti Egyesület
Fekete Erzsébet 76/321 203
- 07. 09. – 07. 15.** *Nemeztábor, Keszthelyi Alkotóház*
Zala megyei Népművészeti Egyesület
Skrabut Éva 92/314-120
- 07. 09. – 07. 15.** *Szövő tábor, Zalaegerszeg, Szövő Stúdió*
hetési vászonszövés, csipkeszövés, erdélyi
Zala megyei Népművészeti Egyesület
Skrabut Éva 92/314-120

- 07. 09. – 07. 15. Határon túli magyarok tábora**
Kézművesek Háza Zalaegerszeg, Gébárt
Zala megyei Népművészeti Egyesület
Skrabut Éva 92/314-120
- 07. 16. – 07. 21. Viselet és vert csipkekészítők alkotótábor**
vezeti: Fehér Jánosné viseletkészítő népi iparművész,
N.-né Kállai Mária vert csipkekészítő népi iparművész
Tokaji Alkotóház,
Duna-Tisza közti Népművészeti Egyesület
Fekete Erzsébet 76/321 203
- 07. 16. – 07. 22. Népi szabászat tábor, Keszthelyi Alkotóház**
Zala megyei Népművészeti Egy., Skrabut Éva 92/314-120
- 07. 16. – 07. 22. Országos Népművészet Ifjú Mestere pályázat tábora**
Kézművesek Háza Zalaegerszeg, Gébárt
Zala megyei Népművészeti Egy., Skrabut Éva 92/314-120
- 07. 22. – 07. 29. Kézműves tábor 7 – 14 éves gyerekek részére**
Téma: egy falusi lakodalom
Kenderes – Óvoda, Apáról Fiúra Alapítvány
Molnár Anett 56/394 582
- 07. 23. – 07. 28. Hímzők és kezdő csipkeverők alkotótábor**
Vezeti: dr. Varga Ferencné hímző népi iparművész
Jakabszállási Alkotóház
Duna-Tisza közti Népművészeti Egyesület
Fekete Erzsébet 76/321 203
- 07. 23. – 07. 29. XI. Békés megyei Komplex Népművészeti tábor**
Békéscsaba – Ifjúsági tábor
Békés megyei Népművészeti Egyesület
Pál Miklósné 66/442 122
- 07. 23. – 07. 29. VI. Országos Kosárfonó tábor**
Békéscsaba – Ifjúsági tábor
Békés megyei Népművészeti Egyesület
Pál Miklósné 66/442 122
- 07. 23. – 07. 29. VIII. Nemzetközi Fafaragó Alkotótábor**
Békéscsaba – Ifjúsági tábor
Békés megyei Népművészeti Egyesület
Pál Miklósné 66/442 122
- 07. 23. – 07. 29. V. Nemzetközi Hímző tábor**
Békéscsaba – Ifjúsági tábor
Békés megyei Népművészeti Egyesület
Pál Miklósné 66/442 122
- 07. 23. – 07. 27. Továbbképző tábor, Girincs**
Fügedi Márta Népművészeti Egyesület
Molnámé Forray Marianna tel.: 46/474 171
- 07. 30 – 08. 04. III. Országos Csuhefőnő Alkotótábor**
Bihari Népművészeti Egyesület
Török Istvánné 54/402 194
- 08. 06 – 08. 11. Szövők regionális alkotótábor**
vezeti: Schmidt Teréz iparművész
Nádudvari Kézműves Iskola, Schmidt Teréz
- 08. 06. – 08. 12. Országos csipketábor (varrott csipkék, recsecsipkék)**
Kézművesek Háza Zalaegerszeg, Gébárt
Zala megyei Népművészeti Egyesület
Skrabut Éva 92/314-120
- 08. 12. – 08. 16. Kovács tábor**
Kézművesek Háza Zalaegerszeg, Gébárt
Zala megyei Népművészeti Egyesület
Skrabut Éva 92/314-120
- 08. 23. – 09. 02. Körösrév – Kiskapus – Agyka – Énlaka**
II. tanulmányi kirándulás
Szolnoki Szakképző Isk. és Gyermekotthon, Deák Péter

Hangszerkészítők Nemzetközi Találkozója 2001. augusztus 17-20

A Mesterségek Ünnepe új hagyományai közé tartozik, hogy minden évben kiemelten kezel egy-egy mesterséget. A tavalyi év nagy sikerű kovács bemutatói után idén a hangszerkészítők mutatják meg magukat. A kézművességnek ez az ága mindig egy kicsit rejtve volt a közönség elől. A hangszerek nem tartoznak a tömegcikkek közé, hozzáértő készítők kevesen vannak. Most azonban, hogy együttesen be tudunk mutatkozni, meglátszik majd népi, történeti és klasszikus hangszereink gazdagsága, a magyar hangszerkészítés rendkívül magas színvonala. Külföldi vendégeinkkel – spanyol, francia, német, osztrák, olasz, szerb, szlovák, stb. készítőikkel – egy igazán emlékeztető, zenétől hangos rendezvényt szeretnénk csinálni. Ennek megfelelően a Mesterségek Ünnepe zenei arculatát is a hangszerkészítők igényei szerint alakítjuk. Napközben kis zenepavilonokban kamaramuzsika formájában bemutatkoznak a meghívott hangszerkészítők, a színpadi produkciókban pedig előnyt biztosítunk azoknak a zenekaroknak, ahol a hangszerkészítő is muzsikál. A népi és történeti hangszerkészítők szabadtéri standjai mellett a Palota valamelyik exkluzív termében a hazai hegedűkészítő mesterek rendeznek kiállítást. Itt reneszánsz, barokk és klasszikus muzsika fog szólni, és szakmai előadások ismertetik a hangszerkészítés titkait. A programokról bővebb információk nyerhetők a NESZ címén (1011, Budapest, Corvin tér 8., telefon: 214-3523), vagy a Hangszerkészítők Nemzetközi Találkozója szervezőjénél, Szerényi Bélánál (06.20.438-9145).

TABLE OF CONTENTS

Page 5 **Between March 27 and April 2, 2001, a festival was organized in Budapest for professional dance ensembles and ensembles from outside of the Hungarian borders.** The week culminated with a gala program at the State Opera House in celebration of the the State Ensemble's 50th anniversary. During the week there were workshops and performances by all participating ensembles with professional opinion offered after performances by Novák Ferenc, Zsuráfszky Zoltán and Sebő Ferenc. Participating ensembles: from Budapest: the Honvéd, Budapest, BM Duna and the State Ensembles. From Pozsony (Bratislava), the Szótes and Ifjú Szívek. From Topolya the Cirkalom Ensemble. From Transylvania the Maros Ensemble, Udvarhely Dance Workshop, Haromszék Dance Ensemble and Hargita National Székely Folk Ensemble. From the Ukraine, the Derceni Gyöngyösbokréta. A comment made by spokesman for the Harghita ensemble regarding the authentic style: 'Anyone who doesn't like it, should have ten mothers in law'. *Review by Záhonyi András*

Page 8 **'Hagyományok Háza' - [house of tradition] - Charter of foundation**
The institution housed at Corvin tér 8 in Budapest has, as of January 1, 2001, been renamed and begun reorganization under a new governmental ruling as a 'central budgetary organ' relating to the upkeep of State Folk Ensemble, the many arms of institutions surrounding it and the protection the [Hungarian] Folk Arts. The actual charter appears to have been printed here citing the law and related regulations, with 9 points and signature by Rockenbauer Zoltán Minister of National Cultural Heritage.

Page 15 From táncház to remix
Ghymes is a Hungarian band from Slovakia where the band members still live. In the wave of popularity of the dance house movement, they formed their band in 1983 and have been playing Hungarian folk music ever since. In this interview with Szarka Tamás, the band's lead violin player, there is a lot of discussion about the changing character of their music. Over the last couple of years the band has enjoyed more and more popularity amongst a wider and wider audience. Their most recent CD **'Smaragd város' [Emerald city]** is being handled by EMI and is currently being distributed in six eastern countries. They are now number 11 on the radio world music hit lists. With their music they want to reach a wider and wider audience. As Szarka Tamás put it, 'maybe we are dancing on a knife blade, because we are using a lot of drum and synthesizer...this is the way we like it.' *Interview by Abkarovits Endre*

Page 24 A review of the literature on **traditional children's games of the Jászság region** of central Hungary – east of Budapest.
By Kocsán László of Jászberény

Page 25 Sipos János's book **'Kazakh Folk-songs from Two Ends of the Steppe'** has been published by the Akadémiai Kiadó in Budapest and judging by its English title, perhaps is even in English (though this does not become clear through the article here). It is accompanied by a CD with the most characteristic melodies collected on two research trips. The article printed here is gives us a taste of the author's trip to Mangistau in 1997 to do field research.

Page 28 **Soós János from the village of Szék** gives some history and a description of the **local custom for sending boys off to serve in the military**. Roughly it consists of three days of singing and eating by the men and young men in the local pub, finally culminating with dancing, more eating at home and then at dawn the father accompanies his son to the central square of town where the new recruits gather and sing before setting off for their military service.

Page 29 **Sebestyén Márta was the guest of the Gajdos Klub in the town of Eger for an informal evening of conversation-interview and music in January 2001.** During the evening, her childhood, her parents, how she met Sebő Ferenc and began to perform, the film music for 'The English Patient' and the Deep Forest recording were subjects of conversation. When asked what it is like to have such popularity, how much of a burden it has been and how it has changed her life, in reply Márta mentioned that 'it's like, when someone is sitting in a room doing whatever they usually do and then one time a ray of light falls upon them'. She is doing what she has always done and she still loves doing it. **By Abkarovits Endre**

Page 32 **Bartók's dream has been realized - the 'Pátria' recordings**
Announcing 3 CD ROMs of Hungarian traditional music. Music recorded on gramophone by Bartók, Kodály and Lajtha – a project completed in the early 1940's – has now been released on CD ROM organized into the three larger dialect regions.
Series editor: Sebő Ferenc

Page 34 **The Final Hour Project – Hungary series** A comprehensive project to document traditional music still played by village bands from all over the Hungarian language area. The project began in 1997, first covering Transylvania, then continued with so-called **'Felvidék'** (Hungarian inhabited Slovakia) and shall ultimately include all Hungarian areas of the Carpathian Basin. The recording period is slated for completion in Dec. 2001. The project is hosted by the Fonó in Budapest, where the initial recordings and documentations are made of each band invited. See list in the Hungarian article of villages in process now.
Project director - Kelemen László

Page 36 **Nostalgia concert in Debrecen**
The first of a series of folk music concerts in the town of Debrecen in northeastern Hungary. The underlying theme of this first concert seems to have been Römer Ottó's 50th birthday. Of all four bands (Déliab, Gereben, Karikás, Morotva) celebrated here, the common denominator was **Römer Ottó**, who has since 1970 been an active musician, music teacher and inspirational energy in the area.
Article by Juhász Erika

Page 41 A Hungarian's thoughts on returning from a trip to Ireland.
For whatever reason, most Hungarians feel some sort of special kinship to the Irish and no one would pass up the opportunity to visit Ireland and then report back at home on their adventures. A few points from this article: The Hungarians say, 'A nation lives in its language'. It has also been said, 'a nation lives in its music'. In a country like Ireland that almost lost its native language, it has however kept its musical mother tongue...and music is in the people's blood, while at the same time they are especially open to new, outside influences...
By Abkarovits Endre

Sue Foy – as usual, all names of people here (except mine), have been written 'the Hungarian way', with the family name preceding the given name.

folkMAG®azin

2001 Nyár, VIII. évfolyam, 2. szám
Megjelenik negyedévente
Kiadja a Táncház Alapítvány
Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán

Felelős szerkesztő: K. Tóth László
Tervező-szerkesztő: Berán István

Munkatársak:
Bakonyi Erika, Gósi Anett
Igyártó Gabriella
Havasréti Pál, ifj. Vítányi Iván

Budapest, I. ker., Corvin tér 8.
Levél cím: 1255 Budapest, Pf. 153.
Tel./fax: 214-3521
folkmagazin@mail.datanet.hu
www.folkmagazin.hu

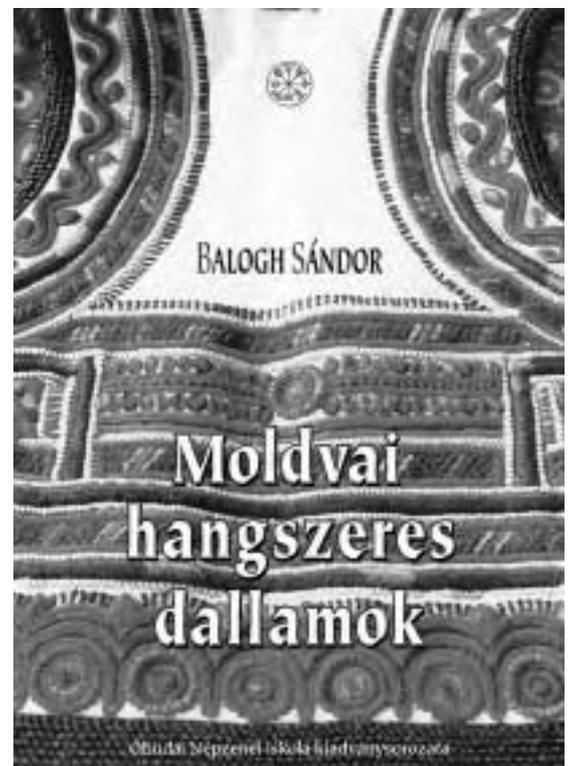
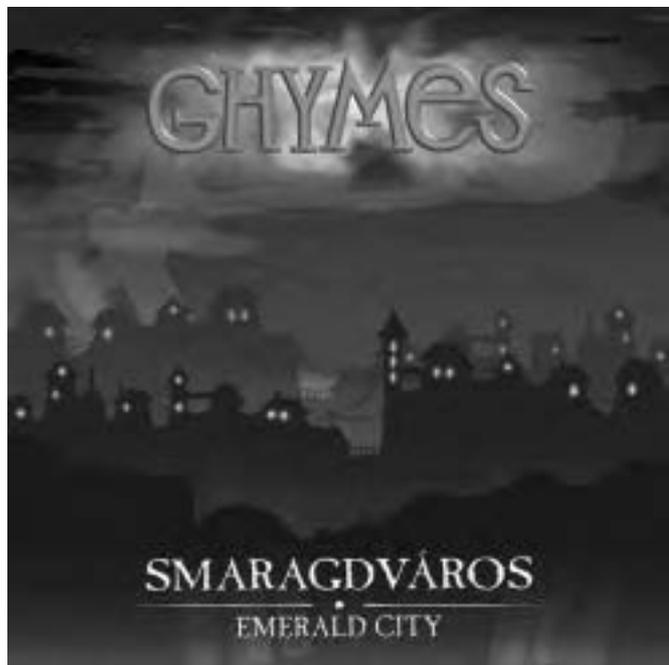
Tücsi Nyomdaipari és Szolgáltató BT.
2132 Göd, Szódi út 41.
Tel./fax: 27/336-809

ISSN - 1218 - 912X

Annual subscription rates for one year:
20 US\$ (incl. p+p)
Bank account: OTP I. ker. fiók MNB 11701004
Táncház Alapítvány, B 82678

A hátoldal Barcsik Géza tervei alapján készült

KÁRPÁT-MEDENCE
Domborzati térkép
Kárpát-medencei térségek
1:500 000

Kárpát-medence

MAGYARORSZÁG
Magyarország
1:500 000

Magyarország

SZLOVÁKIA
Szlovákia
1:500 000

Szlovákia

**MAGYARORSZÁG
KŐFÖLDRAJZA**
1:500 000

Magyarország

**SZLOVÁKIA
KŐFÖLDRAJZA**
1:500 000

Szlovákia

**ROMÁNIA
KŐFÖLDRAJZA**
1:500 000

Románia

HORTOBÁGY
1:500 000

Hortobágy

MEZŐKÖVESD
1:500 000

Mezőkövesd

KOLOZSVÁR
1:500 000

Kolozsvár

**Mezőkövesdtől Kolozsvárig, a Felvidéktől Erdélyig,
a Táncháztalálkozó kirakodóvásárán is!**

AGÁT Kft. • TOP-O-GRÁF Térképészeti Iroda
1063 Budapest, Sziv u. 14. • Tel./fax: 322-1410, 342-9170
mail@topograf.hu • www.topograf.hu

EURÓPAI FOLKLÓRFESZTIVÁL
XX. Országos

Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár

XX. Országos
Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár
28th National
Táncház Festival and Fair

2001. június 1-3.
Budapesti Vásárcsözpont

